Silesiaca.

In hoc Tomo continentur:

Ad hoc Argument: Rer: Silesiac: pertinent:

1. Diss. Jos. Sam. Stryckii: de Jure singulari Vratislaviensium in processu. quam vid. in Vol. I. Dissp. mear. Disp. XVIII.
2. Diss. Sam. Stryckii: De Jure Silesior. Saxonico. Vol. II. Dissp. Disp. I.
3. — Sam. Stryckii: De Feudis Ducatuum Siles. Svidnicensis et Jauraviensis. Vol. II. Dissp. II.
4. Diss. Feltzii: De Constitut: Bolconis II. Ducis Siles. de Successione ab intestato. Vol. II. Dissp. III.
5. Panegyris Kölbings à Pitschmanno Gymn. Zittav. conscripta de Familia Comitum à Reder. in Fasciculo meo Programatum.

Ex D. Patris mei Bibliotheca huc faciunt:

Breslauische Statuten. Breslaul. Chronica geschrieben. Vor.
Erneuerte Böhmische Landes Ordnung. Oppolische u. Rattiborsche Lands Ordnung.
Lignitzische u. Briegische Privilegia. Appellations-Instruction.
Glogauische Privilegia. Fürstl. Constitut. des Fürstenth. Lignitz. Historia
[illegible] Chronicon Bohemiae. Daniel Czepkonis Gynecaeum Silesiacum.
Goldasti Comentar. in Priv. Regni Bohemiae. Neugebauers Histor. Polon.
Schickfusii Jus feudale Silesiae.

MARTINI HANKII
DE
SILESIORUM NOMINIBUS ANTIQUITATES.

Additi sunt tres INDICES.

LIPSIÆ,
Sumtibus CHRISTIANI BAUCHII,
Bibliopolæ Vratislaviensis:

Typis CHRISTOPHORI FLEISCHERI,
M. DCCII.

ILLUSTRI GENEROSOQUE

DOMINO

IOHANNI SIGISMUNDO

HAUNOLDO,

EQUITI SILESIO,

RUHMBERGÆ DOMINO,

CÆSAREO CONSILIARIO,

CIVITATIS VRATISLAVIENSIS

PRÆSIDI,

REGII CASTRI NAMSLAVIENSIS

DIRECTORI:

OMNIS ERUDITIONIS ET VIRTUTIS

PROPENSISSIMO ÆSTIMATORI,

STATORI PERPETUO:

PATRIAM

INTRA PUBLICAS SENATORII COLLEGII CURAS
ET MULTIPLICIBUS, ET INGENUIS, ET SALUTARIBUS
CONSILIORUM OFFICIORUMQUE DOCUMENTIS
ULTRA DECENNIUM QUARTUM
FIDELITER ORNANTI, BEANTI FELICITER:
SIC
NOBILISSIMA SILESIORUM NOMINA
PRÆCLARIS MERITIS
APUD INDIGENAS ET EXTEROS AUGENTI,
APUD SEROS ETIAM POSTEROS AUCTURO,
IAM DIU COGNITUM NOMEN SUUM,
IN FAVORIS PECULIARIS PERSEVERANTIAM,
QUO AB ÆTATE PRIMA LÆTATUR,
COMMENDATURUS,
HOC DE SILESIORUM NOMINIBUS OPUSCULUM
OBSEQUIOSO VENERATIONIS AFFECTU
CONSECRAT
MARTINUS HANKIUS.

PRÆ.

SILESIORUM Amor, quem Patria mihi semper commendavit, me quidem jam olim jussit Antiquitatum ad eam spectantium agere Scrutatorem, imo Scriptorem: hactenus tamen Otii, quò rarissimè fruor, Tenuitas non permisit, earum quoque fieri aut Dispositorem, aut Editorem: nisi quod nuper VRATISLAVIENSES Eruditionis Propagatores, Chronologicis Tabulis, ab Anno CHRISTI M.D.XXV. ad M.Dcc. comprehensos, in publicum emitti sum passus.

Post illa, non nullis me simul & monentibus, & stimulantibus Causis annuens, ê Scriniis meis, plura Memorabilium, quæ diuturnus collegit Labor, Genera continentibus, de SILESIORUM NOMINIBUS Materiam in Or-

dinem ſub peculiaris Codicis redegi Formam. Is, quem intuendum LECTORIBUS Benevolis jam exhibeo, primum generatim recenſet Nomina Sileſiorum, per diſſimiles Literarum vel Additiones, vel Omiſſiones, vel Transpoſitiones, ad Indolem Lingvæ, partim Germanicæ, partim Slavicæ, nata, ſicut apud Latinos Autores inveniuntur. Poſtea ſpeciatim, unde Sileſiorum adeo varium Nomen Originem ſuam, cum Latinam, tum Germanicam, tum etiam Slavicam, id eſt, aut Polonicam, aut Bohemicam, ſeu conſecutum ſit, ſeu conſequi potuerit, exponit quamqve ſuis corroboratam & Rationibus, & Aſſeclis. Tandem oſtendit, quando ſit ortum Sileſiorum Nomen. Excludit extera Nomina, quæ Sileſios, quanquam revera Germanos, ideo Slavos, eosqve jam Polonos, jam Bohemos faciunt, quia Sileſii Slavis & Polonis, & Bohemis vicini, Societatem ſub

uno Regimine ſupremo cum Polonis quondam coluerunt, cum Bohemis adhuc colunt. Nam Sileſiorum talibus non tam Nominibus, quam Cognominibus explicandis reſervatus eſt alius Locus.

Eſt autem Liber hic non extra communis Utilitatis Spem concinnatus: quia Sileſiorum Rebus, citra Erroris Periculum cognoſcendis, ſervit evidentior diverſorum Nominum è Principiis ſuis Declaratio. Non enim tantum aut Terris, quibus adhærent, aut Sermonibus, quibus educantur, ſed Appellationibus etiam diſtinguuntur invicem Populi. Quare, cum Natio una pluribus indicari Verbis & poſſit & ſoleat, prudentes Hiſtoricos Cura ſubit, ne Vocabulorum ſeu Convenientiâ, ſeu Diſcrepantiâ decepti, vel producant ex unâ plures, vel in unam plures componant Gentes.

Cæterum hæ, quas de SILESIORUM NOMINIBUS repræſentamus, ANTIQUI-

QUITATES multa compleċtuntur, de quibus in Rerum Silesiacarum Scriptoribus Clarissimis, Ioachimo CURÆO, Nicolao HENELIO, Iacobo SCHICKFUSIO, Friderico LUCÆ nihil aut parum reperitur. Præterea simul & debebunt, & dabunt illis Lucem ANTIQUITATIBUS, quas pridem consignavimus (proximè cum DEO publicandis) de SILESIORUM MAIORIBUS, ab Orbe condito ad Annum CHRISTI DL: quô Silesios Imperio suo Slavi partim annexos, partim etiam subjectos reddiderunt.

Satis felix erit hoc de Silesiorum Nominibus Opusculum, si quoddam Silesiis non ademerit, quamvis non addiderit Nomen. Sed, quid plura? Non oderit NOMINA, quisquis amaverit RES SILESIORUM. Scribebam Vratislaviæ Silesiorum, Die Februarii XV, Natali meo LXX, Anno CHRISTI M.DCCII.

DE SILE-

DE
SILESIORUM NOMINIBUS
LIBER.

CAPUT I.

NOMINUM, quibus SILESII denotantur, *RECENSIO.*

QUADI, LYGII, ELYSII.

I.

SILESIORUM Terras primis Temporibus, quorum Antiquitates Indagatoribus obviæ sunt, in GERMANIS possidebant SUEVI, cum QUADI, tum LYGII: quorum Pars ELYSII fuerunt. Sæculum igitur antiquum vel Quados, vel Lygios nuncupabat, quibus, in unam Gentem consociatis, Ætas recentior, quantum perspicere licet, prius ELYSIORUM, postea SILESIORUM Nomen imposuit. His majorem attrahet Fidem noster de Silesiorum Majoribus, Liber.

II. Nomen autem Silesiorum omnino genuinum quot quantisque Modis Sermo & Germanicus, & Slavicus, & utrivis respondentia Vocabula fingere solitus dissimillimorum Autorum Latinus, in deteriorem Habitum mutaverit, monstrat, quem subnectimus, Indicis Series: in quâ non ubique satis ex Nominibus, nisi ex Rebus, agnosci possent SILESII.

LYSII.

III. Ricardus Bartholinus in Austriados, id est, de Bello Norico, Libro VIII. Versu 541:

Quæque colunt duri Borealia Teutones Armis
Litora, dicam acres, durosque in Prælia Fratres,
Et nimium Pugnâ sævos Elvonas equestri,
Sarmaticis gelidus quos Vistula separat Agris.
Supra habitant LYSII, tortâque Hermundurus Hastâ.

Ubi Jacobus Spiegelius in Notis: *Lysii nunc Slesii.* Lib. XII. Versu 904:

Protinus ingreditur Campum delecta Iuventus:
Tres LYSII, duo Saxones.

LYSITÆ.

IV. Idem Bartholinus in Austriados Libro X. Versu 602:

Auxilio Princeps Lysias, qui in Bella LYSITAS
Duxerat, unde suum retinet nunc Slesia Nomen.

SCHLESII.

V. Henricus II. Silesiorum Dux in Literis, Anno M. CCC. X. Glogoviæ scriptis: quas Andreas Gryphius in Glogoviensium Privilegiis edidit: *Nos Henricus, Dei Gratiâ Secundus, Heres Regni Poloniæ, Dux SCHLESIÆ, Dominus Glogoviæ & Posnaniæ.* Gerlacus, Archiepiscopus Moguntinus, in Literis Conjunctionem Silesiæ cum Bohemia confirmantibus, Anno M. CCC. LV, Norinbergæ scriptis: sicut eas Melchior Goldastus, non suis de Bohemia Commentariis, in Documentorum Additamentis, Num. XLVI, subjunxit: sed Constitutionum Imperialium (Anno M. DC. LXXIII, iterum editarum) Tomo I. exhibet: *Insignis Ducatus Vratislaviæ & SCHLESIÆ.* Paulo post: *In præmisso Ducatu Vratislauiensi & SCHLESIÆ Terris.* Iterum post quædam: *Cum Illustri Domino Henrico VII, & ultimo Uratislauiensi & SCHLESIÆ Duce.* Ibidem SCHLESIÆ Nomen, pro quô tamen aliquoties SILESIÆ Vox immiscetur, sæpius repetitum invenitur. Johannes Nauclerus in Chronographia, Volumine II, Generatione XXVII ad A. C. 800: *Pomerania, SCHLESIA, Polonia.* Iosephus Moletius in Notis ad Claudii Ptolemæi Geographiam, Lib. II. Cap. XI: *Budorgis, SCHLESIÆ Caput, Vratislavia.*

SCHLESINGI.

VI. Caspar Ursinus Velius in Epigrammatibus ad Ioachimum Silesiæ Ducem:

Te colet ante alios semper SCHLESINGIA nostra,
Cujus es in summis Gloria summa Viris.

SCHLESITÆ.

VII. Æneas Sylvius de Moribus Germanorum: (sicut in cæteris ejus Operibus apud Basileenses Anno M. D LXXI, editis reperitur: nam in Simonis Schardii Rerum Germanicarum Scriptoribus, Tomo I, aliter dispositum invenitur:) *Quicquid SCHLESITÆ ultra Oderam possident, Sarmatici quondam fuit Soli.* Sebastianus Munsterus in Cosmographia, Lib. III. de Germania, Cap. DIX: *Vratislauia, vulgo Presla, Caput SCHLESITICI Populi.*

SCLESII.

VIII. Casimirus, Polonorum Rex, in Literis, quibus suo in Silesiam Iuri, quod Iohanni Bohemorum Regi cedit, renunciat, Anno 1339, Cracoviæ scriptis: non, ut eas Iacobus Schickfusius in Silesiæ Chronicon, ad Librum III, Cap. XVI: & Bohuslaus Balbinus ad Miscellaneorum Bohemicorum Decadem I. Librum VIII, Volumen I, Partem I, Epistolâ XXXII: Sed, ut easdem Melchior Goldastus ad Commentariorum de Bohemorum Regno Appendicem, Documento XXVIII, retulit: *Boleslao Lignicensi & Bregensi, Henrico Saganensi & Crosnensi, Conrado Olsnensi, Ioanne Stinaviensi, SCLESIÆ Ducibus.* Sigismundus Imperator in Decretis, Anno 1435, Posonii conditis: quæ Melchior Goldastus Constitutionum Imperialium Tomo III indidit: *Sigismundus, Divina favente Clementiâ, Romanorum Imperator semper Augustus, & Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramiæ, Serviæ, Gallíciæ, Lodomeriæ, Comariæ Bulgariæque Rex: Archiprinceps Brandenburgensis, SCLESIÆ & Lucemburgensis Dux.* Æneas Sylvius in Historia de Europa, Cap. XXIV: *SCLESIA post Moraviam sequitur.* Ibidem paulò post de Hungaria: *SCLESIÆ ad Orientem jungitur.* Iterum post quædam: *Duces SCLESIÆ multi admodum.* Cap. XXV: *Polonia vasta Regio est, quæ SLESIÆ ad Orientem proximat.* Antonius Bonfinius de Rebus Hungaricis, Decade II, Libro VIII: *Ungaria, Cumania, Polonia, SCLESIA.*

SCLESITÆ.

IX. Sebastianus Munsterus in Cosmographia, Lib. III, de Germaniæ, Cap. DIX: *Anno 1511, Vladislaus Pater, & Ludovicus Filius, Reges Ungariæ & Bohemiæ totum Tempus in Homagiis à SCLESITIS suscipiendis absumsere.*

SELEUCI.

X. Iohannes Henricus Cunradus in Prosopographia MSta: de Vincentio Cadlubco, Polonico Historico:

Nomina corrumpit mirè: quos ille SELEUCOS
Dicit, Silesios quis putet esse meos?

SILESIANI.

XI. Ioannes Longinus, Cognomento Polonis Dlugossus, aliis Duglossus, in Historia Polonica, Tomo I, Lib. IV. ad A. C. 1109: *SILESIANORUM Militum Acies, quam in Subsidiis Boleslaus locaverat.*

SILESIATÆ.

XII. Michael Neander in Orbis Geographia, de Regionibus Germaniæ Orientalibus: *Puellæ SILESIATICÆ.*

SILESITÆ.

XIII. Sigismundus Augustus, Polonorum Rex, in Decretis, Anno 1550, conditis: apud Iacobum Prilusium de Provinciis Polonicis Capitulo XI: *Commissarii autem nostri etiam diligenter curabunt, ut pro iis Damnis, quæ per communes Commissarios Serenissimi Regis Romanorum & nostros in SILESITIS sunt decreta, Hominibus nostris Satisfactio justa & competens impendatur.* Matthias Quadus in Geographicis Enarrationibus, Lib. IV. Cap. VII: de Marsignis: *Hunc SILESITARUM Tractum tenuere prope Nissam Urbem.* Ibidem post quædam: *Cum Maravani ac SILESITÆ iisdem orientaliores sint.* Iterum post qvædam: *De SILESITIS tamen hæc sunt, quæ Beatus Rhenanus refert.* Porro quibusdam, interjectis: *SILESITÆ olim propriis suis Ducibus paruere.* Bohuslaus Balbinus in Miscellaneis Bohemicis, Decade I. Lib. I. Cap. VI: *Schickfusius SILESITICORUM Annalium Conditor.* Et Lib. IV. Parte 1. §. XLIII: *Consulantur Rerum SILESITICARUM Scriptores.* Videatur § XIX: ubi SILESITAS, Literâ I omissâ, SLESITAS nominatos reperies.

SILUSI.

SILUSI.

XIV. Caspar Ursinus Velius in Epigrammatibus ad Ioachimum Silesiæ Ducem:

Barbara Silesios vocitabat Lingua SILUSOS.

SIUSLI.

XV. Autor Annalium Fuldensium de Francorum Rebus: quos in Petri Pithœi Rerum Francicarum Scriptoribus Anno M. D. XCIV: in Marquardi Freheri Germanicarum Rerum Scriptoribus Anno M. DC.XXIV: & in Andreæ Duchesnii Francicarum Rerum Scriptoribus Anno M.DC. XXXVI editis reperimus: ad A. 869: *Sorabi & SIUSLI, junctis sibi Beheimis.* Ibidem ad A. C. 877: *Sclavi, qui vocantur Linones & SIUSLI.* Christophorus Colerus in Notis ad Taciti Germaniam, Cap.III: *In Annalibus Fuldensibus Sorabos & SIUSLOS conjunctos invenimus: alibi etiam Linones & SIUSLOS. Quæ posterior Vox, seu corrupta, seu integra sit, Taciti ELYSIOS significat. Quod si aliquis SLUISOS potius fuisse, quam SUISLOS velit, non repugnem. Nam ex SLUISIIS vel SLUISIS postea molliori, vel potius Latiniori Vocabulo procudere nobis SILESIOS.*

SLESACI.

XVI. Caspar Ursinus Velius in Epigrammatibus ad Ioachimum Silesiæ Ducem:

Sunt qui Sarmatico nos dicunt Ore SLESACOS.

Videatur §. XXIII: ubi Slesacos, Literâ S in Z mutata, *Slezacos* dictos invenies.

SLESICII.

XVII. Laudatus Ursinus in iisdem Epigrammatibus, ad Ioachimum Silesiæ Ducem:

Et, qui SLESICIIS nobis dant Nomen, habentur.

Videatur §. XXI: ubi *Slesicios*, Literâ C in Z mutatâ, *Slesizios* appellatos reperies.

SLESII.

XVIII. Clemens IV, Pontifex Romanus, in Literis ad Archiepiscopum Gnesnensem Anno M.CC. LXVII, septimo Calendas Aprilis, Viterbii scriptis: quas Laertius Cherubinus, ejusque Filius Angelus Cherubinus in Bullarii Magni Romani Tomo I. edidit: de Hedwige, quam ibi Sanctorum in Numerum retulit: §. X: *Cujus verò in Obitu quondam*

 Henri-

Henrici Ducis SLESIÆ, unici Nati sui Patientia fuerit, non est prætereundum Silentio. Matthias, Hungarorum & Bohemorum Rex, in Literis ad Silesios Anno M. CCCC. XC. Viennæ scriptis: quas Andreas Gryphius in Glogoviensium Privilegiis edidit: *Fidelibus nostris, Magnifico Georgio de Lapide, Locum tenenti nostro in SLESIA, nec non universis.* Sigismundus, Silesiæ Dux Oppaviensis & Glogoviensis, in Literis, Anno M.D. II, Glogoviæ scriptis, ibidem exstantibus: *Sigismundus, Dei Gratia, serenissimi olim Regis Poloniæ Natus, Dux in SLESIA.* Post quædam: *In Glogovia cæterisque Ducatibus supra dictis inferioris SLESIÆ.* Marcus Antonius Coccius Sabellicus in Historiarum Enneade X, Libro II: *Borealis est SLESIA Boemiæ & Germaniæ Finibus inclusa.* Matthias Michovius in Polonorum Chronico, Lib. I. Cap. XII: *Moderni Principes SLESIÆ.* Autor Inscriptionis Vratislauiensis, Anno M.D. XXI, in S. Vincentii, quondam S. Iacobi Cœnobio: quam Simon Grunæus habet in Silesiæ Monumentorum Periculis: *Anno D. 1240. fundatum est Monasterium S. Iacobi per Inclitum Ducem SLESIÆ, D. Henricum II, Filium S. Hedwigis.* Conradus Celtes Lib. II, Amorum, Elegia V:

SLESIA, quæ pulchris habet Oppida condita Muris.

Franciscus Faber in Sabotho, Versu 1097:

SLESIA squalleret, nullas produceret Uvas.

Paulus Dalecampius in Annotationibus ad Plinii Lib. IV. Cap. XIV: *Bojemi, Lusatii, SLESII, Moravi.*

SLESITÆ.

XIX. Æneas Sylvius de Germanorum Moribus: *Ad Oderam Fluvium, quem plerique Germaniæ Sarmatiæque Terminum esse voluerunt, insignis Ecclesia Vratislaviensis jacet, SLESITARUM Mater ac Regina.* Et in Historia Bohemica, Cap. I: *Ad Orientem vergens Latus Moravi obtinent & SLESITARUM Natio: Septentrionem iidem SLESITÆ.* Transtulit hæc in Vandaliam suam Albertus Krantzius Lib. I. Cap. IV. Hartmannus Scedelius in Norinbergensi Chronico: *SLESITÆ sub Imperio Bohemorum constituti sunt.* Marcus Antonius Coccius Sabellicus in Historiarum Enneade X. Libro IV: *Nec Moravi solum occidui sunt Polonis, sed Bohemi & SLESITÆ.* Melchior Soiterus de Bello Pannonico, Lib. II: [in Philippi Loniceri Turcicarum Rerum Scriptoribus Anno M. D. LXXVIII: & in Rerum Hungaricarum Scriptoribus Anno M. DC. editis:] de Turcis: *Impetivit illos primum Bohemorum atque SLESITARUM Equitatus.*

SLESI-

SLESITANI.

XX. Matthias Michovius in Polonorum Chronico, Lib. III. Cap. IX: *Dux Boleslaus Aciem SLESITANORUM, quam usque ad illud Tempus in Subsidiis reservaverat, in Latus Cæsarianorum quam fortissimè induxit.*

SLESIZII.

XXI. Uladislaus, Hungarorum & Bohemorum Rex, in Decretis, Anno M. CCCC. LIV, Budæ conditis, quæ Melchior Goldastus in Constitutionum Imperialium Tomo III publicavit: *Wladislaus, Dei Gratia, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramiæ, Serviæ, Galliciæ, Lodomeriæ, Comaniæ, Bulgariæque Rex: Austriæque, SLESIZIÆ & Stiriæ Dux.* Videatur §. XVII: ubi *Slesizios*, Literâ Z in C mutatâ, *Slesicios* nominatos invenies.

SLESSITÆ.

XXII. Andreas Althammerus in Scholiis ad Taciti Germaniam, Cap. I: [sicut ea Simon Schardius in Germanicarum Rerum Scriptoribus, Anno M. D. LXXIV, editis, Tomo I, exstare voluit:] *Quicquid SLESSITÆ ultra Oderam possident.* Ibidem ad Cap. II: *Sueiniz SLESSITARUM Oppidum.*

SLEZACI.

XXIII. Martinus Cromerus in Polonica Historia, Lib. VI. ad Annum 1163: *Silesii sive SLEZACI.* Bohuslaus Balbinus in Miscellaneis Bohemicis, Decade I. Lib. II. Cap. XV: *De SLEZACIS vel Silesiis ex Dressero ipsa Verba annumerabo.* Videatur §. XVI: ubi *Slezacos*, Literâ Z in S mutatâ, *Slesacos* dictos invenies,

SLEZII.

XXIV. Carolus, Iohannis Bohemorum Regis Filius, in Privilegio, quod, antequam Rex Bohemiæ fieret, Silesiæ Ducibus Bregensibus & Lignicensibus, Anno M. CCC. XLIII, contulit: Melchior Goldastus in suis de Bohemia Commentariis, inter Additamenta, Documentum XXX constituit: *Illustrem Principem, Dominum Boleslaum, Ducem SLEZIÆ, Dominum Bregensem.* Ibidem post quædam: *Illustres Principes, Dominos Wenceslaum & Ludovicum, Duces SLEZIÆ, Dominos Lignicenses.* Videatur §. XVIII: ubi *Slezios*, Literâ Z in S mutatâ, *Slesios* appellatos reperies.

SUISO-

SUISOLI.

XXV. Ioannes Aventinus in Annalibus Boicis, Lib. IV: *Bojemi Terminos Bojariæ incursant, Pagos quosdam incendunt, Pecora, Mulieres captivas abigunt, Sorabes, SUISOLI Turogos vastant.*

SUSI.

XXVI. Adamus, Bremensis Canonicus, in Historia Ecclesiastica, Lib. I. Cap. XXXI: [sicut eam Erpoldus Lindenbrogius apud Lugdunenses Batavos Anno M.D. XCV edidit: quemadmodum vero eandem Ioachimus Iohannes Maderus publicavit; Cap. XXXIV:] *Luthewicus Pius Cæsar magnus obiit. Ipse Boemannos, Sorabos, SUSOS, & ceteros Slavorum Populos ita perdomuit, ut Tributarios efficeret.*

SYLESII.

XXVII. Ioannes Dubravius in Historia Bohemica, Lib. VIII, de Vratislao Bohemo: *Cum Boleslao, Poloniæ Rege, de Fœdere ineundo agit, illudque per instauratum tertio Matrimonium, Sorore Regis, cui Suatana Nomen, Uxore ducta, compositis prius quibusdam in SYLESIA Rebus confirmat. Locus monet, ut de hac ipsa SYLESIA, quæ jam pridem tota sub Imperio Bojemorum constituta est, pauca dicamus.* Ibidem post quædam: *Hactenus de SYLESIA.* Autor Inscriptionis in Sigillo Cæsaris Maximiliani II: quam Andreas Gryphius in Glogoviensium Privilegiis, ad Annum M. D. LXXVII, annotavit: *Maximilianus II. D. Gra. Imp. Sem. Aug. Ger. Hung. Bohemiæ &c. Rex, Archidux Aust. Dux Burg. Mar. Mor. Lucem. ac SYLES. Dux.* Autor Inscriptionis in Sigillo Cæsaris Ferdinandi III. quam ibidem reperimus ad annum M. DC. XXXVIII. *Ferdinandus III. D. G Ro. Imp. Semp. Aug. Hung. Bohemiæ &c. Rex, Archidux Aust. Dux Burg. Mar. Mora. Lucem. ac SYLES. Dux.*

SYLESITÆ.

XXVIII. Iohannes Dubravius in Historia Bohemica, Lib. VIII: de Silesiis: *Nunc SYLESITÆ vocari malunt, Patriamque SYLESIAM.*

SYLLESII.

XXIX. Stanislaus Sarnicius in Annalibus Polonicis, Lib. V. ad A. C. 902: *Contra Polonos SYLLESIOS Marchia* Mysnensis. Lib. VI. ad A. C. 1193: *Henricus ergo Quintus conjunctis Viribus cum Suatoplugo Rege Bohemiæ validissimas Copias contra Boleslaum in SYLLESIAM duxit.* Ibidem

ad

ad A. C. 1195: *Poloni, Meritorum Cazimiri Patris memores, Lescum eligunt in Regem. Aderat quidem Miescus Senex, aderant SYLLESII & Opolienses Duces, qui Iure quodam suo ad Principatum adspirabant. Sed tantus Amor patricii Regis tunc cunctos tenebat Polonos, ut, non dicam Germanum aut Italum, sed ne SYLLESIUM quidem, ac neque Miesconem ex majori Polonia vellent eligere.*

XXX. Tot, & fortassis pluribus, quæ Diligentiam nostram effugerint, Mutationibus obnoxium SILESIORUM Nomen, quod Literis, tum genuinis, tum alienis, partim omissis, partim additis, partim transpositis, seu per Ignorantiam, seu per Incuriam depravatum, uni Populo impositum reperitur, unde provenerit, patebit ex SILESIORUM NOMINIS, quas proferemus, Novem ORIGINIBUS.

CAPUT II.

ORIGO prima SILESIORUM Nominis, A Silesiæ SITU,

Latina, Polonica, Germanica.

I.

SILESIORUM Nomen, ut in multiplices Formas convertitur, sic à diversissimis Rebus, tanquam Fontibus, intra Sermonem, cum Germanicum Indigenam, tum Latinum & Slavicum Advenas, derivatur.

II. SILESIA, sicut etiamnum est, ita quondam [etsi multô amplior] fuit Germaniæ, si orientem Solem inspicias, Terminus. Nam Flumen pro Limite, quô Germaniam â Sarmatia separabat, olim habebat Vistulam: & quô Germaniam â Polonia separat, nunc habet Viadrum: nisi quod etiam ultra eum non contemnendam sui Partem possidet. Hinc, quoniam Silesia Finis, & quædam velut Porta est, per quam Amicis reseratam conceditur, Hostibus obseratam prohibeatur in Germaniam Aditus: nos triplicem Silesiorum Nominis Originem, uno Fundamento subnixam, producemus.

LATINA.

III. Primum Silesia ideo, quia Germaniam claudit, Germaniæ *Claustrum* est. Hoc enim Vocabulo designatur Regionum Imperiorumque Finis, & quicquid est ultimum, Amnis, Mons, Urbs. Livius Lib. I. cap. XXXII: *Jam omnes Hetruriæ Populi, præter Aretinos, ad Arma ierant, ab oppugnando Sutrio, quæ Urbs Socia Romanis, velut CLAUSTRA Hetruriæ erat, ingens orsi*

orsi bellum. Tacitus in Annalibus Lib. II. cap. LXI. §. 4. *Exin ventum Elephantinem ac Syenem, CLAUSTRA olim Romani Imperii.* Cicero in Oratione pro Flacco, Cap. XIII: *Illa est enim Gloria divina Pompeji, primum Prædones eos, qui tum, cum illi Bellum maritimum gerendum datum est, toto Mari dispersi vagabantur, redactos esse omnes in Potestatem: deinde Syriam esse nostram, Ciliciam teneri, Cyprum per Ptolemæum Regem nihil audere: præterea Cretam Metelli virtute esse nostram: nihil esse, unde proficiscantur: nihil, quo revertantur: omnes Sinus, Promontoria, Litora, Insulas, Urbes maritimas, CLAUSTRIS Imperii nostri contineri.*

IV. Deinde propter eandem Causam, Silesia est Germaniæ *Clausa*: quoniam Ætas id., quod vetustior *Claustrum*, recentior *Clausam* nominat. Autor Chronici Marcianensis Lib. II. cap. III. *Præmisit aliquos ex suis Proceribus ad custodiendas Francorum CLAUSAS.* Luitprandus, Ticinensis Diaconus, Lib. V. Historiarum, Cap. VIII: *Præceperat enim Rex CLAUSARUM Custodibus, ne quempiam transire permitterent.* Imperator Carolus IV. de vita sua: *Et transivimus ulterius super prædictum Comitem & devastavimus Terras suas usque CLAUSAM, quæ vocatur Linitz.*

V. Porro, secundum eandem Rationem, Silesia est Germaniæ *Clusa*: quoniam *Clausa* etiam *Clusa* dicitur Scriptoribus Imperatori Carolo Magno æqualibus, non tantum ab ejus Ævo remotioribus. Anonymus Autor in Caroli Magni Cæsaris Vita: [Andreæ Duchesnii Rerum Francicarum Scriptoribus, Tomo II:] ad Annum 773: *Tunc ambo Exercitus ad CLAUSAS se conjunxerunt: ipseque Desiderius Domno Regi Karolo obviam venit. Tunc Rex Carolus una cum Francis Castra metatus est ad easdem CLUSAS, mittens Cohortem per Montana. Quod sentiens Desiderius, CLUSAS reliquit: sicque Domnus Rex Karolus, auxiliante Deo, & beato Apostolo Petro intercedente, sine Læsione aliqua vel Damno suorum per CLUSAS apertas Italiam introivit.* Anonymus Autor in Episcoporum Autissiodorensium Historia [quæ in Philippi Labbei Manuscriptorum Bibliotheca, Tomo I. reperitur] Cap. LIV: *Paratis igitur omnibus, quæ necessaria erant sibi, aggressus est Iter propositum, transiens Montem Cinisium, ad CLUSAS venit, & ibidem intellexit, Viam securam non esse.* Fredegarius Scholasticus in Chronico, Cap. CX: [in Marquardi Freheri Rerum Francicarum Scriptoribus:] *Rex Pipinus cum Exercitu suo, Monte Cinisio transacto, usque ad CLUSAS, ubi Longobardi resistere nitebantur, perveniens, statim Franci, solito More, ut edocti erant, per Montes & Rupes erumpentes, in Regnum Aistulphi cum multa Ira & Furore intrant.* Autor Annalium Francicorum [quos in Rerum Francicarum Scriptoribus Editor Marquardus Freherus quidem Benedictino Mona-

nacho aut Adelmo, aut Ademaro: Andreas Duchesnius autem Eginhardo, Cæsaris Caroli Magni Notario, attribuit:] ad Annum 755: *Resistentibus Longobardis, & Claustra Italiæ tuentibus, ad ipsas Montium Angustias, quas CLUSAS vocant, acerrime pugnatum est.* Ibidem ad Annum 817: *Nunciatum est ei, Bernhardum Nepotem suum Italiæ Regem quorundam pravorum Hominum Consilio Tyrannidem meditatum, jam omnes Aditus, id est, CLUSAS, quibus in Italiam intratur, impositis firmasse Præsidiis.* Anastasius Bibliothecarius de Pontificum Romanorum Vitis, in Stephano III: ad Annum 755: *Præmittens ante suum Occursum aliquos ex suis Proceribus & cum eis exercituales Viros ad custodiendum proprias Francorum CLUSAS.* Luitprandus, Ticinensis Diaconus, Lib. I. Historiarum, Cap. II: de Hungarorum Gente: *Namque difficillimis separata à nobis erat Interpositionibus, quas CLUSAS nominat Vulgus: ut neque ad Meridianam, neque ad Occidentalem Plagam exeundi habuerit Facultatem.*

VI. Præterea, ejusdem Conditionis Respectu, Silesia est Germaniæ *Slusa*: quoniam pro *Clusa* reperitur *Slusa*. Quô *Slusæ*, quanquam non minus, quam *Clusæ* Vocabulô, generatim quævis Extremitas continendis Rebus habilis, tamen ea speciatim, per quam Aqua clauditur, denotari solet. Imperator Carolus Magnus in Lege Salica [quam, Anno 798, scribi jussit] Titulo XXIV, de Furtis in Molino commissis, Cap. III: *Si quis SLUSAM de Farinario alieno ruperit, sexcentis Denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.* Nam ibi, quamvis reperias in Legum antiquarum Codice, quem Basilius Joannes Heroldus apud Basileenses, Anno M. D. LVII: & Fridericus Lindenbrogius apud Hamburgenses, Anno M. DC. XIII. edidit: pro *Slusam* scriptum *Sclusam*: tamen *Slusam* legendum esse docet ipse Lindenbrogius in suo ad easdem Leges Glossario: in quod *Slusæ* non *Sclusæ* Vocabulum retulit, & quid in Lege Salica significet, addidit. Accedit, quod Hermannus Nuenarius Comes in Narratione, quam de Francorum Origine scripsit, [Andreas Duchesnius in Rerum Francicarum Scriptoribus ad Tomum II, Parisiis Anno M. DC. XXXVI. editum, retulit] exponat, quidnam in eadem Lege, non *Sclusa*, sed *Slusa* sit.

VII. Hinc etiam Urbs Flandriæ *Claustrum* dicitur *Slusa*. De quâ Jacobus Marchantius Lib. I. de Flandria: *Traxit Originem Appellationis à Repagulo Aquas vel transmittente, vel refrenante, quasi Sluta, à claudendo.* Petrus Montanus ad Petri Kærii Germaniam inferiorem: de Flandria: *Slusa sive Slusæ (Clausulæ Sigeberto) ut putat Lipsius, â Cataracte Nomen habet: quæ Flandris vocatur Sluys.* Johannes Isacius Pontanus Lib. VI. Historiæ Gelricæ, ad Annum 1336: *SLUSAM & Cadsantum, quæ Claustra sunt Flandriæ, hostiliter invasit.*

VIII. Quæ cum ita sint: habent, quô se tueri possint, à quibus SILESIA ideo, quia Germaniæ, cujus etiamnum est, jam olim SLUSA, id est, Finis, Nomen suum consecuta creditur. Hujus Opinionis, nescio, Autorem, an Propagatorem innuit Melchior Goldastus de Bohemiæ Regno, Lib. I. Cap. XIV. §. 3: de Silesia: *Non nemo sic dictam putat, quasi SLUSAM, à Latino Vocabulo CLUSA, id est, Schlus, vel nostrate Dialecto, Schleus: quod Germaniam claudat, velut Præstructura quædam ac Propugnaculum adversus Sarmatarum & Tartarorum Irruptiones.* His Vestigiis adhærens, si Gradum semper in proximum feceris, ut *Clusam* in *Slusam*, sic *Slusam* primum in *Slesam*, post in *Slesiam*, & tandem in *Silesiam* convertes: unde formes *Silesios*.

IX. Jam, concedentibus, *Slusam* esse Fontem, ex quô *Silesia* derivetur: est, cur in dubium vocetur, cujus Originis tum *Slusa*, tum *Silesia* sit. Num Latinæ: quoniam Vox utraque Latinos habet Natales, si, mutato C in S, à *Clusa* descendit *Slusa*? Non habet, quô satis confirmari possit ea Conjectura, si, præter *Clusam*, reperitur alterius Linguæ Nomen, à quo prius *Slusa*, deinde *Silesia*, deduci possit.

POLONICA.

X. Sane *Clavis*, ut Isidorus Hispalensis Episcopus in Originibus Lib. XX. Cap. XIII, explicat, dicta, quod *claudat* & aperiat, Populo Slavico, Polonis KLUCZ appellatur. Hinc etiam SLUSA derivari potest.

XI. Nam, primum K, &, quod ei respondet, C in S mutare, non inusitatum est. Sic à *Mulcere Mulsum* est: ut Servius in Notis ad Virgilii Librum I. Æneidos, Versum 70 indicat. Quem in Modum ex KLUCZ fiet SLUCZ.

XII. Porro, quia Literarum Multiplicatio, quæ Slavis admodum familiaris est, aliis leniori Sermoni studentibus imminui solet: sicut pro Czechus, abjectô aut C aut Z, Latinis aut Cechus, aut Zechus plerumque scribitur: ita, si C tollas, ex SLUCZ fiet SLUZ.

XIII. Præterea Z in S mutare, Latinis frequens, Germanis frequentissimum est. Ita Græcis ἀγάζω, Latinis est *Agaso*. Ita Germanis antiquis *wazar faz*, pro *Waserfas*: &, *fazzon* pro *fassen*: &, *floz tharuz*, pro *flos darus*, seu *daraus*, dicebatur: quemadmodum dixit Otfridus in Evangeliis Lib. II. Cap. VIII. Versû 53: Lib. IV. Cap. XVI. Versû 29: Cap. XXXIII. Versû 61. Hoc Pacto si Z in S convertas, ex SLUZ fiet SLUS: ex quô latine SLUSA prodibit: unde sicut §. VI. ostendimus, ad *Silesios* transeas.

XIV. Quanquam vero nihil repugnat, quô minus *Silesia*, velut quæ-

dam

dam Germanorum *Clavis*, cujus Ope Transitus in Germaniam Exteris pateat, Nomen hunc in Modum à Polonica Voce KLUCZ *Clavis*, obtinuisse, videri possit: tamen quis non videt, multô crebrioribus Vocabuli KLUCZ, quam *Slusæ*, in quod tandem *Klucz* convertitur, Mutationibus, pro Fundamento meras Conjecturas tenentibus, ad *Silesiæ* Nomen fieri Progressum?

GERMANICA. Prior.

XV. Nos, Silesiorum Nominis Derivationi, tum ex Latino *Clusa*, tum ex Polonico *KLUCZ*, unde *Slusa* provenerit, parum tribuimus. Non tamen ideo Principium Appellationis, quâ Silesii gaudent, â Silesiæ Situ petitum, prorsus rejicimus. Etenim hoc, quibus probare placet, quemadmodum aliunde corroborari possit, perspicimus.

XVI. Germani quondam Literas CH in Vocibus hodie adhiberi solitas omittebant. Dicebant enim *Snabel* pro *Schnabel*. Otfridus in Evangeliis Lib. I. Cap. XXV. Versu 55: *Mit Snabulu*: id est, *mit dem Schnabel*. Præterea *Besneidet* pro *Beschneidet*. Idem Lib. III. Cap. XVI. Versu 82: *Nir iu Kind bisnidet*: id est, *Nit ir euch* [das] *Kind beschneidet*. Porro, *Snelle* pro *Schnelle*. Idem ad Ludovicum Orientalium Regnorum Regem: *Ludouuic ther Snello*: id est, *Ludwig der Schnelle*. Similem in Modum, *Suuert* pro *Schwert*. Wolfaramus Eschelbachius in Melchioris Goldasti ad Winsbekii Paræneses Animadversionibus, §. 20: *Schilt und Swert mit Eren*: id est, *Schild und Schwert mit Ehren*.

XVII. Parem in Modum Germani veteres, omissô CH, usurpabant SL pro SCHL. Dicebant enim *Slaf* pro *Schlaf*: & *Slecht* pro *Schlecht*. Quin necdum quidam desierunt ita loqui. Joannes Goropius Becanus in Hermathenis, Lib. VIII: *Hinc SCLECHT simplex*. Ibidem paulo post: *Nos SLECHT scribimus, ad molliorem Sonum, & pro Schlichten Slichten*.

XVIII. Nec est, ut ejusmodi Voces, quarum Pars *Sla, Sle, Sli, Slo, Slu* est, Ortu non Germanicas, sed Slavicas esse contendas. Id quidem non diffitemur, eas Syllabas, tum antiquis, tum recentioribus Slavis admodum esse familiares: quod cuique Pannonum, Polonorum, Bohemorumque libros, patriâ Lingvâ scriptos, intuenti, patet. Addimus etiam, Germanis post Annum Christi 550, quem Slavorum in Germaniam hostilis Adventus nobilitavit, multas Oris Slavici, tum Syllabas, tum Voces, in Sermonem patrium receptas: quis vero easdem, quamvis nec in Græcis, nec in Latinis Nominibus obvias, ita proprias Slavis ostendet, ut in nullo, nisi Slavicam Originem consecuto Verbo reperiri, credendum, ideoque statuendum sit, omnibus Populorum omnium Vocibus, quibus earum Syllabarum quædam inest, pro

pro Matre Linguam esse Slavicam? Quin habemus adhuc à Scriptoribus antiquissimis Germanicis Codices, Stylô Saxonicô, Francicô, Suevico, pro Temporibus illis elegante, compositos, asperioris, quô Slavicus Sermo gaudet, Characteris, expertes: in quibus Literas S L, omissô C H, intra Syllabam unam conjunctas invenimus.

XIX. Etenim Saxones jam Anno 449, [priusquam Slavi Germaniam Anno 550 invaserunt] in Angliam pervenerunt, quam postea totam suæ Nationis Regibus ibidem procreatis subjecerunt: quod, præter alios, Venerabilis Beda Lib. I. Historiæ Ecclesiasticæ, Cap. XV. & Henricus Huntindoniensis [in Henrici Savilis Rerum Anglicarum Scriptoribus] Lib. II. Historiarum, ad Annum 449, tradunt. Inter hos Saxonum Occidentalium in Anglia Reges, Alfredus I. Imperium ab Anno 871 ad 900 gessit: ut Simeon Dunelmensis in Regum Anglorum gestis [quæ Johannes Seldenus in Rerum Anglicarum Scriptoribus edidit] ad Annum 871, & 899: & Joannes Asser Menevensis [Anno 909 mortuus: cujus Historiam Guilielmus Camdenus in Rerum Anglicarum Scriptoribus emisit] de Alfredi I. Rebus, ad Annum 871 & 900 commemorat. Is Alfredus in Præfatione, quam Legibus suis præmisit: [primum Abrahamus Whelocus apud Cantabrigienses Anno 1644, ad Bedæ: postea Marcus Zuerius Boxhornius apud Lugdunenses Batavos Anno 1650, ad Haymonis Historiam Ecclesiasticam adjecit] dicit SLEA pro SLAE, id est, SCHLAGE, *percute.* §. V: *Ne SLEA du:* id est, *Nicht SCHLAGE du.* MANSLAG pro MANSCHLAG. §. XXV: *Gif deof brece Mannes Hus Nihtes, and wyrde dær OFSLÆGEN, ne sy he na MANSLÆGES Scyldig, de him SLOGE. Gif he Syddan æfter Sunnan Upgong dis ded, he bid MANSLÆGES scyldig.* Id est, *So* (ein) *Dieb breche* (in eines) *Mannes Haus* (des) *Nachtes, und wurde der ERSCHLAGEN, nicht sey er eines MANSCHLAGES schuldig, der ihn SCHLUGE. So er so dann nach der Sonnen Aufgang dieses thæt, er ist* [eines] *MANSCHLAGES schuldig.* SLEGE pro SCHLEGE: ipsarum Legum Cap. II: *Gif hine mon on dem Furste geyslige, mid SLEGE, odde mit Bende, odde durch Wunde.* Id est, *So ihn* (ein) *Mann an der Zeit* (Fyrste pro Fryste) *verjaget mit SCHLEGEN, oder mit Banden, oder durch Wunden.*

XX. Præterea iisdem propemodum Temporibus, quibus Alfredus I. Anglo-Saxonum Rex vixit, sub Imperatore Ludovico II, Cæsaris Lotharii Filio, Anno 870 superstes (ut Cap. VIII. §. 3. ostendemus) Otfridus Wassenburgensis Monachus, qui Evangeliorum Libros quinque Rhythmo Francico scripsit. Huic etiam S L pro SCHL adhibetur. Dicit enim SLUZILA

pro SCHLUSILA, id est, SCHLUSSEL, Lib. III. Cap. XIII. Versu 70:

Thir Uuilluh geban innan thes
SLUZILA Himiles.

Id est: *Dir willich geben indes*
(Die) *SCHLUSSEL* (des) *Himmels.*

XXI. Tribus Sæculis post, peculiari Sermonis Germanici Culturâ fuit clarus, Friderici I. Cæsaris, Suevorum Ducis, Anno 1190 exstincti, eruditus in Aula Minister Winsbekius, Eques Germanus, fortassis Svevus. Is usurpat SLAG pro SCHLAG, in Parænesi ad Filium, Versu 264: *Das ist in einem Bach ein SLAG.* Præterea SLEGEL pro SCHLEGEL. Ibidem Versu 352: *Ze Hus wirf ich den SLEGEL dir:* id est, *Zu Haus werf ich den SCHLEGEL dir.*

XXII. Hos Germanos, egregiis Monumentis celebres, quantô purioris, tantô pulchrioris patrii Sermonis, pro Ætate sua, & studiosissimos, & intelligentissimos, quo Argumento quisquam, non dicam convincat, sed arguat Proprietatis ex Vocibus Slavicis admissæ, nondum penetrare possumus.

XXIII. Iam, quis dubitet, quin Germani Veteres, quos, ut §. XX. ostendimus, SLUSSEL pro SCHLUSSEL dixisse constat, etiam SLUS pro SCHLUS dixerint? Quid autem proclivius est, quam ex Germanico SLUS facere Latinum SLUSA? Non igitur tam probabile videtur, ex Latino CLUSA, quam ex Germanico SLUS, Autoribus Latine scribentibus natum esse SLUSA.

XXIV. Cæterum, è SLUSA potuit, E assumtô, facile fieri SLEUSA: quoniam Germani quondam U in EU permutaverunt. Sic olim dicebatur FRUND pro FREUND. Winsbekius in Parænesi ad Filium, Versu 62:

Ahte uf die Zungelere niht,
Die zuuischen FRUNDEN werre tragen.

Id est: *Achte auf die Zungen nicht,*
Die zuuischen FREUNDEN verwirrung tragen.

Ibidem Versu 348:

An diner wisen FRUNDE Rat.

Id est: *An deiner weisen FREUNDE Raht.*

Item TRU pro TREU, & KUSCH pro KEUSCH. Idem ibidem Versu 138:

- *So bis wolgezogen,*
GETRUWE, milte, KUSCHE und Sleht.

Id

Id est: *GETREUE, milde, KEUSCH und schlecht.*

Præterea LUTE pro LEUTE. Idem ibidem Versu 595:

Min eigen LUTE lasse ich fri.

Id est: *Mein eigen LEUTHE lasse ich frey.*

Etiam HUTE pro HEUTE. Magister Spervogelius: in Melchioris Goldasti Paræneticis, ad Winsbekium Animadversionibus, §. 75:

Es ist HUTE min, morne din.

Id est: *Es ist HEUTE mein, morgen dein.*

XXV. Contra, U abjectô, etiam ê SLEUSA potuit facillime fieri SLESA: quoniam Germani etiam EU in E permutaverunt. Id maxime Silesiorum inter Agricolas Vulgo, ad priscam Dialectum fideliter custodiendam intento, usitatum est. His enim dicitur HE pro HEU, Fœnum: & SPRE pro SPREU, Palea: & STRE pro STREU, stramen. Quem in Modum pro SLEUSA dicitur SLESA.

XXVI. Nunc à Germanico Vocabulo SLUS non difficilis est Transitus ad SLESINGORUM Nomen, quô SILESIOS, ad Germanici Sermonis Indolem, quidam designant. Etenim à Germanicô SLUS, in SLEUS & SLES mutatô, ut Latinum SLUSA, SLEUSA, SLESA provenit: ita Germanicum SLUSUNG, SLEUSUNG, SLESUNG descendit. Quæ Voces omnes Clausulam Rei denotant. Pro SLESUNG autem quondam SLESING dicebatur: quia Germani Veteres U in I convertebant. Ita ex Germanico VERSUCH faciebant non tantum VERSUCHUNG, verum etiam VERSICHING. Matthæus Cap. VI. vers. 13: Secundum Interpretationem Frisicam: quam Bonaventura Vulcanius in variarum Lingvarum Speciminibus exhibet: *In lied uus naet in VERSIEKING:* id est, *Und las uns nicht in VERSUCHUNG.*

XXVII. Ideo quibusdam è Latinis Autoribus, quemadmodum SILESIA dicitur vel SLESINGA, vel SCHLESINGA: Sic vocantur SILESII aut SLESINGI, aut SCHLESINGI: Germanicè aut SLESINGER, aut SCHLESINGER. Philippus Cluverius in Antiqua Germania Lib. III. Cap. XXXI: *Quadorum ac Silesiorum, quos Germani Die SLESINGER sive SCHLESINGER vocant, Nomina eandem Rem significare putant.*

XXVIII. Quamobrem magnæ Probabilitatis est, SILESIAM, Germaniæ Provinciarum in Occidente postremam, cœterarum quasi Clavem, prius SLUSAM, & SLEUSAM, postea SLESAM & SLESIAM esse dictam. Unde colligas porro, à Scriptoribus Latinis, non quidem horridam,

ridam, sed tamen minus lenem duarum Literarum SL Conjunctionem, delicato antiquorum Romanorum Ori non respondentem, interposito I esse dissolutam, ut ex S L E S I A fieret S I L E S I A. Cui Sententiæ si subscribis, habes a Silesiæ Situ, quoniam Silesia Germaniæ S L U S A, id est, Clausula est, S I L E S I O R U M Nomen Ortu Germanicum.

GERMANICA Posterior.

XXIX. Tandem superest, ex Silesiæ Situ, quatenus ea Germaniam claudit, alia Silesiorum Nominis Origo Germanica. Nam Rei Terminus, qui Latinis quidem *Clausa, Clausula, Clausura:* Germanis autem *Slusa, Schlusa, Slesa, Schlesa, Schleusa* dicitur: etiam Germanis, potissimum Frisiis appellatur *Syle, Siele, Sile.* Hermannus Hamelmannus in Chronico Oldenburgico, Parte I. Cap. XIX: *Dadurch seind alle Rustringer noch mehr erzurnet, haben sich derowegen anderweit mit einander verbunden, und seind mit ihrer ganzen Macht wiederumb in das Stedinger Land gefallen, auch mit Durchstechung aller Wasser-Schleusen oder S I E L E N, mit rauben, brennen und verderben also hausgehalten, das das Land fast in die sieben Iar wust und ungebaut liegen geblieben.* Johannes Heringius in Tractatu de Molendinis, Quæstione XL, § 20: *Aquarum Emissaria [Portas alii vocant, sive Januas, Tempore Fluxus & Refluxus marini apertas vel clausas, ac pro Ratione Agrorum nimiam superfluamque Aquam emittentes, vel recentem deferentes per Fossas Manu factas] Nostratibus simpliciter Siel-Deepe aut Deepe, vel SIELE oder Schleusse, und Thuren, so zur Zeit Ebbe und Fluht, auf und zugehen : oder dadurch man das ubrige Wasser vom Land ab, oder nach Gelegenheit, frisches wieder hinein lauffen lesset.* Ibidem mox: *Quibus etiam, ut ideo Curam earum gerant, Mulctamque de Aggeribus male firmis Negligentiæ repetant, certi ac jurati præficiuntur Viri, vulgo dicti, die Teich- und S I E L- geschworen: Phrysiis concisius, Dick- und S I E L- schwaren.* Quæstione XLV. §. 31. de iisdem Præfectis : *Vulgo Dieck- sive Teich- und S I E L- geschworne dicti.* Ioannes Gryphiander, Oldenburgicus Frisius, in Tractatu de Insulis Cap. XXVIII. §. 56: de Claustris, quibus Aqua modo arcetur, modo admittitur: *Galli des Escluses, Belgæ corruptè Slussen, Nostri S I E L dicunt.*

XXX. Quamobrem inde Robur capit Conjectura, S I L E S I A M, Germaniæ quasi Portam, Exteris & admittendis, & abigendis habilem, ideo dictam S I L E N: & Incolas ejus appellatos S I L E S atque S I L E S I O S.

Caput III.

ORIGO secunda SILESIORUM Nominis, A Silesiæ Solo, POLONICA.

I.

SUnt etiam, quibus SILESIORUM Nomen à Silesiæ SOLO existimant ortum. Nam id asperum, quamvis hodie non sit, quod curiosis Advenarum Oculis ubique satis Bonorum, partim benigniori Naturæ, partim laboriosæ Manui adscribendorum, in Agris, Pratis, Hortis, Silvis, Pagis, Urbibusque monstrat: olim tamen fuit, ad Germaniæ, cujus Pars est, universæ priscam Conditionem, sub Populis, ad Arma potius, quam ad Aratra progenitis & assuetis.

II. Eam Silesiacæ tum veterem, tum novam Telluris Faciem intueri cupientibus, depictam offerunt, Franciscus Faber in Sabotho, Versu 1085, multisque subsequentibus. Davides Sigemundus in Germanico & Sarmatico Itinere, [quod Nicolaus Reusnerus in suum Itinerarium transtulit] versu 49. & seq. Michael Neander in Orbis Terrarum Explicatione, Parte I. Nicolaus Henelius in Silesiographia Cap. II. Jacobus Schickfusius in Silesiæ Chronico, lib. IV. Cap. V.

III. Ob illam Soli, quod Silesii tenent, quanquam per se boni, tamen nihil aut parum quondam culti, malam Glebam, Lechus, primus Polonorum è Sclavis Dux, SILESIAM, Comparatione Soli, dubium, Bohemici, quod Zechus Frater occupaverat, an Polonici, quod ipse jam possidebat, cum primum aspexisset, Sclavica voce SLISEMAM, id est, *malam Terram*, nominavisse dicitur in quibusdam Silesiorum Chronicis Germanicis MStis. Ita nominatam refert Franciscus Faber in Sabotho, Versu 1085: de Silesia:

SLISEMAM vero hæc horrentia Sentibus Arva,
Nempe MALA à GLEBA quidam dixisse feruntur:
Haut fors immerito. Nec enim tam Patria chara est,
Ut manifesta negem: nec vos nescire putandum,
Qui semper mecum has Terras Cœlumque tenetis
Indigenæ, tale hoc Cœlum Terrasque fuisse.

IV. Quo

IV. Quo Pacto, si à *Slisema* Nomen *Silesiæ* provenit, à *Slisemiis* aut *Slisemanis* Nomen *Silesiorum* descenderit: utrumque, citra Controversiam, Origine Slavicum: seu à *Zle*, quo Slavis *Malus* indicatur, seu ab alia Voce Slavis, si non hodie, tamen olim usitata, productum. Cœterum, ea Silesiorum Nominis Derivatio, quia neque satis per se commoda videtur, & lubricum habet Fundamentum, nihil firmi tenet, in quo acquiescas.

CAPUT IV.

ORIGO tertia SILESIORUM Nominis, A Silesiæ Fluvio SLESO, SLAVICA.

I.

PRæterea sunt, quibus SILESIORUM Nomen à Silesiæ Fluvio ELSA creditur derivatum. Is ad Hungariæ Fines, Silesiam contingentes, prosiliens, in Teschinensium Agris, Urbes Jablunkam, Teschinam, Freistadium præterlabitur: hinc Ratiborensium Terras ingressus, ad Oppidum Oderbergam in maximum Silesiæ Flumen Oderam decurrit.

II. Eundem Amnem vocat OLSCHAM Joannes Dlugossus in Historia Polonica Tomo I. Lib. I. Cap. IX. OLSAM Joannes Antonius Maginus in Geographia, Part. II. de Silesia. ELSAM verò Caspar Schwenckfeldius in Silesiæ Geographia, de Teschena. Nicolaus Henelius in Silesiographia, Cap. III. Jacobus Schickfusius in Silesiæ Chronico, Lib. III. Cap. XXXI. & Lib. IV. Cap. IV. Davides Vechnerus in Germaniæ Breviario, quod Abrahamus Vechnerus auxit, de Urbe Ratiboria. Fridericus Lucas in Silesiæ Chronico, Parte VII. Cap. III.

III. Præterea, qui plurimis ELSA dicitur, eum quoque nonnullis SLESAM dici, Melchior Goldastus annotavit in Commentariis de Bohemia Lib. I. Cap. XIV. §. 3. *Alii alias, inquit, Nominis Silesiæ Rationes perquisiverunt. Sunt, qui à SLESA, qui & ELSA, Flumine deducunt.*

IV. Ab eo Fluvio, quem non SLESAM, sed SLESUM appellat, quemadmodum Silesiam *Slesiam*, ita Silesios *Slesios* esse dictos, existimat Conradus Celtes Lib. II. Amorum, Elegia V.

Hic Odera, à priscis qui Nomina Suevus habebat,
Nascitur, & Codani præcipitatur Aquis:
Suevus, qui SLESUM *socium sibi convocat Amnem:*
A quo nunc Nomen SLESIA *Terra gerit.*

V. Eandem Silesiorum Nominis Originem statuunt, Sebastianus Munsterus in Cosmographia Lib. III. Cap. DVIII, de Slesia. Jacobus Spiegelius in Scholiis ad Ricardi Bartholini Librum X. Austriados, Versum 603. Jodocus Hondius in Gerardi Mercatoris Atlante minore, de Silesia.

VI. At enim, an ab hoc Amne parvo, seu SLESA seu SLESUS vocetur, ampla Regio, cujus exiguam Partem, Ducatum Teschinensem, rigat, prius *Silesia*, deinde *Silesii* Nomen suum acceperint, Jure dubitatur: quoniam id ex antiquis Monumentis nullo Testimonio, quantum nobis explorare licuit, demonstrari potest.

VII. Cœterum, quanquam prorsus incertum est, unde Fluvius ELSA dictus sit tum SLESA, tum SLESUS: non æque tamen dubium videtur, Nomini, quod ille sustinet, Matrem esse Slavicam Linguam: cujus ex Vocabulo *Zle* formatam Syllabam *Sle* continet. Quare Silesiorum ab hoc Fluvio deducti Nominis Originem statuere Slavicam, nos Sententia probabilis jussit. Absit enim, ut omnes Germanorum Voces, Syllabam *Sle*, quasi nunquam non Slavicam, continentes, ortu Slavicas censeamus. De quo videantur, quæ diximus Cap. II. §. XVIII.

CAPUT V.

ORIGO quarta SILESIORUM Nominis, A Silesiæ Monte SABOTHO, LATINA & GERMANICA.

I.

Silesiæ, cujus velut Umbilicus est, Mons admodum clarus, Ambitu mille quadringentorum Passuum Spatia complexus, à Vratislavia quidem ad quartum, à Suidnicio autem ad alterum Lapidem, in Planicie Situs, præcelsô Fastigiô latissime circumjacentibus Locis conspicuus; discrepantibus, quamvis ab uno descendentibus, indicatur Vocabulis.

II. Antiquissimô primariôque nuncupatur Nomine ZABOTHUS. Id ei dant, Caspar Schwenckfeldius in Geographia Silesiæ, Stirpibus & Fos-

ſilibus præmiſsâ, de Montibus & communibus, & propriis. Nicolaus Henelius in Sileſiographia, Cap. I. Jacobus Schickfuſius in Sileſiæ Chronico, Lib. IV. Cap. III.

III. Ab hoc cætera, quibus denotatur, omnia Nomina provenerunt. Nam, quia *Zabothus*, ideo appellatur primô *Zabothenſis*: Secundô *Zobtenſis*. Quamobrem ei ſubjacens Oppidum non omnibus Zabothum, ſed non nullis etiam vel Zobtenum, vel Zobtena dicitur.

IV. Præterea vocatur tertiò *Zothenſis*: & quartô *Zottenſis*. Hinc Arcem in eodem Monte poſitam, quam Henricus V. Cognomentô aliis Craſſus, aliis Obeſus, Dux Lignicenſis, Anno M. CC. XCVI, vivis exemtus, deſignato Filiorum trium Tutori, Fratri ſuo Boleslao in Præmium contulit, Zottenbergam vocat Joachimus Curæus in Sileſiæ Annalibus ad Annum 1296.

V. Sunt, quibus ideo, quia *Zottenſis* audit, Ratio ſpecioſa obvenit, cur eidem Monti Nomen Ortu Germanicum conti giſſe judicarent. Nam, Sileſiis *Zottelen* eſt ire: *mit zottelen* eſt comitari: *nachzottelen* eſt ſubſequi. Grandis autem Mons ille vicinis Peregrinatoribus quandam vel Comitantis, vel Subſequentis præbet Imaginem. Propterea *Zottelenſis*, eliſisque Literis duabus, *Zottenſis* nominatus videtur. Franciſcus Faber in Sabotho, Verſu 203: de Sabotho:

Noſtrates vocitant pro Re Tractuq; SEQUACEM.

Jacobus Schickfuſius in Sileſiæ Chronico Lib. IV. Cap. III. *Im Lande Schleſien liegen neben andern Bergen vier hohe furnehme Berge: als erſtlich der ZOTTENBERG: welcher ſeinen Namen dannenhero uberkommen, per Campos omnes quod concomitetur euntes: daß er den Reiſenden oder Wandersleuten gleich nachzottelt.*

VI. Quintô, plerisque Scriptoribus, iisque potioribus dicitur SABOTHUS: More, non Græcis Latinisque tantum, verum Germanis eiam, Z in S mutantibus, uſitatô. Eum Græcis & Latinis familiarem fuiſſe, paſſim obvia Exempla docent. Germanis vetuſtioribus adhibitum Z, recentioribus in S converſum, præter alios, indicat Willeramus, Martisburgenſis Abbas, in Gloſſis Germanicis & Latinis MStis, quas in Salomonis Canticum Canticorum ſcripſit, ad Caput I, 3: *Din namo iſt uzgegozzenez Ole*: id eſt, *Dein Name iſt ausgegoſſenes Oehl.* Ibidem: *Vone dir heizzen wir Chriſtiani*: hoc eſt: *Von dir heiſſen wir Chriſtiani.* Anonymus Autor in Rhythmis Germanicis MStis, quos Vratislavienſium

 Eliſa-

Elisabetana Bibliotheca possidet, de Salomonis, Hebræorum Regis, Rebus, Versu 1652:

Daz keyn Stein yrrete dyne Fuzze,
Obich alzo sprechen muzze.

Id est: *Daß kein Stein irrete deine Fusse,*
Ob ich also sprechen musse.

Videantur, quæ diximus Cap. II. §. XIII.

VII. SABOTHUS autem nominatur, præter alios, Francisco Fabro, Vratislaviensis Civitatis Secretario: cujus laudatissimum Poëma, quô Res Silesiæ primarias protulit, ex MStis antiquissimis, tum aliis, tum Germanicis, quibus præfuit, per IX. Annos elaboratum, post Autoris, Anno 1565, defuncti Mortem, apud Basileenses Anno 1592. editum, *Sabothus* inscribitur.

VIII. Unde Mons, de quô agimus, Zabothi Nomen, à quo reliqua dependent, acceperit: neminem, qui vel exposuerit, vel delineaverit, reperire potuimus. Id proinde nobis relictus Labor è profundioribus Fundamentis, quô subtilius, quô plenius, eô certius, eô clarius ostendet: Ut inde satis pateat, quemadmodum *Zabothus* dederit proprium *Silesiæ* Vocabulum.

IX. Fundamentum primum est, in Monte Zabotho à Silesiis nondum Christianis, quorum Religionem, Anno 965, susceperunt, Sacra quondam peracta. Huic ut Firmitudo sua constet, præmittendum, quæ Fides habenda sit Autori, cujus Testimonium afferemus. Est ille Ditmarus, Sigefridi, Comitis Saxonici Filius: Anno 976. natus: prius Magdeburgensis Monachus, deinde Wallibicensis Præpositus: Anno 1005. Henrici II. Cæsaris [cujus in Sacello Palatino Sacerdos erat] Boleslaum I. Polonorum Ducem, debellantis Comes: Lusatiam, Silesiam, Poloniam ingressus: Anno 1008. Martisburgensis Episcopus in Misnia creatus: Anno 1017. Chronici, cujus octo Libris Res Imperatorum, Henrici I. Ottonis I. II. III. & Henrici II. recenset, Scriptor: Anno 1018. mortuus. Hæc commemorant, ipse Ditmarus in Chronico suo passim: Anonymus Autor, Ditmaro coætaneus, ex quô Ditmari Vitam Reinerus Reineccius publicavit: ipse Reineccius in Ditmari [cujus ex Libris composita est] Vita: & Ernestus Brotuffus in Martisburgensium Chronico, Lib. II. Cap. VII.

X. Quare vix erit, ut in dubium vocentur, quæ Ditmarus de Silesiis narrat, eo Sæculo, quô ad Christianam Religionem accesserunt, post Decennium, natus: in Misnia, Lusatis proximâ, Silesiis propinquâ, Episcopus: ipse,

ipſe, cum Annorum XXX. Vir eſſet, Sileſiæ, quam peragravit, Spectator: Ævo ſuo eruditisſimis par: ob Diligentiam & Sinceritatem Hiſtoriis conſignatis adhibitam, dexterrima Iudicia promeritus: qualia ſunt, non Reineri Reineccii ſolum, ſed aliorum etiam: inter quos eſt Andreas Brunnerus in Annalibus Boicis, Parte II. Lib. IX. Cap. II.

XI. De Sileſia vero Ditmarus Libro VIII. tradit, quemadmodum, Anno 1005, Miſeco, Boleslai I. Polonorum Ducis, Filius, cum in abſentis Othelrici, Bohemorum Ducis, Terram Irruptione, Patrem Boleslaum quidem oblectaviſſet, at Cæſarem Henricum II. offendiſſet, ab eodem Cæſare, Bohemis & *Luſatis*, quos *Luiticios* appellat, inſtructo prius ad *Glogoviam*, quam *Gloguam* vocat: poſt ad *Nimicium*, quod *Nemetzium* nominat [à quô Sabothus tribus Milliaribus diſtat] hoſtilem ſuis Copiis Exercitum opponi ſenſerit. Primum, *Cæſar vero*, inquit, *cum Exercitu ſuo & Bohemiorum atque Luiticiorum Comitatu obvia quæque devaſtans, quinto Idus Auguſti, ad Urbem GLOGUAM, ubi Bolizlavus cum ſuis eos præſtolatur, ſolicitus venit.* Deinde paucis interpoſitis addit: *Inde electas ab Exercitu valido Legiones XII. ad Urbem, eo, quod à noſtris olim ſit condita, NEMETZI dictam, præmiſit; quæ Habitatoribus his venturum præoccuparent Auxilium.* Pauló poſt refert, in ea Terrâ, quæ Nimicium ſuſtinet, inveniri Montem excelſum & grandem, quem proprio quidem Vocabulo non deſignat: Nimicio tamen vicinum innuit: eisque Circumſtantiis non alium Montem niſi Zabothum deſignat. Quod dudum agnovit Henricus Meibomius in Commentariolo de Pagis Saxonicis: & in Saxonica Irminſula, Cap. II.

XII. Mox ibidem Ditmarus adductis ſubjungit, omnes Incolas, id eſt, Sileſios, in eodem Monte Sacris ſuis defunctos. *Hic* (Mons, ait) *ob Qualitatem ſuam & Quantitatem, cum exſecranda GENTILITAS ibi veneraretur, ab Incolis omnibus nimis honorabatur.* Quibus, ne qua ſubſit Obſcuritas, ſubjiciemus Explicationem. *Gentiles* ſunt â Judæis & Chriſtianis Religione diſcrepantes, falſorum Deorum Cultores, quos alii *Paganos* appellant. Vigilius Tapſenſis Lib. I. contra Arium, Cap. V: *Cum tres ſint in Mundo Religiones, Iudæorum, Paganorum & Chriſtianorum, multis & longe diſcretis Sententiarum Diverſitatibus.* Auguſtinus in Pſalmum XXVIII: *Gentilis ille eſt, qui in Chriſtum non credit.* Theodoſius Imperator in Codice [Lib. XVI. Tit. V.] de Hæreticis, Lege XLVI: *Iudæi atque Gentiles, quos vulgo Paganos appellant.* Ideo Idololatria dicitur Gentilitas. Prudentius in Libro Periſtephanon, Hymno XIV. contra Gentiles, qui Romanus inſcribitur, Verſu 1086:

Has

Has ferre Pœnas cogitur GENTILITAS.

Sulpitius Severus Lib. I. Cap. LXXXVI: *Ex quibus plerique Divinas Ceremonias receperunt, reliquis in Errore GENTILITATIS perseverantibus.* Hinc Gentilitatem, quâ Silesii Montem Zabothum nimis honoraverunt, Ditmarus exsecrandam judicat.

XIII. Nunc, quem in Gentilium innumeris Deis, aut solum, aut primarium, in Monte Zabotho Silesii Pagani coluerint, oritur Quæstio? De nostrâ Sententiâ, coluerunt IOVEM: quem, si Oculis acutioribus intueamur, omnes Pagani, adeoque tum Germani, tum etiam inter hos Silesii, pro Deo venerati sunt. Id quantô evidentius demonstrabimus, tantô accuratius enucleabimus & Nomen, & Naturam Iovis.

XIV. Nominis, quô *Iupiter* indicatur, Radix omnium prima non alia videtur, nisi Vox, quâ verus unicusque DEUS IEHOVA denotatur. Hoc primis, post universale Diluvium, Sæculis, ab Hebræis, cum eorum Posteris, traductum, & ab his corruptum arbitramur. Nam omnes ab Hebræis provenientes Populi Pagani, cum ab illo Majorum suorum Deo, qui IEHOVA dicitur, defecissent: quamvis non amplius eum, tamen, partim veteris Traditionis Fiduciâ, partim naturalis Cognitionis Evidentiâ ducti, aliquem sibi statuebant Deum, cujus ad Cultum secretô Conscientiæ Stimulô se obligatos sentiebant.

XV. Inter hos semper fuerunt Dei unius Assertores. Quibus nos quidem non annumeramus Sibyllas, licet antiquissimas, quarum Delphica, ut Cornelius Bacchus apud Solinum Cap. VIII. refert, ante Bellum Trojanum, hoc est, ante Christum natum, Anno 1190, vixit. Nam sub eorum Nomine superstites Oraculorum Libri VIII, quanquam Scriptoribus vetustis, Iustino Martyri, Theophilo Antiocheno, Athenagoræ Atheniensi, Clementi Alexandrino, Eusebio Cæsariensi, Firmiano Lactantio: etiam recentioribus, Augustino Steucho, Eliæ Schedio, Tobiæ Pfannero, pro genuinis habitos, utique suppositities, demum post C. N. à Christianis compositos, Ioannes Opsopæus in Proœmio Sibyllinis Oraculis præmisso: & Gerardus Ioannes Vossius de Poëtis Græcis, Cap. I. luculenter docent.

XVI. Reperimus in Paganis Autores minime fictos, unum DEUM esse judicantes, cum Poëtas, tum Philosophos. Inter Poëtas omnium antiquissimus est Homerus: de cujus, ut Patria, sic Ætate certatur. Cum eô consentiunt, præter alios, Orpheus & Sophocles. Inter Philosophos eminet Pythagoras Samius, Olympiadis 65. Anno I. Darii, Persarum Regis, quem

quem Cyrus Successorem habuit, Anno 2: ut Eusebius in Chronico [secundum Editionem non Arnaldi Pontaci, sed Iosephi Scaligeri] ad Annum 1497. commemorat: hoc est, ante C. N. Anno 517. clarus. Cujus Sententiam [ut alios Silentiô premamus] Socrates, Plato, Aristoteles, cum Asseclis, ad plures Populos, in seram Posteritatem propagaverunt. De quibus legi merentur, Irenæus in Oratione ad Gentiles: Clemens Alexandrinus Lib. V. Stromatum: Eusebius Cæsariensis Lib. XIII. Præparationis Evangelicæ, Cap. XIII. Minutius Felix in Octavio: Athenagoras in Apologia pro Christianis.

XVII. Unde colligas, Veritati respondere, quod Augustinus Lib. XX contra Faustinum, Cap. XIX. monet: *Gentes non usque adeo ad falsos Deos esse delapsos, ut Opinionem amitterent unius veri Dei, ex quô est omnis qualiscunque Natura.* Certe Paganis, ut Paulus ad Romanos I, 19. docet: *Quod de Deo cognosci potest, manifestum est illis. Deus enim illis patefecit. Nam invisibilia ipsius ex Creatione Mundi, per ea, quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur, ipsaque sempiterna ejus Virtus & Divinitas, ad hoc, ut sint inexcusabiles.*

XVIII. Hunc vero, quem in Paganis potiores solum, plerique primarium Deum, cæterorum Patrem agnoverunt, nominaverunt IOVEM. Lactantius Lib. I. Divinarum Institutionum, Cap. XI: de Paganis: *Convicti de uno DEO, cum id negare non possunt, ipsum se colere affirmant: verum hoc sibi placere, ut IUPITER nominetur.*

XIX. Proinde non immerito, unde *Iupiter*, ille communi plurimarum Gentium Consensu vel unicus, vel præcipuus Deus, Nomen suum acceperit, disputari solet. Multis à *Iuvo*, quasi *Iuvans Pater*, dici creditur. Inter hos est Cicero Lib. II. de Natura Deorum, Cap. XXV: *Ipse IUPITER, idest, IUVANS PATER, quem conversis Casibus appellamus à IUVANDO IOVEM. à Poëtis PATER DivumqueHominumque dicitur, à Majoribus autem nostris Optimus Maximus.* Servius ad Virgilii Librum I. Æneidos, Versum 50: *Iovem autem à juvando dixerunt.* Ad Lib. IV. Æn. v. 638: de Diis: *Ab Actibus autem vocantur, ut Iupiter Iuvans Pater.* Ad Lib. IX Æn. v. 128: *Iupiter dictus est, quasi Iuvans Pater.*

XX. Aliis *Iupiter*, qui Nominativô antiquissimô dicebatur *Iovis*, tanquam *Iovis Pater*, vocari existimatur. Nam, ut Priscianus docet. Lib. V. *Vetustissimi Nominativum quoque, Hic Iovis, proferebant.* Lib. VI. *Iovis Nominativô quoque Casu invenitur.* Cæcilius in Epistola: *Nam novus quidem Deus repertus est Iovis.* Hyginus Fabula LXIII: *Iovis in Imbrem aureum conversus.* Fab. LXXV: *Iovis ob id fecit.* Fab. XCII: *Iovis impe-*

rat Mercurio. Hinc Gellius Lib. V. Cap. XII. *Iovem Latini veteres à juvando appellavere: eundemque alio Vocabulo juncto Patrem dixerunt. Nam, quod est in elisis aut immutatis quibusdam Literis IUPITER, id plenum atque integrum est IOVIS PATER.*

XXI. At Veritati magis convenit, IOVEM ab Hebræorum יְהֹוָה IEHOVA, quô verus DEUS designatur, esse dictum. Id dudum Viri doctissimi perspexerunt: præter alios, Melchior Goldastus in Notis ad Columbani Abbatis Cap. VIII. Versum 64. Nicolaus Fullerus in Miscellaneis Lib. II. Cap. VI. Christianus Becmannus in Latinæ Linguæ Originibus. Gerardus Ioannes Vossius in Latinæ Linguæ Etymologico. In horum Sententiam, sed non eadem Via digressuri, quô distinctius, eò apertius ostendemus, quemadmodum à *Iehova* derivari *Iupiter* potuerit.

XXII. Primum in IEHOVA Literam H, lenem & minus sensibiliter separabilem, Paganis omissam judicamus, pro *Iehova* dicentibus *Ieova*: quemadmodum pro *Charitas* dixerunt *Caritas*.

XXIII. Deinde pronunciantibus Vocem IEOVA, cum Vocalium Conjunctio redderet celeriorem, mox etiam breviorem, ejecta Litera E, redditam arbitramur. Eam certè Literam sæpius & Græci, & Latini à Vocibus excluserunt. Hinc Græcis non tantum ἱερεύς *Hiereus*, sed etiam ἱρεύς *Hireus* dicitur: quô Modô Διὸς ἱρεὺς *Iovis Sacerdos* appellatur Homero in Iliade, Lib. XVI. Versu 604. Hinc Latini, quanquam veteres *Monestrum* dixerunt, ut Ælius Stilo apud Pompejum Festum indicat: recentiores tamen *Monstrum* dicunt: & Boves, quos antiqui *Teriones* vocaverunt, juniores nominant *Triones*: unde *septem Triones*: ut Varro de Lingua Latina Lib. VI. Cap. IV. Gellius Lib. II. Cap. XXI. docent. Ita non difficulter à *Ieova* derivari *Iova* potuit.

XXIV. Præterea constat, Hebræis pro Tetragrammato יְהֹוָה *Iehova*, sæpius יָהּ *Iah* dici: quorum hoc pro illo positum Psalmo LXVIII, 19 XCIV, 7. CII, 19. reperitur. Hinc, vel mutato H in O: vel prius abjecto H, ut fieret IA: deinde addito O, Hebræorum Deus IA dictus, Paganis Græcis Ἰάω IAO dicebatur. Diodorus Siculus Lib. I. Cap. XCIV: παρὰ μὲν γὰρ τοῖς Ἀριμασποῖς Ζαθραύστην ἱστοροῦσι τὸν ἀγαθὸν δαίμονα προσποιήσασθαι τοὺς νόμους αὐτῷ διδόναι, παρὰ δὲ τοῖς ὀνομαζομένοις Γέταις Ζάμολξιν, ὡσαύτως τὴν κοινὴν Ἑστίαν, παρὰ δε τοῖς Ἰουδαίοις Μωσῆν τὸν Ἰαὼ Ἐπικαλούμενον θεόν. *Nam apud Arimaspos Zathraustes perhibetur bonum Genium finxisse, Leges sibi tradidisse, apud Getas verò Zamolxis, similiter communem Vestam: apud Iudæos autem Moses Deum, qui IAO dicitur.* Cornelius Labeo de Apollinis Clarii Oraculo

culo apud Macrobium Lib. I. Cap. XVIII. *Consultus Apollo Clarius, quis Deorum habendus sit, qui vocatur* Ἰάω, *ita effatus est:*

Φράζεο τὸν πάντων ὕπατον θεὸν ἔμμεν ΙΑΩ,
Χείματι μέν τ' Ἀΐδην, Δία δ' Εἴαρος ἀρχομένοιο,
Ἠέλιον δὲ θέρευς, Μετοπώρου δ' ἁβρὸν Ἰαω.

Dic omnium supremum Deum esse IAO:
Hieme quidem Plutonem, at Iovem Vere incipiente:
Et Solem Æstate, Autumno autem mollem IAO.

XXV. Accedit huc, quod Gentiles Diis suis, non Iovi tantum, verum etiam Diti, Iano, Libero, Marti, Saturno aliisque Nomen *Pater* addere solebant. Exempla reperimus apud Catonem de Re rustica, Cap. CXLII. Ciceronem Lib. II. de Natura Deorum, Cap. XXVI. Martialem Lib. VIII. Epigr. II. Valerium Maximum Lib. I. Cap. VIII. Lactantius Lib. IV. Cap. III: *Ut Iupiter à precantibus PATER vocatur, & Saturnus, & Ianus, & Liber, & cæteri deinceps.*

XXVI. Nunc evidenter monstrabimus, quemadmodum vel ex IAO, vel ex IOVA evaserit IUPITER: cum utrique Cognomentum PATER additur. Nam ex IAO fit IAO PATER. Id facillimâ Literarum Mutatione postea, vel AO in U conversis: ut fieret IUPATER, inde IUPITER: vel abjectô A, ut fieret IOPATER, inde IOPITER: quod tandem, O in U conversô, in IUPITER transierit.

XXVII. Non minus, imò magis aptâ Mutatione potuit ex IOVA produci IUPITER. Nam, cum Voci IOVA conjunxerunt Cognomen PATER, effecerunt IOVAPATER: &, A elisô, IOUPATER. OU autem, veteribus usitatum, recentiores, O abjicientes, converterunt in U. Hinc *Ioussit* pro *Iussit* in Iani Gruteri legitur Inscriptionibus, Pag. CLXXI. Num. VII. Eum in Modum antiquis *Iouglans*, pro *Iuglans* dicebatur: quæ Iovi suum debet Nomen: quoniam erat Iovis Glans. Varro de Latina Lingua Lib. IV. Cap. XXI: *Pinus Iuglans: quod hæc Nux, antequam purgetur, similis Glandi. Hæc Glans optima & maxima, ab Iove & Glande, Iuglans est appellata.* Plinus XV. Cap. XXII: de Nuce Iuglande: *Sunt, qui Honoris Nomen interpretantur, & Iovis Glandem esse dicunt.* Servius ad Virgilii Eclogam VIII. Versum 30: *Nuces in Tutela sunt Iovis. Unde & Iuglandes vocantur, quasi Iovis Glandes.* Gabius Bassus in Libro de Significatione Verborum, apud Macrobium

bium Lib. III. Præparationis Evangelicæ, Cap. IX: Ζεὺς ἄν ὁ πᾶς κόσμος. *Iupiter igitur totus Mundus.* Lucanus Lib. IX. Versu 579:

> – *Superos quid quærimus ultra?*
> *Iupiter est, quodcunque vides, quocunque moveris.*

Seneca Lib. II. Quæstionum Naturalium, Cap. XLV: de Iove: *Vis illum Naturam vocare? Non peccabis. Est enim, ex quô nata sunt omnia, cujus Spiritu vivimus. Vis illum vocare Mundum? Non falleris. Ipse enim est totum, quod vides, totus suis Partibus inditus, & se sustinens Vi suâ.* De Beneficiis Lib. IV. Cap. VII: *Natura, inquit, hæc mihi præstat. Non intelligis, te, cum hoc dicis, mutare Nomen Deo? Quid enim aliud est Natura, quam Deus, & Divina Ratio, toti Mundo & Partibus ejus inserta. Quoties voles, tibi licebit aliter hunc Autorem Rerum nostrarum compellare: & IOVEM illum optimum ac maximum rite dices.*

XXXVII. Deinde Naturam universam, quam dicebant Iovem, velut Totum in Partes dividebant: quibus & Nomen, & Honorem Iovis conferebant. Quô Pactô Iupiter fiebat Cœlum, & quicquid vel in Cœlo, vel sub Cœlo est, Sol, Luna, Æther, Aër, Ignis, Aqua, Tellus: ex his provenientes, ab his dependentes Res omnes, omnes Facultates. Euphorion & Æschylus apud Clementem Alexandrinum Lib. V. Stromatum: & Eusebium Lib. XIII. Præparat. Evang. Cap. XIII.

> Ζεύς ἐστιν αἰθὴρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός.
> Ζεύς τοι τὰ πάντα.
>
> *Iupiter est Æther, Iupiter est Terra, Iupiter est Cœlum:*
> *Iupiter est omnia.*

Eusebius ibidem Lib. III. Cap. IX. de Orpheo: Τὸν κόσμον εἶναι τὸν Θεὸν ᾤετο, ἐκ πλειόνων θεῶν τῶν αὐτοῦ μερῶν (ὅτι καὶ τὰ μέρη τοῦ κόσμου θεολογοῦντες ἐν τοῖς πρόσθεν ἀπεδείχθησαν) συνεστῶτα. *Mundum esse Deum voluit, ex pluribus Diis, tanquam sui Partibus (nam ipsas quoque Partes Mundi Deorum in Numerum ab iis repositas antea demonstravimus) constitutum.* Seneca de Beneficiis Lib. IV. Cap. VII. de Iove: *Quæcunque voles, illi Nomina proprie aptabis, vim aliquam Effectumque Cœlestium Rerum continentia. Tot Appellationes ejus possunt esse, quot Munera.* Apulejus in Libro de Mundo: de Iove: *Cum sit unus, plurimis Nominibus cietur, propter Specierum Multitudinem, quarum Diversitate fit multiformis.* Augustinus Lib. VII. de Civitate Dei, Cap. XI: cum Iovis aliquot

aliquot Appellationes protulisset: *Hæc omnia Cognomina imposuerunt uni Deo, propter Causas Potestatesque diversas.*

XXXVIII. Hinc Iupiter, quamvis unus, tamen multiplex Cognomentum nactus est. Nam à Rebus Naturæ communibus, per Causas ad agendi Necessitatem restrictas, productis, usurpatur *Iupiter Vernus* Iuvenali Lib. I. Sat. V. Versu 77. *Iupiter Hibernus* Valerio Flacco Lib. III. Argonauticorum, Versu 578. *Iupiter Frigidus* Horatio Lib. I. Od. I. Versu 25. *Iupiter Humidus* Virgilio Lib. I. Georg. Versu 418. *Iupiter Pluvius* Tibullo Lib. I. Eleg. VII. Versu 26. Statio Lib. IV. Thebaidos, Versu 758. *Iupiter Turbidus* Valerio Flacco Lib. I. Versu 81. *Iupiter Tonans* Plinio Lib. XXXIV. Cap. VIII. & Lib. XXXVI. Cap. VI.

XXXIX. Idem, à peculiaribus Dei operibus, per Causas ad Libertatem agendi referendas subortis, appellatur *Iupiter Inventor* Dionysio Halicarnassensi Lib. I. Antiquitatum Romanarum, Cap. XXXIX. *Iupiter Custos* Suetonio in Domitiano, Cap. V. *Iupiter Stator* Ciceroni in Oratione Philippica II. Cap. XXVI. Livio Lib. I. Cap. XII. Lib. X. Cap. XXXVI. Lib. XXVII. Cap. XXXIX. *Iupiter Servator* (Soter) Æschylo in Supplicibus, Versu 26. Straboni Lib. IX. Arriano de Alexandro Magno, Lib. VIII. Plinio Lib. XXXIV. Cap. VIII. *Iupiter Victor* Livio Lib. X. Cap. XXIX. Ovidio Lib. I. Fastorum, Versu 621. *Iupiter Ultor* Plinio Lib. XXXVI. Cap. XVI. *Iupiter Imperator* Ciceroni Lib. IV. in Verrem, Cap. LVII. & LVIII. Livio Lib. VI. Cap. XXIX. *Iupiter Optimus Maximus* Ciceroni Lib. V. in Verrem, Cap. LXXII. In Oratione pro Domo sua, Cap. VI. Libro II. de Natura Deorum, Cap. XXV. Quæ Cognomenta, sicut Iehovæ nostro Veritas, ita Iovi Pagano Error adscripsit.

XL. Idem à Locis, ubi colebatur, vocatur *Iupiter Olympius*, Ciceroni Lib. III. de Natura Deorum, Cap. XXXIV. Livio Lib. XLI. Cap. XX. *Iupiter Latius* Propertio Lib. III. Eleg. III. Versu 6. *Iupiter Latialis*, Lucano Lib. I. Versu 98. Lactantio Lib. I. Cap. XXI. *Iupiter Capitolinus* Suetonio in Iulio Cæsare, Cap. LXXXIV. *Iupiter Tarpejus* Iuvenali Lib. IV. Sat. XII. Versu 6.

XLI. Quin unus Iupiter ita credebatur omnia Gentilibus, ut iisdem Proprietatibus, per quas cæteroquin à Diis aliis separabatur, connotaretur. Dicitur enim *Iupiter Statius* Militaris, hoc est, *Mars* Plinio Lib. XVI. Cap. XLIV. *Iupiter Æquoreus*, id est, *Neptunus* Claudiano de Mallii Theodori Consulatu, Versu 280. *Iupiter Infernus, Niger, Tartareus, Stygius*, id est, *Pluto*, Senecæ in Hercule, Versu 47. Statio Lib. II. Versu 49. Valerio Flacco Lib. I. Versu 730. Virgilio Lib. IV. Æneidos, Versu 638.

XLII. Nimirum Iovem à Diis aliis tantum Vocabulo, non Re ipsa differre judicabant. Hermesianax in Poëtarum Fragmentis:

Πλούτων, Περσεφόνη, Δημήτηρ, Κύπρις, Ἔρωτες,
Τρίτωνες, Νηρεὺς, Τηθὺς, Καὶ κυανοχαίτης,
Ἑρμῆς θ', Ἥφαιστός τε κλυτὸς, Πὰν, Ζεύς τε καὶ Ἥρη,
Ἄρτεμις, ἠδ' ἑκάεργος Ἀπόλλων, εἷς θεός ἐστι.

Pluto, Proserpina, Ceres, Venus, Amores,
Tritones, Nereus, Tethys & Neptunus,
Mercuriusque Vulcanusque inclutus, Pan, IUPITER & Iuno,
Minerva & procul jaculans Apollo, unus Deus est.

Seneca de Beneficiis Lib. IV Cap. VIII. de Iove: *Hunc & Liberum Patrem, & Herculem, ac Mercurium nostri putant.* Augustinus Lib. IV. de Civitate Dei, Cap. XI: cum Deum Ethnicis in Æthere Iovem, alium in aliis Deum esse dixisset: *Hæc omnia, quæ dixi, & quæcunque non dixi, non enim omnia dicenda arbitratus sum, hi omnes Dii Deæque sunt unus IUPITER: sive sint, ut quidam volunt, omnia ista Partes ejus, sive Virtutes ejus, sicut eis videtur, quibus eum placet esse Mundi Animum.* Non igitur mireris, unde *Ioves* adeo multi provenerint: quorum *Sex* recenset Cicero Lib. III. de Natura Deorum, Cap. XVI. *Trecentos* Varro numeravit, ut Tertullianus in Apologetico, Cap. XIV. refert.

XLIII. Cæterum, Pagani, & unum, & plures Deos esse rati, ut Contrarietatis Contradictionisque subterfugerent Culpam, declarabant *IOVEM* unum Deum, eumque *Naturalem*, hoc est, verum: Cæteros *Deos*, quorum ille sicut Genitor, ita Rex habebatur, *Populares*, id est, fictos. Cicero Lib. I. de Nat. Deor. Cap. XIII: *Antisthenes in eo Libro, qui physicus inscribitur, POPULARES Deos multos UNUM NATURALEM esse dicens, tollit Vim & Naturam Deorum.* Quibus in medium allatis, post quædam Minutius Felix in Octavio subjungit: *Exposui Opiniones omnium ferme Philosophorum, quibus illustrior Gloria est, Deum unum multis licet designasse Nominibus: ut quivis arbitretur, aut nunc Christianos Philosophos esse, aut Philosophos fuisse jam tunc Christianos.*

XLIV. Iam, ut propius ad Scopum nostrum accedamus, quis neget, in Ethnicis *Germanos*, & in Germanis *Silesios* pro Deo coluisse *Iovem?* At enim, Pagani omnes, quanquam eâ quidem Notione, quâ Iupiter solus cæteros Deos omnes in se complexus repræsentavit, Iovem, non tamen omnes

ſub Iovis Nomine coluerunt. Unde porro de Sileſiis Paganis oritur Controverſia, ſub Iovis, an ſub alterius Dei Nomine Iovem coluerint.

XLV. Eſt, cur neges, à *Germanis*, quorum Pars *Sileſii* fuerunt, Ethnicis pro Deo habitum *Iovem*. Nam Germanis ante Chriſtum natum erant Dii Sol, Vulcanus & Luna. Iulius Cæſar de Bello Gallico Lib. VI. Cap. XXI. de Germanis: *Deorum Numero eos ſolos ducunt, quos cernunt, & quorum Opibus aperte juvantur, Solem & Vulcanum, & Lunam: reliquos ne Fama quidem acceperunt.*

XLVI. Verum Germanorum Deos, aut non ſatis novit Iulius Cæſar, aut poſt Chriſtum natum mutatos recenſet Cornelius Tacitus: cujus Ævo Germanis erant Dii, Mercurius, Hercules, Mars, Iſis. De quibus in Germania Cap. IX: *Deorum*, ait, *maxime Mercurium colunt, cui certis Diebus, humanis quoque Hoſtiis litare, Fas habent. Herculem ac Martem conceſſis Animalibus placant: pars Suevorum & Iſidi ſacrificat.* Immo Vetus Germania, Populis longe lateque plurimis abundans, diverſis Locis, Temporibusque diverſis, cum memoratos, tum alios plures Deos venerari potuit.

XLVII. Sane fuit, cum Germani adhuc Gentiles, Diebus intra Hebdomadem ſingulis aſſignaverunt Deum, Solem, Lunam, Martem, Mercurium, IOVEM, Venerem, Saturnum. Hoc diſerte narrat Gobelinus Perſona in Coſmodromio, Ætate II. Cap. IV. ubi ſpeciatim Iovis Mentionem facit: *Dies IOVIS*, inquiens, *dicitur Donnerstag, id eſt, Dies Tonitrui: quia Gentiles Poteſtatem tonandi attribuebant Iovi, tanquam Summo Deorum.*

XLVIII. Cum autem multi fuerint Paganis Ioves, ut ſupra commemoravimus: quem ex iis *Sileſii* coluerint, patefacere conabimur. Hebræis verus Deus יְהוָה *Iehova*, Cognomento, quod à צָבָא *Zaba*, quô *Exercitus* ſignificatur, צְבָאוֹת *Zebaoth*, id eſt, *Exercituum* dicitur. Hoc ei præbet Additamentum Samuel Lib. I. Cap. V. §. 10. Davides Pſalmo XXIV, 10. LIX, 6. Hinc Paulo ad Romanos IX, 29. & Iacobo V, 4. Κύριος Σαβαώθ, *Dominus Sabaoth* appellatur.

XLIX. Id Dei Cognomentum More ſuo Pagani variis Modis corruptum Diis ſuis attribuerunt. Hinc reperitur inter hos Σαβάζιος *Sabazius*, Deis peregrinis adſcriptus. Cicero Lib. II. de Legibus, Cap XV. *Novos vero Deos, & in his colendis nocturnas Pervigilationes ſic Ariſtophanes, facetiſſimus Poëta veteris Comœdiæ, vexat, ut apud eos SABAZIUS, & quidem alii Dii peregrini judicati, è Civitate ejiciantur.* Hujus Sabazii,

tanquam à Iove distincti, Mentionem facit Lucianus in Icaromenippo: Erasmo Roterodamo Interprete: *Iam enim Cœnæ Tempus erat: meque Mercurius arreptum jussit accumbere juxta Panem & Corybantes, & Attin ac SABAZIUM, inquilinos istos & ancipites Deos. Interea Panem exhibebat Ceres, Bacchus Vinum, Hercules Carnes, Myrtum Venus, Neptunus Mænides. Simul interim & Ambrosiam & Nectar furtim degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est Hominum amans, si quando conspexisset IOVEM avertere Oculos, Nectaris Cyathum unum, non unquam etiam duos infundebant.* In Deorum Concilio: Ἀλλ᾽ ὁ Ἄττις γε, ὦ Ζεῦ, καὶ ὁ Κορύβας, καὶ ὁ Σαβάζιος, πόθεν ἡμῖν ἐπισεκεκλήθησαν οὗτοι. *Atqui ille Attis, ô IUPITER, & Corybas & SABAZIUS unde nobis tandem accersiti veniunt?*

L. Idem *Sabazius*, aliis *Sabadius*, aliis *Sebadius* nominatur. Macrobius Lib. I. Saturnaliorum, Cap. XVIII: de Thracibus: *SEBADIUM nuncupantes magnifica Religione celebrant: ut Alexander scribit.* Unde ipsius Sacra *Sabadia* dicuntur Arnobio adversus Gentes Lib V. *Ipsa novissime Sacra & Ritus Imitationis ipsius, quibus SABADIIS Nomen est, Testimonio esse poterunt Veritati.*

LI. Dicitur *Sanctus Sabadius* in Petri Colvii: *Sanctus Sabazius* in Geverhardi Elmenhorsti Apulejo, Metamorphoseon Libro VIII. his Verbis: *Sed ille cognito Cavillatu, similis indignati: At te, inquit, Cadaver surdum & mutum, delirumque Præconem, omnipotens & omniparens Dea Syria, & SANCTUS SABADIUS* [SABAZIUS] *& Bellona, & Mater Idæa, cum suo Adone Venus Domina cœcum reddant.*

LII. Non est autem, ut per *Deum* Cognomento sive *Sabadium* sive *Sabazium* semper à *Iove* diversum intelligas. Nam reperimus etiam, quibus *Iupiter Sebazius* aut *Sabazius* dicitur. Iulius Firmicus Maternus de profanarum Religionum Errore: *SEBAZIUM colentes IOVEM, Anguem, cum initiantur, per Sinum ducunt.* Valerius Probus de Romanis Literis, Cap. IX: *I. S. IOVI SABAZIO.* Veteres Inscriptiones, quas Ianus Gruterus in magno Inscriptionum Opere, Pagina XXII. exhibet: Num. IV: *SP. METTIUS IOVI SABAZIO.* Num. V: *Q. NUNNIUS ALEXANDER DONUM DEDIT IOVI SABAZIO.*

LIII. Quæ cum ita sint: vero simillimum est, à Silesiis Paganis *Iovem* Cognomento *Sabazium*, aliis vel *Sabothum*, vel *Zabothum*, honoratum in Monte, qui propterea ipse fuit nuncupatus vel *Zabothus* vel *Sabothus*. Id Rerum Silesiacarum diligentissimus Investigator Franciscus Faber in Sabotho suo innuit, cum huic Monti Vocabulum ex Iudæorum Libris Sacris desumtum à Gentilibus impositum scribit, Versu 101. *Adva-*

Advena Paganus Iudæa à Luce SABOTHUM,
Nostrates vocitant pro Re Tractuque Sequacem.

Ubi quanquam in totius Orbis Itinerario, quod Nicolaus Reusnerus edidit, pro *Paganus* legitur *Salanus*: &, ut in Margine docet Observatio, secundum alios, *Slavanus*: tamen in quodam MSto legitur *Paganus*: qualis fuit olim Silesiæ non tantum Advena Slavanus, id est, Slavus; sed etiam ante Slavos Silesiam ingressos, Indigena Quadus & Lygius.

LIV. Cœterum, non præter Causam videtur rectius legi *Slavanus*: quoniam ille Mons, de quo agimus, non antea Lygiis aut Quadis, sed postea demum *Slavis*, Lygiam & Quadiam Imperio subjectam tenentibus debuerit Sabothi Cognomentum: non, aliarum Gentium More, plures, sed *unum Deum*, eumque Mundi universi Dominum, colentibus, quem *Sabothum* vocaverint. Nam id Slavis [Silesiam ingressis, de quibus in Libro, Memorabilia Silesiorum cum Polonis conjunctorum exposituro agemus] Testimonium perhibet Procopius [eo Tempore superstes, quô Silesiam Slavi occupaverunt: ut ostendimus in Libro de Byzantinarum Rerum Scriptoribus, Parte I. Cap. V.] de Bello Gothico Lib. III. Cap. XIV. Interprete Claudio Maltreto: *Hi Populi, Sclaveni inquam & Antæ, non uni parent; sed ab antiquo in populari Imperio Vitam agunt: ac propterea Utilitates & Damna apud ipsos in commune vocari solent. Aliarum etiam Rerum fere omnium Ratio ab utrisque Barbaris servatur eadem, sitque olim instituta. UNUM enim DEUM, Fulguris Effectorem, Dominum hujus Universitatis solum agnoscunt, eique Boves & cujusque Generis Hostias immolant. Fatum minime norunt, nedum illi in Mortales aliquam Vim attribuunt: at, cum sibi vel Morbo correptis, vel Prælium ineuntibus, jam Mortem admotam vident: Deo vovent, si evaserint, continuo Victimam pro salvo Capite mactaturos: elapsi Periculo, quod promisere, sacrificant, eâque Hostia Vitam sibi redemtam credunt.*

LV. Quæ cum aliquam priscæ Iudæorum Religionis Speciem habeant, quam veteres Silesios, Quados & Lygios, etsi fortassis per Slavos, tamen à Iudæis accepisse, non excedit Fidem: Sanè Causam justam non habet, cur Ioachimum Curæum, eique consentientem Iacobum Schickfusium, antiquis Silesiæ Colonis quædam Iudaicorum Sacrorum Vestigia cognita fuisse scribentes, non Erroris, sed, quod satis inverecundè facit, Stultitiæ postulet Bohuslaus Balbinus in Miscellaneis Bohemicis, Decade I. Lib. II. Cap. V. Cœterum, quod ibi vehementer ridet, ubi vel Curæus, vel Schickfusius *Deo Gratias ideo agat, quod singulari Providentia Silesiis semper Iudæos miscue-*

miscuerit: reperire non potuimus: idque Figmentis cæteris, quibus Autorum Sententias pervertere solet, annumerandum credimus.

Origo LATINA prior.

LVI. Nunc Sabothi, Montis prælti, multos per Ambages, quasi Cacumen assecutis nobis, ubi tandem Nominis quæsitam Originem invenimus, porro circumspiciendum est, quemadmodum *Sabothus* alio deinde Vocabulo designatus monstret Viam, quâ sit facilior ad circumjacentis Regionis Nomen, quô *Silesia* vocatur, Transitus.

LVII. Iupiter, ut supra monuimus, secundum Paganorum Placita, non nisi per Nomen à Diis reliquis erat distinctus. Ideo *Iupiter Sabazius*, in aliud Cognomen mutatus, audiebat *Dionysius Sabazius*. Eo Pacto fiebat, ut Dionysius & Sabazius pro uno Deo haberentur. Harpocratio in Lexico, Voce Sabi: Τὸν δὲ αὐτὸν εἶναι Σαβάζιον καὶ Διόνυσόν φασιν ἄλλοι τε, καὶ Ἀμφίθεος δευτέρῳ περὶ Ἡρακλείας. *Nam SABAZIUM cum DIONYSO eundem esse dicunt, præter alios, Amphitheus Libro Secundo de Heracleo.*

LVIII. *Dionysius* autem *Sabazius* dicebatur etiam *Bacchus*. Eustathius, Thessalonicensis Episcopus, in Commentario ad Dionysii Alexandrini Oecumenicam Periegesin, Versum 1069: ἦσαν δὲ καὶ ἔθνος θρακικὸν Σάβοι, ὅπερ τοὺς Βάκχους δηλοῖ Φρυγία διαλέκτῳ, ἐξ οὗ καὶ ὁ Διόνυσος ἔοικε Σαβάζιος λέγεσθαι, διότι καὶ Βάκχος ὁ αὐτός: id est, Bernardo Bertrando Interprete: *Erant præterea Sabi Gens Thraciæ, quod quidem Nomen Bacchus Phrygia Lingua significat. Unde DIONYSIUS SABAZIUS dicitur, id est, Bacchus ipse.* Hinc, quoniam Bacchus Vini Repertor credebatur, *Sabazius* pro *Vino* usurpatur. Aristophanes in Vespis, Versu 9:

Οὐκ ἀλλ᾽ ὕπνος μ᾽ ἔχει τις ἐκ Σαβαζίου.
Non autem Somnus me habet aliquis ex Sabazio.

LIX. *Bacchus* etiam *Iacchus* [ab Hebræorum יְהֹוָה *Iehova*, cujus Loco sæpius יָהּ *Iah, Iach* ponitur] nominatur. Lucretius Lib. IV. Versu 1161:

- *Mammosa Ceres est ipsa ab Iaccho.*

Virgilius Ecloga VIII. Versu 61:

Populus Alcidæ gratissima, Vitis Iaccho.

Claudia-

Claudianus de Proserpinæ Raptu Lib. I. Versu 15.

- Lenisque simul procedit Iachus
Crinali florens Hedera. -

LX. *Bacchus* autem, quem etiam *Liberum Patrem* dici constat, non tantum *Vini*, sed omnium *Frugum* Autor habebatur. Id Diodorus Siculus indicat Lib. II. Cap. XXXVIII. Idem Lib. III. Cap. LXIV. de Baccho: *Is*, ait, Interprete Laurentio Rhodomanno, *primus, ut tradunt, sub Aratri Iugum Boves duxit, cum Manibus Hominum prius Terra exerceretur, multaque alia ad Ruricolationem Commoda artificiose commentus est: ut à nimiis Rustici Molestiis liberarentur. His tam ingentibus Beneficiis tantum sibi Favoris conciliavit, ut propensis omnium Studiis Immortalitati consecratus, tanquam Deus, & Cultus eximios, & Victimarum Solennitates reciperet.* Seneca de Beneficiis Lib. IV. Cap. VIII. de Iove: *Hunc & Liberum Patrem, & Herculem ac Mercurium nostri putant. Liberum Patrem: quia omnium Parens sit, quod ab eo primum inventa Seminum Vis est, consultura per Voluptatem.*

LXI. Neque mireris, *Bacchum* habitum *Plantarum Inventorem*: quoniam Deus à *Sole* non diversus habebatur. Id docet Diodorus Siculus Lib. I. Cap. XI. Id ex Aristotelis, Varronis, Granii Flacci, Euripidis, Alexandri, Orphei Monumentis, plerisque non amplius exstantibus, ostendit Macrobius Lib. I. Saturnalium, Cap. XVIII. Ulpianus Rhetor in Enarratione Orationis, quam Demosthenes contra Midiam scripsit: Διονύσου ἀδελφὴ ἡ Σελήνη, εἴπερ τὸν Διόνυσον καὶ Ἀπόλλωνα, καὶ Ἥλιον καλοῦσιν. *Dionysii Soror Luna: quoniam Dionysium & Apollinem & Solem vocant.* Dio Chrysostomus in Oratione XXXI. ad Rhodios: Καί τοι τὸν μὲν Ἀπόλλω, καὶ τὸν Ἥλιον, καὶ τὸν Διόνυσον, ἔνιοί φασιν εἶναι τὸν αὐτὸν, καὶ ὑμεῖς οὕτω νομίζεται. *Et quidem Apollinem, & Solem, & Dionysium, quidam dicant esse eundem: & vos ita existimatis.*

LXII. Baccho fuit perpetuus Comes SILENUS. Erat ille singularis Sapientiæ, pro Sæculo suo, cum Possessor, tum etiam Doctor: cujus Notas genuinas omnes ingeniosa Poëtarum Industria pervertit. Harum præcipuas in medium afferemus.

LXIII. Primum, quantô plus Sapientiæ, tantô plus Divinitatis assecutus, non *Deus* quidem, tamen *Semideus* habebatur. Credebantur enim Paganis, præter Deos, etiam Semidei: partim Dei, partim Homines: inter utrosque medii: quos peculiari Nomine vocabant *Dæmones*. Statius Lib. IX. Thebaidos, Versu 376:

 Hoc

Hoc tibi Semidei Munus tribuere Penates.

Augustinus Lib. VIII. de Civitate Dei, Cap. XIV. de Paganis : *Omnium, inquiunt, Animalium, in quibus est Anima rationalis, tripartita Divisio est : in Deos, Homines, Dæmones. Dii excelsissimum Locum tenent, Homines infimum, Dæmones medium. Nam Deorum Sedes in Cœlo est, Hominum in Terra, in Aëre Dæmonum. Sicut eis diversa Dignitas est Locorum, ita etiam Naturarum. Proinde Dii sunt Hominibus Dæmonibusque potiores : Homines vero infra Deos & Dæmones constituti sunt, ut Elementorum Ordine, sic Differentia Meritorum. Dæmones igitur medii, quemadmodum Diis, quibus inferius habitant, postponendi : ita Hominibus superius, à quibus præferendi sunt. Habent enim cum Diis communem Immortalitatem Corporum, Animorum autem cum Hominibus Passiones.*

LXIV. Secundô : inter *Semideos* erat *Satyrus :* id est, Solitudinis, quam Studia sæpius requirunt, Amator. Nam in Semideis non tantum *Fauni, Silvani,* & alii, verum *Satyri* etiam fuerunt. Ovidius Lib. I. Metamorph. Versu 192 :

Sunt mihi Semidei, sunt Rustica Numina, Nymphæ,
Faunique Satyrique & Monticolæ Silvani.

Proinde, quia Rerum naturalium Contemplatoribus in commodum Habitaculum attribuebant maxime Campos Faunis, Silvanis Montes, Satyris Silvas, per has Silenus à cæteris Semideis fuit separatus.

LXV. Tertiô : inter *Satyros* erat *Senex :* id est, supra cæteros Satyros, nondum Senes, Sapientiâ, quæ potissimum Senectuti contingit, præditus. Satyri enim, quos distinguebat Ætas, *Iuvenes* quidem *Satyri, Senes* autem *Sileni* vocabantur. Pausanias in Atticis, seu Libro I: Τὰς γὰρ ἡλικίᾳ τῶν Σατύρων προήκοντας ὀνομάζουσι Σειληνούς. *Nam Ætate Satyrorum maximos appellant Silenos.* Virgilius Ecloga VI. cui Nomen Silenus, [sub cujus Personâ Silonem Præceptorem suum descripsit] Versu 14:

Silenum Pueri Somno videre jacentem.

Ubi Servius: *Nonnulli*, ait, *Pueri non absurde putant dictum : quia Sileni, priusquam senescant, Satyri sunt.*

LXVI. Quartô : inter *Silenos*, id est, *Satyros senes*, erat *Princeps :* id est, omnium sapientissimus. De quô videantur Cicero Lib. I. Tusculanarum Quæstionum, Cap. XLVIII. Plutarchus de Consolatione, Cap. XLII Ælianus Lib. III. Historiæ variæ, Cap. XVIII. Nonnus in Dionysiacis Lib.

Lib. XXXII. Versu 258. Maximus Tyrius Dissertatione XXX. Propertius Lib. III. Elegia III. Versu 29. Tertullianus de Anima, Cap. II.

LXVII. Quintô: fuit *deformis*, quamvis sapiens: quia Curam Mentis unicam, nullam Corporis habere Sapientes consueverunt. Unde simul & deformis, & sapiens nominatur Silenus apud Senecam Lib. III. de Ira, Cap. XXII.

LXVIII. Sextô: fuit *Bacchi* Pueri *Nutritor & Educator*: id est, Rerum naturalium, maxime Vini peritus. Iulianus Imperator in Libro de Cæsaribus: de Sileno: Διονύσου τροφεὺς καὶ παιδαγωγός: *Dionysii Nutritor & Educator*. Aurelius Nemesianus Ecloga III. cui Nomen Bacchus: Versu 27:

Quin & Silenus parvum veneratus Alumnum
Aut Gremio fovet, aut resupinis sustinet Ulnis.

LXIX. Septimô: fuit *Bacchi* semper *Comes ebrius*: id est, Sapientiâ plenus, quam Ingenio, dum Vires excitat, disertam promtamque reddit Vinum. Virgilius Ecloga VI. Versu 14:

Silenum Pueri Somnô videre jacentem;
Inflatum hesternô Venas, ut semper, Iäccho.

Sidonius Apollinaris Carmine XXII. Versu 37:

Bassaridas, Satyros, Panas, Faunosque docebat
Ludere Silenus jam Numine plenus Alumno.

LXX. Denique fuit *Eques*, Asino insidere solitus, tanquam & Senex, & ebrius: id est, Auditoribus, Laborum patientibus, Stimulorum indigentibus, erectas Aures ad Doctrinas recte capiendas habentibus, ex utroque Sexu, partim Satyris Iuvenibus, partim Bacchis Fœminis, Bacchi Sociis, præfectus. Ovidius Lib. I. Fastorum, Versu 443:

Ecce rudens rauco Sileni Vector Asellus
Intempestivos edidit Ore Sonos.

Lib. IV. Metamorph. Versu 25:

- Bacchæ Satyrique sequuntur;
Quique Senex Ferula titubantes ebrius Artus
Sustinet, & pandô non fortiter hæret Asellô.

Lib. I. de Arte amandi, Versu 543:

Ebrius ecce Senex pandô Silenus Asellô
Vix sedet, & pressas continet Arte Iubas.

Dum sequitur Bacchas, Bacchæ fugiuntque, petuntque
Quadrupedem Ferulâ, dum malus urget Eques.
In Caput aurito cecidit delapsus Asello:
Clamarunt Satyri, surge age, surge Pater.

Seneca in Oedipo, Versu 428: ad Bacchum:

Te Senior turpi sequitur Silenus Asello
Turgida pampineis redimitus Tempora Sertis.

LXXI. Hactenus in medium allata si paulô curiosius inspicias: Veritati non repugnare cognosces, à Silesiis Paganis, cum in Montis Sabothi Culminibus Deo suo, Iovi Sabotho, quem alii Cognomentô vel Sabazium, vel Sabadium, vel Sebadium vocant, id est, Baccho, revera Soli, tanquam omnium Frugum, omnium Arborum, maxime Vitis Autori, Sacra fecerunt: Silenum etiam, seu ut Deum, seu ut Semideum, semper ebrium, id est, perpetuum Bacchi Cultorem, Honoribus affectum Divinis.

LXXII. Sane ideo Silesiorum ille Mons, in quô *Sabothum*, id est, *Bacchum*, & Bacchi Comitem *Silenum* coluerunt, ipse non tantum *Sabothus*, verum etiam *Silenus* est dictus. Id Franciscus Faber [cujus Verba mox adducemus §. LXXX.] indicat in Sabotho, Versu 194: ad quem reperimus hanc Notam: *Silenus & Sabothus idem.*

LXXIII. Hæc, post Silesiorum ad Christum, Anno 965, conversorum Mutationem, vano Exterorum seu Mendacio, seu Ioco fecerunt Locum: Silesios ideo Vineis paucissimis donatos à BACCHO, quia SILENI Comitis Asinum devoraverint: hoc est, abjectâ Idololatriâ, Bacchum & Silenum venerari desierint.

LXXIV. Hanc Onophagiæ Silesiacæ, quantum perspicere possumus, veram Originem, vel ignoraverunt, vel non attenderunt, partim alii, partim etiam nostrarum Rerum Scriptores. Nam, etsi fabulosam, tamen decantatam illam Asini Comesturam Silentiô præterit Ioachimus Curæus in Silesiorum Annalibus. Paucis tangit, cujus Ortum simplici veterum Silesiorum Candori adscribit, Nicolaus Henelius in Silesiographia, Cap. V. Alii plenius quidem commemorant, sed natam inde putant, quia Silesiis Mons intra Monsterbergensem Ducatum Reichsteinensis, quem Asinum aureum Vetustas nominaverit, solis, non exteros admittentibus, maximè fuerit cultus. Georgius Tilenus, Aurimontanus, Monsterbergensium & Olsnensium Ducis Consiliarius, Anno 1590, mortuus:

Esores Asini quondam dixere SILESOS:
Causa Rei quæ sit, Quæstio nata fuit.

Mons prope Reichſtenum eſt, Auro divesque Fodinis:
Aureus hinc A S I N U S Nomine dictus erat.
Has quia S I L E S I I ſolum tenuere Fodinas,
Eſores Aſini, ſint quaſi, Nomen habent.

Valentinus Franckius, Annæbergenſis Miſnicus, Conſiliarius Cæſareus, Ducisque Monſterbergenſis intra Diœceſin Francoſteinenſem Syndicus, in Epigrammate, quod in Francoſteinenſi Convivio, Anno 1610, extemporali Facilitate compoſuit:

Quæritur inter vos: cur Gens antiqua S I L E S O S
Dicat Aſellivoros Conditione pares?
Reichſtenidum in Terris Auro meliore Fodina
Dives, & hæc A S I N I Nomine clara fuit.
Illam noſtrates, peregrinis undique pulſis,
Cum peterent Niſu fervidiore Patres:
Inde Voratores Aſini ſunt undique dicti:
Tempora quod S L E S I S Nomen ad iſta manet.

Horum Opinioni ſubſcribit Iacobus Schickfuſius in Sileſiæ Chronico, Lib. IV. Cap. I. Fridericus Lucæ in Sileſiæ Memorabilibus, Parte VII. Cap. IV. Eidem Commento meliorem circumdederis Habitum, ſi, quod accidit revera, poſt Henricum II, Cognomento Pium, Sileſiorum Ducem, Anno 1241, Tartaris Foſſores plurimos in ſuo Exercitu opponentem, cum quibus ipſe trucidabatur, aureum illum Aſinum, ob neglectas collapſasque Fodinas, Sileſiis confectum conſumtumque ſtatueris.

LXXV. Quemadmodum vero *Sabothus* Mons à Sileni Cultu *Silenus:* ita Regio circa Silenum Montem, aut, pro Temporum illorum More, qui vel nullam vel exiguam Nominum Curam gerebat, *Silenſis:* aut prius *Silenenſis*, poſtea Literas duas elidentibus *Silenſis* appellatus eſt. Utrique poſſumus Sententiæ Patronum addere Ditmarum, Martisburgenſem Epiſcopum.

LXXVI. Is, ad veteris Latinitatis Modum, *Regiones* minores, majorum Partes, in quibus non tantum Pagi, ſed Urbes etiam reperiuntur, vocat *Pagos*. Plutarchus in Numa, Cap. XXX: Εἰς μέρη τὴν χώραν διεῖλεν, ἃ πάγους προσηγόρευσε. *In Partes Regionem diſtribuit, quas Pagos appellavit.* Unde Pagis annumeravit Tigurinam Helvetiæ Partem Iulius Cæſar de Bello Gallico, Lib. I. Cap. XII. §. 4: *Is Pagus appellabatur Tigurinus. Nam omnis Civitas Helvetia in quatuor Pagos diviſa eſt.* Centum

tum veteris Sueviæ Partes, idem Cæsar ibidem Lib. IV. Cap. I. de Suevis: *Ii centum Pagos habere dicuntur: ex quibus quotannis singula millia armatorum bellandi Causa suis ex Finibus educunt.* Alsatiam Theodoricus, Francorum Rex, in Literis Anno 724. scriptis: ex quibus Caspar Bruschius in Monasteriorum Germanicorum Chronologia de Murbachio in Alsatia sito quædam refert: *Monasterium Virorum in Eremô vastâ, quæ Vosagus appellatur, in Pago Alsacensi.* Hos imitatus Ditmarus *Lusatiam* vocat Luzici *Pagum* Lib. VII. *Inde ad Luzici Pagum, in cujus Fronte Urbs quædam Jarina stat.*

LXXVII. Hunc in Modum Ditmarus in Chronici, quod, Anno 1017, scripsit, Lib. VII. *Regionem,* in quâ Nimecium, quod Nimetzum appellat [à quô ad tertium Lapidem Mons Sabothus invenitur] nominat *Silensem Pagum.* Nam, cum *Glogoviæ*, quam *Gloguam* vocat, meminisset, quò Cæsar Henricus II. adversus Boleslaum, Misseconis, Polonorum Ducis, Filium, cum Exercitu pervenerat, subjungit hæc: *Inde electas ab Exercitu valido XII. Legiones ad Urbem, eô, quod à nostris olim sit condita, NEMETZI dictam, præmisit, quæ habitatoribus his venturum præoccuparet Auxilium.* De hac Urbe mox addit: *Posita autem est hæc in PAGO SILENSI, Vocabulo hoc à quodam Monte nimis excelso & grandi olim sibi indito: & hic ob Qualitatem suam & Quantitatem, cum exsecranda Gentilitas ibi veneraretur, ab Incolis omnibus nimis honorabatur.*

LXXVIII. Hoc Ditmari Loco Melchior Goldastus in Commentariis de Bohemia Lib. I. Cap. XIV. §. VI. corruptè *Pagum Silensem* dici statuit: quem opinatur *Silesensem* fuisse dicendum. At Mons *Sabothus*, quanquam non *Silesensis*, sed primum *Silenensis*, deinde *Silensis* cognominatus, potuit Regioni toti circumjacenti Nomen dare: si, quam prius *Silensiam*, postea Literam unicam omittens, *Silesiam* dixerit Antiquitas. Quæ si non in dubium vocari merentur: mirâ Nominum Mutatione, *Silesii*, à *Sabotho* in *Silenum* converso, acceperunt Nomen ortu Latinum.

Origo LATINA posterior.

LXXIX. Alia nobis occurrit Ratio, quemadmodum Mons *Sabothus* circumjacenti Regioni attrahere Nomen *Silesiis* potuerit. Sacra, quæ *Jovi Sabazio*, Silesiis *Sabotho*, id est, *Baccho* Pagani fecerunt, nocturna fuerunt. Bacchus à Pentheo interrogatus apud Euripidem in Bacchis, Versu 485:

Τα

Τὰ δ' ἱερὰ νύκτωρ, ἢ μεθ' ἡμέραν τελεῖς?

Hæc vero Sacra Noctu an Interdiu facis?

Respondet ipse:

Νύκτωρ τὰ πολλά, σεμνότητ' ἔχει σκότος.

Noctu plerumque: venerandum aliquid habent Tenebræ.

Quamobrem Bacchus à Νύξ *Nox*, & τελέω *perficio*, cognominatur Nyctelius. Ovidius Lib. I. de Arte amandi, Versu 567:

Nycteliumque Patrem, nocturnaque Sacra precare,
Ne jubeant Capiti Vina nocere tuo.

Et Bacchi Sacra vocabantur *Nyctelia*: ut Servius docet ad Virgilii Lib. IV. Æneidos, Versum 303.

LXXX. Nox autem serviebat peragendis Bacchi Sacris non tantum ob Tenebras, occultandis Actionibus impudicis, quas Bacchi Festum cuique concedebat [Livius Lib. XXXIX. Cap. VIII. recenset] commodas: Verum etiam ob *Silentium*: quod aliorum Operum, non sine quodam Strepitu peragi solitorum, Quies Noctibus, non Diebus, præstat integrum, erga Deos Incitamentum Devotionis, Reverentiæ Signum: ut, præter alios, Seneca de Vita beata Cap. XXVI. & Servius ad Virgilii Lib. V. Æneidos, Versum 71, indicant.

LXXXI. Quare sunt, à quibus Mons *Sabothus*, Habitatoribus destitutus, ob Silentium, & perpetuum, & maximum, quod Silesii Pagani ad Sacra ibidem [seu diurna, seu nocturna] eò melius Deo suo [quisquis etiam fuerit] peragenda impenderint, traditur antiquis nominatus *Silentius*. Franciscus Faber in Sabotho, Versu 190:

Est Mons, protractum Cuneo quem Slesia longo
Cingit, inhærentes ipse arduus undique Colles,
Vulturio editior, Famâque & Culmine major,
Prospectat superincumbens: genialis Alumnum
Huic BACCHI SILENUM, ajunt, Mero & Arte madentem
Sacra, ferunt alii, posuere SILENTIA Nomen.

LXXXII. Inter hos, à quibus *Sabothus* Mons *Silentius* dicitur, est Pancratius Vulturinus, Cervimontanus Silesius, Eremita Monachus Augustinianus, in Poëmate, quod Panegyricum Silesiacum vocat, de Silesia ejusque primariis Urbibus, apud Patavinos, cum Annus M. D. VI. ageretur, edito: ut Iacobus Schickfusius Lib. IV. Chronici, Cap. III. refert. Id enim

nim Poëma nobis videre nondum contigit. Iohannes Vechnerus in Elysiis Silvis, Serie I. Carmine III. de Sabotho, Versu 50:

Sed hæc prius fuere: nunc Silentii
Sortes subire cogitur Mons pristinas.

Carmine IV. de eodem Monte, Versu 22:

Sed hæc prius fuere: nunc amabili
Quiete gaudet, Arce dirutâ, & colit
SILENTIUS Senex vetus Silentium.

LXXXII. Quantum Conjecturâ possumus assequi: Mons *Sabothus* à Silentio *Silentius* dictus, antea *Silens*, postea *Silensis* cognominabatur. Hinc Regio, cujus in medio Sabothus jacet, primum *Silensis*, deinde *Silensia*, denique *Silesia* videtur appellata: quæ *Silesiis* dedit Nomen.

Origo GERMANICA.

LXXXIII. Iam, quid obstat, quô minus ab eodem Monte *Sabotho* Germanicum Ortu Nomen *Silesiis* derivare sustineamus? Eos Paganos ibi Sacra peregisse, constat ex iis, quæ §. XII. & LIII. commemoravimus. Hæc Sacra, cuicunque tot in Gentilium Diis, aut potius sub Deorum Nominibus Deo, certe in Animæ suæ Gratiam Silesii præstiterunt. *Anima* vero Germanis antiquis vocabatur SIEL, SYL, SIL. Quod cum nemo facile sit vocaturus in dubium, Testimoniis confirmare supersedemus. Sane Animam, quam hodierna Germania superior *Seele* vocat, priscum in Modum *Siele*, *Syle*, *Sile* dicendi Mos [ut alios Germanos Silentiô præteream] etiamnum Silesiis superest plebejis, maxime Rusticis: penes quos vetustissima loquendi Forma permansit.

LXXXIV. Quamobrem de nostra Sententia, si [quod extra Controversiam positum videtur] Silesii Pagani per Cultum Dei sui, quamvis superstitiosum, in Monte Sabotho repetitum, consulere suis Animabus studuerunt: an non iis *Sabothus* ideo *Sielensberg*, *Sylensberg*, *Silensberg*: id est, *Mons Animæ*, nominari potuit: qui Latine scribentibus, præsertim Exteris, propterea Mons *Silens*, Mons *Silensis* appellatus fuerit? Unde Posteritas circumjacentem Provinciam *Silensiam*, Incolas *Silensios*: tandem, illam quidem *Silesiam*, hos autem *Silesios* dixerit.

LXXXV. Accedit huc, quod antiquioribus Silesiorum Linguis *Mons Sabothus*, tanquam *Mons Animæ*, non tantum *Mons Sylens*, aliis *Mons*

Silens:

Silens: id eſt, aut *Sylensberg*, aut *Silensberg*: verum etiam *Mons Syles*, aliis *Mons Siles*: id eſt, aut *Sylesberg*, aut *Silesberg*, videatur dictus: cujus circumjacentem Regionem, aut *Sylesiam*, aut *Silesiam*, & in eâ viventes, aut *Sylesios*, aut *Silesios* Vetuſtas nominare conſueverit. Certè *Silesios* etiam *Sylesios* dictos, indicant Scriptores, quorum Mentionem, Cap. I. §. XXVII, fecimus.

CAPUT VI.

ORIGO quinta SILESIORUM Nominis, A Sileſiæ CONVENIS, POLONICA.

I.

PОrro ſunt, quibus SILESIORUM Nomen à CONVENIS, hoc eſt ab Exterorum in Sileſiam Adventu, natum eſſe judicatur. CONVENAS enim ſuâ Linguâ Poloni SLESACOS appellant: unde prius SLESACORUM, poſtea SLESIORUM, denique SILESIORUM Nomen provenerit. Eum Adventum ſtatuentes duplicem, utrum priori, an poſteriori Originem Sileſiorum Nominis attribuant, hæſitant.

II. Prior incidit in Annum 1109: quo Cæſar Henricus V. à Uladislai Primi, Cognomento Hermanni, Polonorum Principis, Filio notho, Sbigneo, contra Boleslaum Tertium, cognomento Crivouſtum, id eſt, Diſtortum, Fratrem, Patris in Imperio ſucceſſorem, mox defecturæ, mox ſubigendæ univerſæ Poloniæ vanâ Spe irritatus, ob adjutos à Polonis Hungaros Adverſarios ſuos, cum Exercitu magno in Sileſiam, tum Poloniæ conjunctam, Boleslao ſubditam, pervenit: ex quâ, Glogovienſibus, Obſidionem gravem fortiter ſuſtinentibus, à Boleslao in Campis ad Vratislaviam [propter trucidatorum inſepulta Corpora denique Canibus obnoxia, Cognomen Caninorum adeptis] Prælio ſuperatus receſſit.

III. Convenæ, quos Henricus V. Imperator tum in Sileſiam traduxit, fuerunt Germani & Bohemi: de quibus Martinus Cromerus in Polonorum Rebus, Lib. V. ad Annum 1109: *Cum maximis Copiis atque Viribus totius Germaniæ & Bohemiæ, Poloniam* [id eſt, Sileſiam] *qua Saxonibus atque Turingis confinis eſt, & nunc Marchiæ Brandenburgenſis ac Sileſiæ Nomen habet,*

bet, ingreditur. In Germanis fuerunt Saxones, Bavari, Suevi, Thuringi, Franci, Misnenses: de quibus Ioannes Dlugossus in Historia Polonica, Tomo I. Lib. IV. ad Annum 1109: cum Imperatoris Henrici V. Polonos debellaturi meminisset: *In Ultionem tantarum Injuriarum, Expeditionem Saxonibus, Bavaris, Suevis, Turingis, Franconibus, Misnensibus, & aliarum Nationum Gentibus indicit.*

IV. Posterior incidit in Annum 1158: quô Cæsar Fridericus I. pro Uladislao II. Boleslai III. Polonorum Principis maximo Filio, cui ex Paternis Provinciis, Anno 1140 divisis, quædam Poloniæ Pars, & Silesia contigerat, in Exsilium à Polonis pulso, adversus ipsius Fratrem, Boleslaum IV. omnes Uladislai II. Terras possidentem, ingentes Militum Copias in Silesiam produxit: quam solam, citra Prælium, Bello in Pacem converso, per amicum Pactum, Uladislao II restituit.

V. Convenæ, qui tum in Silesiam pervenerunt, erant Germani & Bohemi: de quibus Matthias Michovius in Polonorum Chronicis, Lib. III. Cap. XIX: *Fridericus vero hac Responsione irritatus, magnas cepit Iras, & cum amplissimo Exercitu ex Germanis & Bohemis adunato, undecimo Calendas Septembris, Odram transvadendo, Poloniam* (id est, Silesiam) *intravit.* Martinus Cromerus de Polonorum Rebus Lib. VI. ad Annum 1158: *Fridericus Imperator cum maximis Germanorum omnium atque Boemorum Copiis, per Saxoniam in Polonorum* (id est, Silesiorum) *Fines ingreditur; & ad undecimum Calendas Septembris, Odram Amnem, nemine prohibente, Vado transivit.* In Germanis erant Franci, Suevi, Rhenani, Bavari, Saxones, Lotharingi, Misnenses, Moravi: de quibus Ioannes Dlugossus in Historia Polonica, Tomo I. Lib. V. ad Annum 1158: *Omnes enim Imperii Vires, & omnem Almanicam Nationem, Francos, Suevos, Rinenses, Bavaros, Saxones, Lotaringos, Misnenses quod magnæ Exsecrationis poterat videri, ipsos etiam Moravos & Bohemos, unius pene Nationis cum Polonis & Linguæ, contra Polonos vidisses infesta Arma induisse.*

VI. Propter hos in Silesiam deductos Convenas, id est, ex diversis Provinciis Germanos, quibus in Supplementum Bohemi accesserant, SILESIOS à Polonis SLEZACOS, esse dictos, primus, quantum scio, Martinus Cromerus Conjecturâ prodidit, editis, Anno 1555, Libris, Polonicam Historiam complectentibus: quorum Sexto, ad Annum 1163, Mentem suam exponit hunc in Modum: *SILESIÆ vero Nomen à Confluxu multorum Populorum inditum esse videtur, sive tunc, sive aliquantô prius, nempe posteaquam Sbigneus nothus Uladislai primi Principis Filius, cum*

Boc-

Boemis & Saxonibus eam Oram invasit, ita ut SILESII sive SLEZACI, quasi CONVENÆ dicantur Lingua Polonica.

VII. Huic Conjecturæ postea subscripserunt, Franciscus Faber [Anno 1565 mortuus] in Sabotho, Versu 1082:

> *- Postremum, quod plurima Turba frequensque*
> *Undique certatim confluxerit ADVENA, pro Re,*
> *SLESIA nostra novum tenet hæc in Sæcula Nomen.*

Caspar Peucerus in Ioannis Carionis Chronico, per Philippum Melanchthonem aucto, Lib. V. de Silesia: *Nomen Gentis vel veterem Appellationem Quadorum interpretatur, vel collectitiam Multitudinem significat, Nomine à CONVENIS facto, quos Sbigneus nothus, Uladislai primi Filius, accitus contra Fratres à Polonis Exsulibus, adduxit in Silesiam ex diversis Gentibus contractos.* Nicolaus Henelius in Silesiographia, Cap. III: cum alias Silesiorum Nominis Origines protulisset: *At illa Martini Cromeri, Rerum Polonicarum Scriptoris mehercle accurati Conjectura, quam & Francisco Fabro, Viro ac Poëtæ optimo, Reipublicæ Vratislaviensium quondam à Secretis, in eo, quod Sabothum inscripsit, pererudito & examussim eleganti Poëmate placuisse video, an non veracior? SILESIÆ, [& magis si SLESIAM scribas, quô Modo fere in antiquis Monumentis] à Confluxu multorum Populorum inditum: Sive tunc, cum Uladislai Filii, Henrici IV. Imperatoris Nepotes, instante Precibus atque Minis apud Boleslaum, Cognomine Crispum, Ethnarcham Poloniæ, Friderico Barbarossa Imperatore, cum is ab Italica Expeditione, captô eversôque Mediolanô, revertisset, revocati hanc Poloniæ Partem à reliquo separatam Corpore, in suam Ditionem acceperunt: Sive etiam aliquantô prius, nempe posteaquam Sbigneus nothus Uladislai I. Filius eam Oram invasit: ita ut SILESII sive SLEZACI quasi Convenæ dicantur Lingua Polonica. Annon, inquam, hæc Conjectura Vero, certe Verbo magis assidet? Non facile pro certo dixerim: & perquirant alii, qui Linguæ Polonicæ non ignari. Ex hac enim sola Nominis SILESIÆ, ut & Urbium vetustiorum, Rationem petendam esse, alte mihi sedet. Quod qui negare audebunt, & mero Meridie lucere, per me quidem negent.*

VIII. Hanc de Silesiorum Nominis Origine Sententiam repudiat Ioachimus Curæus in Silesiæ Annalibus, ad Annum 1163: *Quidam,* inquit, *ex Scriptoribus Polonicis referunt, non multô ante hanc Ætatem fuisse natum Nomen SILESIÆ, & fingunt huic Etymon, quod dicti sint SILESII quasi SLEZACI, id est Convenæ: quia à Sbigneo notho primum, deinde ab his Principibus ducti sunt varii & dissimiles Populi in hanc Regionem,*

nem, Saxones, Bohemi & alii. Verum, cum multa repugnent, ego non assentior. Cur eam Sententiam improbet, nec ibi, nec alibi adducit.

IX. Nos hanc Silesiorum Nominis Originem cur approbare non sustineamus, afferemus Rationes, quibus Martini Cromeri Conjecturam destruamus. Ille Silesiis, quasi proprium Nomen ad Annum vel 1109, vel 1158, defuerit, tum demum, propter Convenas exteros, intra Silesiam conspicuos, Appellationem, non veterem SILESIORUM corruptam, sed inventam SLEZACORUM attributam esse judicat. Ergo Silesiis, ab Anno 550, quô Slavi Germaniam, in eâque Silesiam invaserunt, partim QUADORUM, partim LYGIORUM, quorum Pars ELYSII fuerunt, vel ademtum, vel nondum in SILESIORUM mutatum erat, quod Anno vel 1109, vel 1159, à Polonis posset in SLEZACORUM converti Nomen?

X. Numquid autem circumspectioribus Rerum & Temporum Æstimatoribus credibile videri potest, Silesios, licet, ab Anno 550, Slavis addictos, tamen post restauratum in Occidente Romanum Imperium, non tantum Caroli Magni, verum etiam succedentium Cæsarum invictis Armis Slavicæ Potestati ereptos, veteri Germanorum Corpori restitutos, ad Annum vel 1109, vel 1158, ultra Sæculum aut quintum, aut sextum, peculiari caruisse Vocabulô, quô distinguerentur ab aliis, tum Germaniæ, tum Poloniæ, cujus Pars erant, Populis?

XI. Certè Silesii, quanquam generali Polonorum Nomine tum comprehensi, quoddam vel habebant, vel accipiebant speciale Nomen, quô ipsi, tanquam Germani, à Polonis, tanquam Slavis, secerni possent, cum Provinciarum Polonicarum circiter Annum 570, post Lechum I. Polonorum Ducem mortuum, Divisio prima fieret: & Anno 750, post Vendam, Polonorum Ducem, exstinctam, cum Divisio secunda fieret. Præterea Silesiorum Nomen, Anno circiter 935 & 965, Populis cognitum: jam Anno 1017, 1082, & 1040, Scriptoribus adhibitum reperiri monstrabimus Cap. XI. §. 4. 9. 12. 13. 14.

XII. Deinde minus probabile videtur, Silesios Vocabulo *Slezacorum*, id est, *Convenarum*, à Polonis designatos ob diversarum Nationum in Silesiam Conventum: quas in eam Cæsares, Henricus V. Anno 1109, & Fridericus I. Anno 1158, attulerunt. Nam prioribus Sæculis aliquoties Poloni jam cognoverant, Silesiam diversissimis Gentibus, aut pari aut majore Numero impletam, quas eò Imperatores Romanorum Germanici protraxerant, omnium primus Carolus Magnus, cum eam peregrino Slavorum Dominio subtractam, avito Germanorum Imperio, circiter Annum 805, tribu-

tributariam redderet: id quod in Libro, qui Res Silesiorum cum Polonis conjunctorum recensebit, pleniorem in Modum commemorabimus. Quô magis Admirationem subit, non ante potius, quam longè post demum *Silesiis*, ob dissimillimorum Germanorum in Silesia Præsentiam, â Polonis Nomen *Slezacorum* esse datum.

XIII. Accedit, quod Silesii parum congruenter, propter adeo multos in Silesia Convenas, quos non ut Habitatores, sed ut Hospites, imò, ut Bellatores Hostes, ad exiguum Tempus inviti receperant, ipsimet *Slezaci*, hoc est *Convenæ*, sint â Polonis nominati. Non enim reperimus, ab his Convenis exteris Silesiam vel aliquando subactam, vel diu insessam fuisse: quos eodem anno, quô introduxerat Imperator, cum Henricus V, tum etiam Fridericus I, abduxit. Cœterum ex iis, ob paucissimos aut Fugâ dilapsos, aut Custodia retentos, aut aliam ob Causam in Silesia hærentes, universam *Silesiorum* Gentem, *Slezacos*, tanquam *Convenas*, dicere, quis Prudentiæ, quis Æquitati convenire dixerit?

XIV. Quod si tamen, *Silesios* hac Occasione Polonis *Slezacos* esse dictos admiseris: Vero magis consonum in Modum contendes, ob illam exterorum Germanorum in Silesia temporariam Societatem, Nomen *Silesiis* antea possessum tandem in *Slezacorum* abiisse Vocabulum. Quamobrem in Martini Cromeri Conjecturâ Momentum exiguum, imò nullum est ponendum.

XV. Nam Imperator Henricus II, contra Boleslaum I, Polonorum Principem (quem, ut quidam referunt, Anno 1001, Cæsar Otto III, Regem Polonorum creavit) Expeditionem Anno 1017, in Silesiam suscepit: ubi Glogoviam Obsidione cinxit. Hujus Expeditionis Res in aliorum, maxime Polonicorum Historicorum Monumentis, aut Silentiô præteritas, aut cursim tactas, quibus ipse Spectator interfuit, Ditmarus, Misnensium Martisburgensis Episcopus, in Chronici, quod eodem Anno 1017 scripsit (Anno 1018 mortuus) Libro VII, Diligentia singulari commemorat. Ibi â Polonis, quos *Polenios* Libr. IV. VI. VIII. appellat, *Silesios* distingvit: Quorum *Regionem Silesiam*, (Vocabulo etiam vetustis Latinis Autoribus usitatô, quo Regionem indicant) *Pagum Silensem*, sed, quantum colligi potest, ante multos Annos eandem Appellationem consecutum, nominat. Jam si non primum Anno 1017, *Silesii* aut *Silenses*, aut *Silensii* sunt vocati. (ex quibus unâ Literâ demtâ, *Silesii* potuerunt fieri:) cur, ob multiplicium Nationum Germanos & Bohemos in Silesia Convenas, demum Anno vel 1109, vel 1158, vel post eos Annos, â Polonis *Slezacos*, deinceps ab aliis *Slesacos*, postea *Slesios*, & denique

Silesios esse dictos, credendum sit, nos idoneam reperire Causam non possumus. Videantur quae proferemus cap. XI.

CAPUT VII.

ORIGO sexta SILESIORUM Nominis, A Silesiæ Convenis, BOHEMICA.

I.

SILESIA, prius POLONIÆ conjuncta, non Armorum, sed Pactorum Iure, ad BOHEMIAM accessit. Hujus Regibus, OTTOCARO quidem Ducatus, Anno 1254, TROPPAVIENSIS, post ejus Ducem Mieslaum II, eodem Anno mortuum, per Vim occupabatur: at IOHANNI Lucenburgico Ducatum, Anno 1327, RATIBORIENSEM Lesco: COSLENSEM Uladislaus: OPPOLIENSEM Boleslaus: TESCHINENSEM Casimirus: OSUENTIENSEM Iohannes: GLOGOVIENSEM & OLSNENSEM Conradus: STEINAVIENSEM Iohannes: Anno 1331, LIGNICENSEM, BREGENSEM, GROTKAVIENSEM Boleslaus, Wenceslaus, Ludovicus, Silesiorum Duces, ultro subjecerunt: Anno 1337, Ducatus VRATISLAVIENSIS, post ejus Ducem Henricum VI, eodem Anno defunctum, Testamentô adjungebatur: Anno 1341, Ducatum MONSTERBERGENSEM Boleslaus in Pacis Conditionibus obtulit: CAROLO IV. demum, Anno 1368, Ducatus SUIDNICENSIS & IAVORENSIS, post utriusque Ducem Boleslaum, eodem Anno exstinctum, tanquam Hæreditas promissa, recipiebatur. De quibus SILESIÆ Partibus, â POLONIA separatis, ad BOHEMIAM translatis, agunt, præter Wenceslaum Hagecium & Martinum Boregkium in Bohemorum Chronicis, Matthias Michovius de Polonorum Rebus Lib. II. Cap. LXVI. & Lib. IV. Cap. XV. & XVI. Iacobus Schickfusius in Silesiæ Chronico, Lib. I. Cap. XXIX. Cap. XXX. Lib. II. Cap. I. Cap. XXX. Cap. XXXVIII. Lib. III. Cap. XVIII. Stanislaus Lubienskius de civili Motu in Polonia, Lib. IV.

II. Post hæc in Silesiam, Bohemico Regno addictam, subinde quidam ex vicinis Provinciis, Poloni, Misnenses, Pomerani, Marchici & alii

alii transierunt, ibique fixerunt sedem. Inde SILESIIS, antea POLONORUM Nomine comprehensis, â Bohemis, patrio Sermone formatum SLESITARUM, id est, *Repentium* Nomen inditum esse, quidam commemorant. Iohannes Dubravius, in Historia Bohemica, Lib. VIII: *Locus monet, ut de hac ipsa Sylesia, quæ jam pridem tota sub Imperio Boiemorum constituta est, pauca dicamus.* Ibidem post quædam: *Tandem Lechus, Frater Czechi, de quibus ante dictum est, in illam Regionem penetrans, Poloniam campestri Planicie, quam vernacula Lingva Pole dicimus, appellavit. Duravitque illi hoc Vocabulum, quamdiu sub Ditione Polonorum erat. Postremo Boiemi illam nacti, cum vidissent, præter Polonos, Misnios quoque ac Pomeranos, Marchitasque & aliam miscellaneam Turbam illo velut inserpere, paulatimque irrepere, â serpendo SLESITAS nativo suo Sermone appellare cœperunt. Nunc SYLESITÆ vocari malunt, Patriamque SYLESIAM.* Cum Dubravio consentit Martinus Boregkius in Bohemiæ Chronico, Parte I.

III. At Inventio Silesiorum Nominis, quam Ioannes Dubravius indicat, quemadmodum confinis est ei, quam Martinus Cromerus attulit (de qua præcedens caput agit) sic pari Censuræ non præter Causam subjici meretur.

IV. Nam Silesia, cum se Bohemorum Regibus sponte submitteret, Præsidium pollicentibus contra *Polonos Sarmatas*, quorum grandioribus Insolentiæ Documentis *Poloni Germani*, hoc est, *Silesii* graviter irritabantur, quanquam crebris Hostium Irruptionibus non nihil attrita, non tamen ideo devastata Regio fuit, multis & Ducibus & Populis, §. 1. recensitis, adhuc instructum in Germaniæ Finibus adversus Hostes Propugnaculum. Quare, licet illis Temporibus in Silesiam, potissimum inclarescente Iohannis Lucenburgici, Bohemorum Regis, ad Procerum & Civium Animos sub Imperium suum attrahendos singularis Artificis, lenissimo Gubernaculo, quibusdam ex Vicinia peregrinis Sedem transferre placuerit: non tamen Advenarum tantus aut fuit, aut esse potuit Numerus, ut, ob eos in Telluris suæ Consortium admissos, par esset, ipsis Receptoribus SILESIIS Nomen SILESITARUM, id est, *Irrepentium* imponere, quod receptis potius erat conferendum.

V. Præterea, Iohannes Dubravius, cum SILESIOS, ob multiplices Advenas, in Iurium Suorum Societatem assumptos, â Bohemis SLESITAS vocatos refert: unde postea SYLESITÆ vocari maluerint, vehementer errat. Nam SILESII jam Anno 1017, aut SILENSIUM, aut SILENSIORUM: Anno 1139 & 1140, ipsum SILESIORUM gerebant

bant Nomen: ut ex iis, quæ Cap. XI. in medium afferemus, constabit. Non igitur SILESIORUM Nomen Silesiis demum post Annum 1254, 1327, 1331, 1337, 1341, 1368, quorum Annorum Intervallô Silesia in Bohemiæ Conjunctionem pervenit, est impositum. Hinc potius colligas, ob Alienigenarum in Silesia Conventum, â Bohemis esse priscum SILESIORUM Nomen, aut superaddita SLESITARUM Appellatione multiplicatum, aut potius eâdem corruptum: non autem Bohemicum SLESITARUM Vocabulum tandem in SYLESIORUM, unâque mutatâ Literâ, conversum in SILESIORUM Nomen.

CAPUT VIII.

ORIGO Septima SILESIORUM Nominis, A Silesiæ Populo QUADIS, SLAVICA.

I.

Quidam Silesiorum Nomen ab antiquissimo Silesiæ Populo QUADIS deductum credunt. Quamobrem, an & quomodo Germanicum *Quadorum* in Slavicum *Silesiorum* transmutatum sit Nomen, ut pateat: quis veteribus Germanis Quadus audiat, commemorabimus.

QUADI Germanis Facundi.

II. Hanc Quadorum Notionem, quâ pro facundis haberi possunt, quia nemo, quantum scio, in medium protulit, ê Principiis suis tantô magis evidenter sum expositurus. Germanis veteribus QUIDO est DICO. Willeramus, Martisburgensis Abbas, [ut Ioannes Trithemius in Libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, Cap. CCCXLIV, refert, Anno 1070: & in illustrium Virorum Catalogo, Cap. LV, narrat: Anno 1080. clarus] in Commentario, quem in Salomonis Canticum Canticorum, partim Latinè, partim Germanicè scripsit: [cujus Commentarii quoddam Specimen Bonaventura Vulcanius in variarum Lingvarum Speciminibus, Anno 1597, edidit: totum Opus in Vratislaviensium Elisabetana Bibliotheca reperitur] ad Caput VII, Versum IX: *Ih QVIDO abo daz daz billih si:* hoc est, *Ich Sage aber, das das billich sey.*

III. QUIS est DICIS. Testis est nobis Otfridus Monachus in Epi-

Episcopatu Spirensi Weissenburgensis, Natione Germanus: quem Anno 870 claruisse, Ioannes Trithemius in Catalogo de Viris illustribus Cap. XIX: & de Scriptoribus Ecclesiasticis Cap. CCXC. rectissimè narrat. Id enim Otfridus ipse nos docet carmine, quod ad Imperatorem Ludovicum II. Lotharii Filium (Anno 875 mortuum) composuit. Hic Evangeliorum, quæ Rhythmis, Germanico, non Westphalico, sed Francico, pro temporibus illis elegantissimô Sermone scriptis, Posteritati reliquit: Matthias Flacius Anno 1571 emisit: Lib. IV. Cap. XIX: cum Sacerdotum Princeps Christum interrogavisset: Versû 99. & 100:

Thaz thu unsih nu giduauuis,
Oba thu Gotes Sun sis. Hoc est:
Das du uns nun machest geuuis
Ob du Gottes Sohn bist.

Respondet Christus Versu 106:

Ich bin iz retho, ther thu QUIS. Hoc est:
Ich bin es recht, der du SAGEST.

IV. Pro QVIS reperitur etiam QVIST. Willeramus ad Salomonis Canticum, Cap. I. Versum XV: *Du QVIST, das ich scone si:* Hoc est: *Du SAGEST, das ich schoen sey.*

V. Unde QUIT est DICIT. Otfridus Lib: III. Cap. XII. Versu 13:

Uuas QUIT von mir ther Liut stam? Hoc est:
Was SAGT von mir der Leuthe Stam?

Lib. III. Cap. XVII. Versu 29:

Selbo Moyses er QUIT. Hoc est:
Selber Moses er SAGT.

Lib. V. Cap. XIX. Versu 42:

Ther Gotes Forasago QUIT. Hoc est:
Der Gottes Vorsager [Prophet] *SAGT.*

VI. QUAD est DICEBAT. Otfridus Lib. IV. Cap. XX. Versu 88:

Thu QUIS, QUAD er, the ih Kunig bin. Hoc est:
Du SAGST, SPRACH er, das ich König bin.

Lib. I. Cap. XXVII. Versu 37:

Ni bin ih Christus, QUAD er zi in. Hoc est:
Nich bin ich Christus, SPRACH er zu ihnen.

Lib. II. Cap. IV. Versu 93:

Tho QUAD Christus, giscriban ist. Hoc est:
Da SPRACH Christus, geschriben ist.

Cap. XIX. Versu 5:
Ih, QUAD, afur sagen iu. Hoc est:
Ich, SPRACH, aber sage euch.

Lib. III. Cap. XX. Versu 117:
Ih sagen iu, QUAD er, thaz ist uuar. Hoc est:
Ich sage euch, SPRACH er, das ist war.

Willeramus ad Caput VII. Versum IX: *Sponsus der QUADH.* id est, *Sponsus der SAGT.*

Pro QUAD reperimus etiam QUÆD usurpatum. Alfredus, Occidentalium Saxonum in Anglia Rex, in Præfatione, quam Legibus suis præmisit, §. I: *Drichten wæs sprecende dæs word to Moyse, and thus QUÆD:* id est, *Der Herr war sprechende das Wort zu Moyse, und also SPRACH.*

VII. QUATUN, pro QUATEN, est DICEBANT. Nam ibi UN pro EN ponitur. Otfridus Lib. I. Cap. XVII. Versu 41:
Uuir sahun sinan Sterron. Hoc est:
Wir sahen seinen Stern.

Lib. III. Cap. XIV. Versu 109:
Thie Siechun quamum alle. Hoc est:
Die Siechen Kamen alle.

Lib. IV. Cap. XXII. Versu 58:
Thaz Sie sulih QUATUN. Hoc est:
Das Sie solche SAGTEN.

Lib. V. Cap. IV. Versu 11:
Thaz uuir hiar fora QUATUN. Hoc est:
Das wir hier vor SAGTEN.

VIII. QUADUN pro QUADEN est DICERE. Otfridus Lib. IV. Cap. IV. Versu 120:
Thie selbun Burgliuti
Uuer ist, QUADUN, therer Man? Hoc est:
Die selben Burgleuthe [Stadtleute]
Wer ist, SAGEN, der Man?

Cap. XIX. Versu 59:
QUADUN, sie iz gehortin. Hoc est:
SAGEN, sie es gehoeret.

Cap. XX. Versu 41:
QUADUN, er ni uuolti. Hoc est:
SAGEN, er nicht wolte.

Cap.

Cap. XXII. Versu 53:

Tho Q U A D U N *thie Euuarton.* Hoc est:

Da S A G E N *die Priester.*

IX. Ut in his U N pro E N, id est, U pro E: Sic in aliis O pro E usurpatum invenitur. Ita ponit Otfridus in Evangeliis suis *Alto* pro *Alte*, Lib. I. Cap. XV. Versu 49: *Worto* pro *Worte*; Ibidem, Cap. XXII. Versu 74: *Willo* pro *Wille*, Lib. III. Cap. IV. Versu 61: *FRANKO* pro *FRANKE*, in Carmine ad Cæsarem Ludovicum II, Versu 25:

Uuanta er ist edill FRANKO. Hoc est:

Wann er ist [ein] *edler FRANKE.*

Ibidem, Versu 34:

So ist ther Selbo FRANKO. Hoc est:

So ist der selbe FRANKE.

X. Hinc etiam O N pro E N passim reperitur. Sic adhibet Otfridus *Brunnon* pro *Brunnen*, Lib. I. Cap. XXVI. Versu 6: *Namon* pro *Namen*, Ibidem Cap. XXVII. Versu 49: *Selon* pro *Selen*, Ibidem Cap. XXVIII. Versu postremo: *Steinon* pro *Steinen*, Lib. III. Cap. XVII, Versu 32: *FRANKON* pro *FRANKEN*: Lib. I. Cap. I. Versu 64. 112. 205. & cum *FRANKONO* pro *FRANKONE* dicit in Carmine ad Cæsarem Ludovicum II, Versu 3. & 4:

So FRANKONO Kuningscal:

Ubar FRANKONO Lant. Hoc est:

Wie [ein] *FRANKENE Kœnigsol:*

Uber FRANKENE Land.

XI. Quemodmodum vero Germanis olim F R A N K O pro F R A N K E, id est, FRANKUS: & FRANKON pro FRANKEN, id est, FRANKI vocabantur: ita, quin Germanis olim Q U A D O pro QUADE, id est, QUADUS: & QUADON pro QUADEN, id est Q U A D I fuerint nominati, non videtur esse dubitandum.

XII. Cœterum, Germaniam Populis suis ab Ingeniorum Morumque Proprietatibus desumta Nomina quondam imposuisse, non fugit Rerum Germanicarum peritos Viros. In Exemplum nobis sunt, quos Libertatis & studiosos, & participes Antiquitas nominauit F R A N K O S, id est L I B E R O S. Id docent Iohannes Turpinus in Cæsaris Caroli Magni Historia Cap. XXXI: Marcus Antonius Coccius Sabellicus in Historiarum Rapsodia, Enneade X. Lib. III. Albertus Krantzius in Metropoli, Lib. IV. Cap. XIII: Ioannes Aventinus in Annalibus Boicis, Lib. IV. Franciscus Hotomannus in Franco-Gallia, Cap. V: Ioannes Bodinus in Historiarum

Me-

Methodo, Cap. IX. Hadrianus Iunius in Bataviæ Historia, Cap. IX. Ioannes Limnæus in Regni Francici Notitiâ, Lib. I. Cap. I.

XIII. Parem in Modum â Germanis QUADOS, quod essent Sprecher, Sager, Redner, id est, Locutores, Dictatores, Oratores, aut, si mavis, FACUNDI, Nomen suum accepisse, non abhorret â Verô: cui Sententiam eam reddunt hactenus prolata conformem. Hunc vero si spectes Ortum Nominis Quadorum, equidem aut nostræ, aut exteræ Linguæ non possum reperire Vocem, cujus Ope ad ultimum ex QUADO fiat SILESIUS.

QUADI Germanis sunt IRACUNDI.

XIV. Alia nobis occurrit Quadorum Nominis Origo: quam sequentes putant Germanis QUADOS appellatos fuisse MALOS. Sane *Quadus* Germanis est *Malus*, id est, *Noxius*. Matthæus Cap. VI. 13. Lucas Cap. XI. 4: secundum Interpretationem Belgicam: *Maer verlos du ons von QUAEDE.* Id est: *Sondern erloese du uns von dem BOESEM.* Secundum Interpretationem Frisicam, quam Bonaventura Vulcanius exhibet in variarum Linguarum Speciminibus: *Din fry uns vin it QUÆD.* Hoc est: *Denn frey uns von dem BOESEM.* Autor Hymni ueteris, quem Gothofredus Helwigius Cantilenis Vratislaviæ Silesiorum, intra Georgii Baumanni Officinam, Anno 1644: editis adjunxit: *QUAT* [hoc est, Bœses] *von niemand gedenck, noch sprich.*

XV. Interdum *Quadus* Germanis est *Malus*, id est, *Pravus*. Autor Interpretationis Belgicæ Bibliorum: apud Esaiam V. 20: *Wee den genen, die dat QUÆT goet, ende dat goet QUÆT heten.* Hoc est: *Wehe den jenigen, die das BOESE gut, und das gut BOESE heissen.* Psalmo XCII. 8: *De Godlosen grœnen ghelyck dat gras, ende de QUÆT. Doenders bloepen alle.* Hoc est: *Die Gottlosen grunen gleich dem gras, und die Ubelthæter blühen alle.* Matthæi XXII. 10: *Ende de Knechten gingen uut op de Straten, ende brachten te samen, wien sy vonden, QUADE ende goede.* Hoc est: *Und die Knechte gingen aus auf die Strassen, und brachten zu sammen, wie sie funden, BOESE und gude.*

XVI. Germanis autem *Quadus*, id est, *Malus*, non semper *Pravus*, sed interdum etiam *Iracundus* est.

XVII. Is Vocis Usus quondan fuit Saxonibus: quibus Bello strenuus Dux Otto, A. C. 1394, mortuus, cognominabatur QUADUS: *Der Quade*, Hoc est: *Der Bœse*: de quo agunt Henricus Buntingus in Brunsuicensium Chronico, Parte III. Philippus Iacobus Spenerus in Sylloge Genealogico-Histo-

Historica, de Familia Brunsuicensium Ducum. Quin adhuc Saxonibus est: de quô Reinerus Reineccius in Historico Syntagmate, Parte III, Regno XXXVII: quod est Germanicum: *Transeo ad Nomen QUADORUM: cui significatum inest Iracundi, ferocis, immitis: idque nec dum in Saxonica Dialecto exspiravit.* Imo ipsi quoque Silesii, Quadorum Posteri, nondum desierunt, *Iratum* Linguâ suâ nominare *Malum*: quibus etiamnum, Einen *Bœse* machen, pro, einen *zornig* machen, id est, aliquem Iratum facere, dicitur.

XVIII. Hinc, ad Germanicæ Vocis Indolem, Malus quidem, at duplicem in Modum, id est, & *Pravus* & *Iracundus* haberi potest, qui nominatur hodieque Saxonibus inferioribus, *Ein Quader Duvel*: Silesiis *Ein Bœser Teuffel*: id est, *Quadus Diabolus*: ut sit, aut, *Ein arger Teuffel*: id est, *Pravus Diabolus*: aut, *Ein zorniger Teuffel*: id est, *Iracundus Diabolus*.

XIX. Ideoque nihil obstat, quô minus hæ duæ Quadorum Notiones, quarum alterâ *Pravus*, alterâ *Iracundus* denotatur, nihil Repugnantiæ mutuæ continentes, in unam Gentem cadere simul possint, quam & Pravitas & Iracundia nobilitet.

XX. Cur autem Quados, Silesiæ Populum, Germanis olim *Malos*, id est, *Pravos* censeamus dictos, equidem Causam nullam reperire possum. Hos enim Bellicosos quidem, non vero præ cæteris Germanis, pro communi Sæculorum suorum, in Moribus plus Vitiorum, quam Virtutum alentibus, Barbarie, *Pravos* exstitisse, prisca Monumenta commemorant. Certè Viris *Bellicosis*, præsertim conspectiorem in Modum strenuis, tantam cum *Ferocibus* Convenientiam esse constat, ut propterea Romanorum Auxiliatores Tacitus in Historiarum Lib. II. Cap. XXIV. §. 3. Scythas Curtius Lib. VII. Cap. IX. §. 18: Indos idem Lib. IX. Cap. IV. §. 16: *Ferocissimos*, id est, *Fortissimos* appellandos judicaverit.

XXI. Quare tutius est, ut ob *Iracundiam* præcipue militarem, quam veteres Philosophi, ut Cicero in Academicis Quæstionibus, Lib. IV. Cap. XLIV. refert, *Fortitudinis quasi Cotem esse dicebant*, Silesiæ Populum Germanis *Malos*, id est, *Quados* esse dictos statuamus.

XXII. Hæc, cum ita sint, eorum Sententiæ quoddam Præsidium afferunt, qui putant Silesios inter Majores suos Quadis debere Nomen suum. QUADOS enim MALOS patriâ Lingvâ dictos, ideo â Slavis, Anno post CHRISTI Nativitatem 550, cum Germaniæ Partem maximam occuparent, in Silesiam quoque progressis, Occasione Vocabuli sui ZLE, quô MALUS denotatur, esse nominatos ZLEZIOS. Unde Conjectura Vires capit, novum hoc Quadorum Nomen, qui tum quidem superio-

H rem,

rem, non autem universam Silesiam tenebant, mox ad reliquos etiam Silesios extensum, â multis, partim Slavis, partim Sermonem Slavicum, seu Germanico, seu Latino miscentibus, per illa Tempora, quæ nullam vel exiguam Linguæ Culturam respexerunt, miris Modis [quos primum Caput recensuit] esse corruptum: nihilô secius tamen â quibusdam Scriptoribus, cum lenioris Soni, tum elegantioris Verbi studiosis, Z in S mutantibus, ZLESIOS in SLESIOS: & tandem omnes Asperitatis Reliquias eradicantibus, Styloque Romano suum penitus accommodantibus in SILESIOS esse conversos.

XXIII. Hanc Silesiorum Nominis Originem Slavicam, etsi speciosam, rejicit tamen, ipse Slavonicarum Linguarum, Hungaricæ, Polonicæ, Bohemicæ gnarus Philippus Cluverius in antiqua Germania, Lib. III. Cap. XXXI. *QUADORUM ac SILESIORUM*, ait, *quos Germani die Slesinger sive Schlesinger vocant, Nomina eandem Rem significare putant. QUAAT namque Oceani Accolis Germanis idem est, quod Slauorum Genti ZLE, id est, MALUM seu improbum: quasi Slavi in has Oras advecti Germanicum Vocabulum in suam Linguam commutarint. At hoc primô demonstrandum erat: Polonorum, Slavicæ Gentis, SLASKO, ac Czechorum sive Bojohæmorum, itidem Slavicæ Gentis, SLISKO, quibus Vocabulis Terram SILESIAM appellant: illorum SLESAZY, horum SLIZACY, quibus Vocabulis Gentem SILESIORUM indigetant: â Voce ZLE deducta esse. Quod nemo unquam, neque Polonus, neque Bojohæmus, neque alius quisquam Slavici Generis Homo concesserit.*

Caput IX.

Origo Octava SILESIORUM Nominis, A Silesiæ Populo LYGIIS, GERMANICA.

I.

ANtiquam Silesiam Germani, præter QUADOS, tenuerunt LYGII, quorum Pars ELYSII fuerunt: de quibus agemus in Libro de Silesiorum Majoribus.

II. Quare non desunt, quibus SILESIORUM in SYLESIORUM conversum, ideo ad LYGIORUM refertur Nomen, quoniam, ut cre-

credunt, Lygiis suum referunt acceptum ELYSII, â quô Silesiorum censent subortum Nomen. Hanc Originem Poeta vetus respicit, cujus Epigramma in quodam Silesiæ Chronico MSto invenimus:

ELYSIO LYGIUS dedit indelebile Nomen:
SYLESIUS LYGIO debuit ergo suum.

Nec ab eâ Sententiâ videtur alienus esse Philippus Melanchthon in Regionum & Gentium Vocabulis: de Lygiis: *Sonus Appellationis alludit ad Silesiæ Nomen, etsi hic Tacitus etiam Elysios nominat.* Ioachimus Curæus in Silesiæ Annalibus, ad Annum 1163: *Simpliciter puto, repetitam esse veterem Appellationem LYGIORUM & ELYSIORUM. Nam etsi veteres Lygii oppressi sunt â Slavis, qui Imperium & Linguam suam in hæc Loca propagarunt: tamen consentaneum est, mansisse aliqua vetera Nomina, quæ postea in Usum revocata sunt.* Matthæus Dresserus in Historiarum Millenario VI, Parte II, de Lignicensibus aliisque Ducibus: *SILESIOS ex LYGIIS & ELYSIIS nominatos esse, verisimile est.* Quid nos de Silesiorum Nominis hac Origine judicemus, tum aperiemus, cum explicaverimus, quid Germanis Nomen LYGIORUM denotet.

III. LYGII, de quibus hoc Locô agimus, quanquam interdum, nescio, Typothetarum, an Editorum Incuriâ, vel LIGII, vel LIGYI, plerumque tamen LYGII nominantur. Ita vocat eos Cornelius Tacitus in Annalibus, Lib. XII. Cap. XXIX. §. 5. Cap. XXX. §. 1 & in Germania, Cap. XLIII. §. 4. & 7: sicut Tacitum in Lucem prodiderunt, tum alii plures, tum cæteris potiores, Anno M. DC. VII, apud Antverpienses, novissimâ Curâ Iustus LIPSIUS: eodem Anno apud Francofurtanos ad Mœnum Ianus GRUTERUS: Anno M. DC. XXXVIII, apud Argentoratenses Matthias BERNEGGERUS: Anno M. DC. LXXII, apud Amstelodamenses Iohannes Fredericus GRONOVIUS: Anno M. DC. LXXXVII, apud Lugdunenses Batavos Theodorus RYCKIUS.

IV. Ad Cornelii Taciti Exemplum, Λυγίας Lygios Dio Cassius nominat in Historiarum Lib. LXVII: Ἐν τῇ Μυσίᾳ Λύγιοι Σουήβοις τισὶ πολεμηθέντες, πρέσβεις ἔπεμψαν. *In Mysia LYGII â Suevis quibusdam Bello vexati Legatos miserunt.*

V. Horum Lygiorum, quos veterum Germanorum in Suevicis Populis Gentem fuisse constat, Nomen Ortu Germanicum, non exterum esse, quamvis solidô aut Testimonio, aut Argumento demonstrari non possit: est tamen, unde Conjecturam probabilem capiamus.

VI. Populos aut omnes, aut plurimos, â Rebus ad eos pertinentibus accepisse Nomina sua, non facile quisquam inter Antiquitatum peritos nega-

gaverit. Posthabitis aliis, solos in Exemplum, quod Scopo nostro serviat, ex Germanis proferemus Vandalos.

VII. Hos quidem Slauos ii statuunt, qui Vandalos cum Vendis, omnino Slavis, circiter Annum Christi 550, Germaniam ingressis, ibique Vandalorum sedes assecutis, confundunt. Vandalos autem â Vendis utique distinctos, ante Christum natum claros, ipso Vendorum in Germaniam ex Sarmatia digressorum Accessu vetustiores Scriptores indicant. Plinius Lib. IV. Cap. XIV: *Germanorum Genera quinque: VANDILI.* Tacitus in Germania, Cap. II. §. 5: *Plures Deo ortos, pluresque Gentis Appellationes, Marsos, Gambrivios, Svevos, VANDALOS* [Germani] *affirmant: eaque vera & antiqua Nomina.*

VIII. Hic Germaniæ Populus, VANDALI, quoniam crebro Sedes suas mutaverunt, Nomen, quod gerunt, acceperunt â vetustis Germanis: quibus ideo dicti fuerunt aut *Wandaler*, aut *Wandeler*: id est, *Ambulatores* aut *Peregrinatores.* Hugo Grotius in Prolegomenis Procopio præmissis: de Svevis & Wandalis: *Voce & hac & illa eos significari, qui non certis se tenent Sedibus, nunc huc, nunc illuc ambulant, novere omnes, qui Germanicum* Sermonem.

IX. Inde nobis Opinio suboritur, antiquo Silesiæ Populo, LYGIIS, quos â Sedibus suis, ad Vandalorum Exemplum, recessisse non reperimus, ideo, quod eas tenerent fixi, â cæteris Germanis, quos intentior Conterraneorum Æstimatio Vandalis, tanquam perpetuis, seu Ambulatoribus, seu Peregrinatoribus, Gentem dissimilitudine, tum Animorum, tum Morum, contrariam opponere jusserit, nominatos fuisse *Lyger*, secundum veterem: &, secundum hodiernam scribendi Formam, *Lieger*, id est, *Iacentes*: aut, si magis placet, *Permanentes.*

X. Hinc vero quemadmodum Nomine suo LYGII possint evadere SILESII, non equidem invenio. Nam, licet unâ literâ mutatâ LYGII possunt esse LYSII, unde fiant ELYSII: tamen Ratio deest, quæ simul & Conversionis Causam Veritati consentaneam reddat, nec ab exposita Lygiorum, id est, Iacentium, & Permanentium Significatione discedat.

CA-

CAPUT X.

ORIGO nona SILESIORUM Nominis, A Silesiæ Populo ELYSIIS, GERMANICA.

I.

VEterem SILESIAM inter Habitatores suos, non QUADOS tantum, sed LYGIOS etiam, quorum Pars ELYSII fuerunt, tenuisse diximus Cap. IX: idque noster confirmabit de Silesiorum Majoribus Liber. Hoc Elysiorum Nomen unde provenerit, non extra Controversiam est. Ortu quidam Hebraicum pronunciant: quod Græcum statuere poterant: nos Germanicum declarabimus.

II. Nam sunt, quibus Elysiorum, sicut Populus, ita Nomen ab *Hebræorum* Elisa, Iavanis Filio, Iapheti Nepote, Noachi Pronepote, suam Originem trahere putatur. Secundum hos erit, cur *Elysios* ab Hebræorum אֵל *El*, Deus, & יֵשַׁע *Ieſcha*, Salus, Nomen consecutos, interpretemur *Divinitus beatos*. Ei Sententiæ subscribunt Ioachimus Curæus in Silesiæ Annalibus: & Iacobus Schickfusius in Silesiæ Chronico, Lib. I. Cap. II.

III. Sed tum demum non adeo infirmum Opinioni suæ Fulcrum suppoſuerint, cum evidenter ostenderint, ab Elisa, Elysios, qui Pars Lygiorum fuerunt, ortos: Lygios autem in Asia primum, post in Europa, tandem ex Græcia in Germaniam progressos, in Silesia Sedem nactos. Nos, quibus hoc præstitum non invenitur, illam Elysiorum Nominis Originem approbare nondum possumus.

IV. Melior illa nobis Ratio censetur, ob quam *Elysiorum* Vox Ortu *Græca* videtur. Nam, etsi credas, Silesiæ Populum, Elysios, Nomen ab Elisa obtentum, Sæculis multis retentum, ex Asia in Europam, per Græciam in Germaniam, in Silesiam transportatum, *Divinitus beatos* denotare: tamen, cur id, Notione par, Sermone dispar, si non primos, at proximos Natales â Græcis habere, non credi possit, Causam nullam reperimus.

V. Cujus Originis Vox Elysiorum sit, quæ Poëtis, tum Græcis, tum Latinis est frequens, ignoravit Ioachimus Curæus. *Mirum est autem*, inquit in Silesiæ Annalibus, *cum celebre Nomen apud Poëtas sit Campi*

Elysii, non inquisitum esse, quæ sit Origo illius Appellationis. Non est dubium, Poëtas voluisse nominare Regionem beatam. Id ne Iacobus quidem Schickfusius penetravit: ut in Silesiæ Chronico, Lib. I. Cap. III, fatetur.

VI. At est *Elysiorum* vox, Græcis usitata, omnino *Græca.* Quid designet, proferemus. Ἤλυσις, *Elysis*, est *Adventus.* Suidas: Ἤλυσις, Ἔλευσις. Ἄφιξις. Ἔφοδος. Πορεία. *Elysis, Adventus, Profectio, Ingressus, Iter.* Euripides in Hecuba, versu 67: Σπεύσω βραδύπουν ἤλυσιν ἄρθρων προτιθεῖσα: *Accelerabo tardigradum Adventum Articulorum promovens.* Hinc Ἠλύσιοι *Elysii* sunt *Advenæ.* Quamobrem ἀπὸ τῆς ψυχῶν ἠλύσεως, *ab Animarum Adventu* Locus, in quem Animas à Corporibus dissolutas advenire Pagani putabant, Ἠλύσιον *Elysium* nominatus est.

VII. Locus ille, quoniam veteres Philosophi Ethnici quadam futurorum Conscientia ducti, statuebant, Animas impiorum in molestam, piorum in jucundam transferri Sedem, sic potissimum à Poëtis, tum Græcis, tum Latinis depingitur, ut propemodum cælestis Paradisus videri possit. Eum, quem describunt, nullo quidem Nomine proprio indicant, Plato in Phædone. Origenes Lib. V. contra Celsum, Cap. I. Propertius Lib. IV. Eleg. VII. Versu 60: Claudianus de Proserpinæ Raptu Versu 281. Appellant vero *Elysium*, Virgilius in Æneide, Lib. VI. Versu 542. & 744. Valerius Flaccus in Argonauticis Lib. I. Versu 650. *Elysium Campum* Ἠλύσιον πεδίον: Homerus in Odyssea Lib. IV. Versu 563. *Elysios campos:* Ἠλύσια πεδία: Clemens Alexandrinus in Stromatibus, Lib. IV. extremo: Tibullus Lib. I. Eleg. III. Versu 58. Augustinus Lib. X. de Civitate Dei, Cap. XXX. *Elysii Campi Lucos*: Claudianus in Stiliconis Consulatum, Lib. II. Versu 378. *Elysium Nemus:* Seneca in Hercule furente versu 744. *Elysias Valles:* Claudianus in Honorii Epithalamio Versu 744. *Beatorum Insulam:* Μακάρων Νᾶσον: Pindarus in Olympionicis, Oda II. Versu 129. *Piorum Mundum:* Nemesianus Ecloga I. versu 20.

VIII. At quæ fuit olim Regioni, quam hodie Silesiam dicimus, sub horridis Doctrinarum ad Religionem pertinentium Tenebris, Beatitudo singularis, ob quam Incolis potuerit adeo vetustum Elysiorum, ab omnium antiquissimis Avis reportatum, ex Merito attribui Nomen? Nam ea quidem Felicitas, quam Elysios à deterioribus Populis ad meliorem Gentem profectos in Silesia obtinuisse, Joachimus Curæus & Iacobus Schickfusius commemorant, adeo fragile Fundamentum habet, ut etiam leviori Brachio facile subvertas.

IX. Quare nos Elysiorum Nominis Originem, quam nec Hebræis, nec Græcis adscribendam videmus, Germanicam producere conabimur.

Huic ne Valorem par, seu Obscuritas, seu Infirmitas adimat, in eô majus Probabilitatis Præsidium, quædam Munimenta circumdabimus.

X. Primô, certum est, â Germanis antiquis, ex Lingvæ politioris Neglectu, literam R in multis Nominibus, quibus eam, in Oris concinnioris Gratiam, nos addimus, deprehendi omissam.

XI. Vocabulorum Fini demitur R etiamnum ab inferioris Saxoniæ Populis: cum *De* pro *Der* usurpant. Hinc Martini Lutheri hæc in Iohannis Apocalypsi, Cap. IV. Versu 8: *Der Herr, der almæchtige, der da war, und der da ist, und der da kommet:* sic proferunt: *DE Here, DE Almechtige, DE dar was, unde DE dar ys, unde DE dar kumpt.* Cum dicunt: *UNSE Godt,* pro, *UNSER GOTT.* Nam Martini Lutheri hæc in Deuteronomii Cap. VI, Versu 4: *DER Herr, UNSER GOTT, ist ein einiger Herr:* ita pronunciant: *DE Here, UNSE GODT ys ein enich Here.* Sic pro WEISSAGER dixit WEISSAGE Interpres antiquissimus Harmoniæ quatuor Evangeliorum, quam Tatianus, Iustini Martyris Discipulus, scripsit, Teutonicus, in Zachariæ Cantico, quod Bonaventura Vulcanius in variarum Linguarum Speciminibus edidit: Ex Lucæ Cap. I. 76: *Thu Knecht WIZAGO thes Hohisten bisthu ginennut:* id est: *Du Knecht WEISSAGER des Hoechsten bist du genennet.* Sic Autor Anonymus Precationum, in Vratislaviensium Elisabetana Bibliotheca MStarum: GEISTE pro GEISTER: Precatione III: *Heile meine Wunden, d. mit mich dy bozen GEISTE vorsert habin:* id est: *Heile meine Wunden, damit mich die bœsen GEISTER versehret haben.* GOTE pro GOETTER, ibidem: *Wy wol das Were, das sy falsche GOTE anbeten:* id est: *Wie wol das were, das sie falsche GOETTER anbethen.* VORSPRECHE pro VORSPRECHER: Precatione XXI, ad Apostolum: *Meyn VORSPRECHE vor dem allmechtigen Gote:* id est, *Mein VORSPRECHER vor dem allmæchtigen Gotte.* Sic Interpres Saxonici Speculi Germanicus, pro VORSPRECHER, id est, Advocatus, adhibet VORSPRECHE, in Prooemio: *Und er mag wol Urtel finden, und Urtels warten, und auch VORSPRECHE sein zu Lehenrecht und zu Landrecht.* Lib. I. Articul. LX: *VORSPRECHE mag sich niemandt wiedern zu sein in dem Gericht, do er innen wonhafftig ist.* Sic Otfridus jam circiter Annum 870, ODE pro ODER dixit in Carmine, quod Salomoni Episcopo dedicavit, Versu 47: *ODE Gvates,* pro, *ODER Gutes.*

XII. Consimilem in modum idem Otfridus E pro ER adhibet, Versu 37:

Paradyses festi
Geb E iu zi gilusti.
Hoc est: [Des] *Paradyses Fest*
Geb E R euch zur lust.

Necdum apud Silesios vulgus, maxime Rusticorum, quos experimur veteris Sermonis Germanici retinentissimos, desinit adhibere satis frequenter E pro E R: cum dicit: *E wil nich:* pro, *E R wil nicht:* Et, *E kon nich:* pro *ER kan nicht.*

XIII. Vocabulorum Medio demitur R in nominibus ab E R compositis. Hac loquendi Forma Otfridus utitur, cum E K O R D dicit, pro, E R K O R D, id est, E R K O R E N, in Evangeliis, Lib. II. Cap. III. Versu 15.

Thas sust E K O R D eina
Muater inti thiarna:
Hoc est: *Das so ist E R K O R E N eine*
Mutter und Dirne, id est, *Iungfrau.*

Ibidem, Libr. II. Cap. VIII. Versu penultimo:

Tho gilouptun E K O R D eine
Thie iungoron S I N E.
Hoc est: *Da glaubten E R K O R E N eine*
D E R Iunger seine.

XIV. Praeterea Germanis, quod hodiernis est O E, id vetustis erat Y. Alfredus, occidentalium Saxonum in Anglia Rex, in Praefatione, quam Legibus suis praemisit, §. 49: *Ic da Aelfred Westseaxana C I N I N G:* id est, *Ich dar Ælfred Westsaxen K O E N I G.* Idem in Epistola, quam Wolfsigeo Episcopo scripsit: [Bonaventura Vulcanius in veterum Lingvarum Speciminibus edidit:] *Ælfred K Y N I N G hatheth Gretung Wulfsige Bisceop:* id est, *Ælfred K O E N I G wunschet Heil Wolffigen Bischof.* Quin harum Literarum Permutatio etiamnum, inter Silesios, Vulgo maxime in Agris usitata est: â quo dicitur B Y S E pro B O E S E. Docet hoc, ut abstineam aliis Exemplis, notissima Cantilena plebeja, in qua dicitur: *O du liebe Lyse, bis og nich su B Y S E:* pro, *O du liebe Elisabeth, bis nur nicht so B O E S E,* id est, *zornig.*

XV. Iam Elysiorum Nominis Origo Germanica non difficulter ostendi potest. Nam Germani veteres H E pro E R usurpabant. Alfredus occidentalium Saxonum in Anglia Rex [Anno 900 mortuus] in Praefatione, quam Legibus suis praemisit, §. XVII: *Gif H E donne sy idæges dead:* id est, *So E R den sey des Tages* T O D T §. XXI: *Gif H E hit donne wist:* id est,

So

So ER das denn gewust. §. XXIII: *And HE donne dead sy:* id est, *Und ER denn Todt sey* §. XXVIII. *Gif HE hit sylfstæle:* id est, *So ER das selbst stehle.* §. XXXVI: *Donne Cleopad HE to me:* id est, *Den schreyet ER zu mir.* §. XLIX: *Gedence HE, that HE nanum men ne dome, that HE nolde, that HE him demed:* id est, *Gedencke ER, das ER einen Mann nicht verdamme, das ER nicht wolte, das ER ihn verdamme.*

XVI. Hinc factum, ut H omissô, pro HE dicerent E: quo pariter in compositis etiam Vocibus denotabant ER. Ideo, sicut LYSER pro LOESER adhibuerunt: ita pro ERLOESER dixerunt ERLYSER. Id nos Inscriptio Sepulchralis docet, quam in quodam Silesiæ Chronico MSto invenimus, de Lignicensium Antiquitatibus:

Hy leyt Hons Wulf, des Furistan Dinstmon,
Dar dem Land hot vil guts gethon.
E quam ze letzt as allar Noth,
Dorch dan ELYSER, unsern Goth. Hoc est:
Hier liegt Hans Wolf, des Fursten Dienst-Mann,
Der dem Land hat viel gutes gethan.
ER kam zu letzt aus aller noth,
Durch den ERLOESER, unsern Gott.

XVII. Quare propendemus in eam Sententiam, quam non tantum Literarum & Sonorum Affinitas, illud derivandorum Vocabulorum commune Principium, sed etiam cum Antiquitatis tum Veritatis Amatrix Ratio, quæ plurimis Germanis Nomen â Proprietatibus vel Corporum, vel Animorum, vel inde provenientium Actionum, vel Locorum, vel aliarum Rerum, per quas discerni â reliquis potuerunt, accessisse monet, confirmat, insignem LYGIORUM fortissimorum Gentem ELYSIOS, quoniam dubiâ Præliorum Fortunâ, cæteris Germanis, maxime vicinis, Adversarios duros patientibus, tanquam strenui Periculorum Depulsores in Auxilium promtissimi venerint, ideo dictos esse quondam ELYSER pro ERLYSER, quos hodie dicimus ERLOESER, id est, *Liberatores.*

XVIII. Ab his, ut arbitramur, Voce non peregrina, sed patria, id est, Germanica denotatis Elysiis Originem SILESIORUM Nominis pendere, quidam existimant. Nam & addito S, & transpositis Literis, ELYSIUS, primum aut ELYSSIUS, aut SELYSIUS, postea SYLESIUS, tandem SILESIUS fit. Ideo sunt, qui vel eandem, vel similem Elysiorum Vocabuli Mutationem respicientes, ab eo Silesiorum deducunt Appellationem. Rikardus Bartholinus in Austriados Libro X. Versu 602:

Auxilio Princeps Lysias, qui in Bella LYSITAS
Duxerat, unde suum retinet nunc SLESIA Nomen.

Matthias Quadus in Geographicis Enarrationibus, Lib. IV. Cap. VII. *Althamerus SILESIOS de ELYSIIS, Suevorum Populis existimat nuncupatos, eosque Selignos quoque appellatos tradit. Quos, cum eo Loco habitasse, colligere liceat, in Silesiorum eos Nomen transiisse, verisimile est: facta Literarum Metathesi, & S præfixa.* Stephanus Ritterus in Cosmographia, Lib. III: *Althamerus SILESIOS ab ELYSIIS, Suevorum Populis, quos etiam Cornelius Tacitus inter Germanos recenset Populos, denominatos esse arbitratur. Quod à Vero non videtur alienum esse: Siquidem Elysios ibi Loci, ubi hodie Silesii, Locum obtinuisse constat: illudque Nomen remansit, Metathesi tantum Literarum factâ in voce Elysii: S medio in Initio collocato, & I in Locum E posito, adjecto simul S in antepenultima.*

XIX. Horum Sententiam & vanam, & deridendam censet Nicolaus Henelius in Silesiographia, Cap. I. *Sunt*, ait, *qui ab Elysiis nos petant: Dii Deæque, quam non vanè solum, sed ridiculè: frigido quippe Soni Argumento, quòd nullo alio fulcitur Tibicine.*

XX. At ea Sententia nostro Iudicio, licet admodum incerta sit, non tamen inepta fuerit, Argumenta subtilius æstimanti, per quæ possit defendi.

XXI. Nam primum, Silesia quidem universa, secundum veteres Limites, ab Elysiis repleta non fuit; non autem inusitatum est, unam Regionis Gentem dare toti Regioni suum Nomen. Ab Hollandis, Belgii Populo, accessisse cunctis Belgii fœderati Provinciis Appellationem Hollandorum, satis est notum.

XXII. Deinde, quis Antiquitatum conscius ignorat, in Populorum Nominibus, si non eandem, tamen consimilem Mutationem passis, obvias Vices, ipsis etiam Germanis, non Exteris tantum, frequentes? Sanè *Timor* olim FRUCHT dicebatur, qui postea *Furcht* dictus est. Hinc Angelorum ad Pastores Dictum, quod Lucas Cap. II. Versu 10, refert: *FURCHTET euch nicht:* Iohannes Rhavus in Animæ Hortulo, quem veteri Saxonicâ Lingvâ conscripsit, & Anno 1563, in Officina Wittebergica edidit, profert ita: *FRUCHTET yuw nicht.* Similiter olim FYRST, pro FRYST, seu, ut hodie scribimus, FRIST, quod est Tempus, adhibebatur. Alfredus Occidentalium Saxonum in Anglia Rex in Legibus suis Cap. II: *On dæm FYRSTE*, id est, *In der FRISTE.* Parem in Modum Equus olim ORS dicebatur, qui postea ROS dictus est. In Melchioris Goldasti Paræneticis Winsbekius Eques: *An din*

ORS: id est, *An dein ROS.* Wolfaramus Eschelbachius: *Sin ORS das gurt er herte:* id est, *Sein ROS das gurt er harte.* Mox ibidem: *Sin ORS tet vunfzehn Sprunge:* id est, *Sein ROS thet funfzehn Sprunge.* Iterum ibidem: *Nach sinem ORS er greif:* id est, *Nach seinem ROS er greif.* Strikerus in Caroli Magni gestis: *Der Keiser uf ein ORS spranc:* id est, *der Kaiser auf ein ROS sprang.*

XXIII. Imo Germanis *castigat,* quod olim erat *RAFST,* id postea ex Literis assumta T, & transpositis cæteris, evasit STRAFT. Otfridus in Evangeliis, Lib. I. Cap. XXXIII. Versu 67. de Iohanne Baptista:

Ioh RAFSTA sie iogilicho
Filu Kastlicho. Hoc est,
Ia STRAFTE Sie iegliche
Viel Kræstlich.

Lib. IV. Cap. VIII. Versu 87: de Christo Petrum castigante:

RAFST anan Tho Uuorto
Thera Ungilouba harto. Hoc est,
STRAFT an ihm die Worte
Des Unglaubens harte.

XXIV. Cur igitur ultra Fidem sit, quondam vel â Germanis, ante Slavos, vel â Slavis Germanicam Lingvam corrumpentibus, vel â Germanis Slavicam Lingvam imitantibus, ELYSIOS esse conversos in ELYSSIOS, SYLESIOS, SILESIOS?

XXV. Accedit huc, quod Slavi peregrinis Nominibus propriis Literam sub Initium affigere consveverint. In Exemplum habemus QUADOS, quos Slavicis adsveti Vocibus SQADOS vocant. Ioannes Turocius, Hungarus, in Chronicis Hungaricis, Parte I. Cap. XV: *Præterea Marcomanni, Svevi, SQUADI, Heruli, Tyringi, Populi ex innata Militiæ Virtute perstrenui, Regi Attilæ in Servitutem pariterque & Societatem sponte se dederunt.* Matthias Michovius, Polonus, in Polonorum Chronico. Lib. I. Cap. XVII: *De Marcomannis, SQADIS, Vandalis, Sarmatis & Svevis.* Ibidem post quædam: *Apud Brigionem Oppidum SQADORUM.*

XXVI. Iam, si parem in Modum Slavi ELYSIOS converterunt in SELYSIOS: facillima duarum Literarum Transpositione fieri potuit, ut Sæculum illud, quod priscas Germanici Sermonis Voces ad obvios Oris Slavici Sonos depravavit, ex SELYSIIS faceret prius SYLESIOS, tandem SILESIOS.

XXVII. Ita Nominum, quibus SILESII denotantur, ORIGINES, alias meris Conjecturis, alias speciosis Argumentis, quô pleniorem

eô clariorem in Modum, vel illustratas, vel confirmatas exposuimus. In tot Assertionibus etiam illas, quas ipsi pro veris non habemus, proferendas censuimus, ut pateret, cur alii pro veris habeant: quibus ideo singulis & Rationes, & Asseclas subjunximus. Cæterum, quam Silesiorum Nominis Originem Suffragiô suô dignam existimare malit, per nos licebit cujusque Iudicio: cujus maximè tum & Subtilitas, & Acumen promicat, cum & in multis, & in dubiis, de quibus in utramque Partem pari Contentione disputari potest, id ob Causas ponderosiores, quod anteponendum reliquis est, sibi deligit. Nec habebit ea Libertas, cum vagam inter Initia Mentem in plurimis tandem ad unum defiget, cur vereatur Censores contrarios, quanquam severos, quibus eadem, seu Probabilitas, seu Evidentia, quoniam vel non capitur, vel non attenditur, adeo displicet, ut propterea, dum alios declarant, se faciant ipsos ridiculos.

XXXVIII. Nos in eorum propendemus sententiam, qui Nomen Silesiis Ortu Germanicum adscribunt: quod Lingva primum Slavica sub asperiores Scripturæ Formas redegerit, tandem Latina, deletis Barbarismi Notis, ad elegantiorem Integritatis Habitum revocaverit.

Caput XI.

Quando SILESIORUM Nomen Ortum.

I.

Quemadmodum noster de SILESIORUM MAIORIBUS Liber indicabit: ipsis propemodum novem Sæculis, ab Alexandri Magni Temporibus, Anno ante CHRISTUM natum 333, ad destructum in Occidente Romanum Imperium, Annum CHRISTI 550, Incolas *Silesia* Superior *Quados*, inferior *Lygios*, quorum Pars *Elysii* fuerunt, habuit. Utrique Nomen suum, Quadi semper integrum, Lygii non nihil aliquando mutatum, retinuerant: cum circiter A. C. 550, Slavos Germaniam ingressos experirentur Adversarios: â quibus superati, sed non extincti sunt. Nam eos ex Silesia, seu profugos, seu profligatos, tandem omnino deletos statuentium Sententiam Figmentis annumerandam noster, cujus jam Mentionem fecimus, Liber.

II. Post hæc in unam Gentem compositi, & *Quadi*, & *Lygii* vetus amiserunt, novum acceperunt Nomen. Pro *Germanis* propterea *Polonì* vocabantur, quia sub Imperio Sarmatarum Slavorum Lechitico erant, cujus omnes, quanquam dissimiles Nationes, universali *Polonorum* Vocabulo desig-

designabantur. Pro *Quadis* & *Lygiis* quando primum *Silesii* audierint, non satis constat.

III. De nostra Sententia, non antiquius est Polonorum, quam Silesiorum Nomen. Sane statim cum Polonicum excitaretur Imperium, ipsa Necessitas, non tantum Commoditas requirebat, ut his Regionibus, his Gentibus, quas illud complectebatur, sub generali Polonorum Nomine comprehensis, adderentur specialia Nomina, quibus Loci, Præfecti, Subditi, Iura, Leges, alia, distinctius indicari possent. Nam, si certum singulis, non dicam, vel Oppidis, vel Pagis, sed Hominibus, ad aliorum Discrimen, conferri jubet privatorum Negotiorum Conditio: quomodo publicarum Rerum Administratio, citra peculiare Nomen singulis Populis attributum, peragi potuit?

IV. Sæculo Sexto, quô circiter Slavi Sedem, A.C. 550, in Silesia primam fixerunt, Poloni, hoc est, Sarmatæ Slavi, Germanis Silesiis mixti, post Lechi I. Polonorum Ducis Obitum, circiter A.C. 570, Terram suam universam in duodecim Regiones dividebant: quarum singulis præficiebant Ducem, Polonicè Voievodam, Latinè Palatinum Scriptoribus dictum. Id patebit ex Libro, quem de Silesiorum [cum Polonis sub eodem supremo Regimine conjunctorum] Rebus, ab A. C. 550 ad 1320, Memoria dignis conscripsimus, sed nondum perfecimus. Tum igitur Silesiæ, quam inter Polonicas illius Temporis Provincias, nec adeo multas, nec adeo spatiosas [sicut à quibusdam fingi solet] si non maximam, certè non minimam fuisse constat, sub Polonorum universali Appellatione quoddam particulare Nomen, ad reliquarum Differentiam, utique contigit.

V. Quamobrem vix erit, cur dubitetur, & Quadis, & Lygiis Nomen priscum, idque tum speciale Quadorum & Lygiorum, tum generale Germanorum amittentibus, inter recentia, præter commune Polonorum, quoddam accessisse proprium Nomen. Non autem nos Antiquitas docet, *Quadis* & *Lygiis*, cum hoc eorum deleretur, aliud impositum, nisi quô etiamnum illorum Posteri gaudent, *Silesiorum* Nomen.

VI. Hoc autem Quadis & Lygiis Slavi aut recens indiderunt, aut ex antiquis Nominibus compositum applicuerunt. Prius ideo minus verisimile, quia reperitur Indicium nullum, ex quô colligatur, Quadis & Lygiis ademtum vetus, novum traditum à Slavis Nomen. Quare magis credibile fit posterius, ex *Quadorum*, & *Lygiorum*, quorum Pars *Elysii* fuerunt, priscis Nominibus Germanicis productum esse Nomeu *Silesiorum*: quod diversa diversorum Populorum, præsertim Slavicorum, intra Sermonem, cum Germanicum, tum Latinum, Licentia in alias super alias Formas deflexerit.

VII. Inter has omnes nulla propius accedit ad *Silesiorum* Nominis Congruentiam, nisi Derivatio, quæ statuit, ab *Elysiorum* Gente, quam *Lygii* pro sui Corporis Membro agnoverunt, non cæteros tantum Lygios, sed Quados etiam dictos Silesios. Hanc dependentem ab Elysiis Originem Silesiorum Nominis explicavimus Cap. X. Eandem comprobantes, si merentur Risum, non tam merentur, quam repudiantes: omnibus, quas in medium attulimus, posthabitis, quamvis non temere contemnendis, Rationibus.

VIII. Certè Silesiorum Nomen adeo recens, ut quibusdam videtur, non est. Sunt enim, quibus Sæculo demum XII, circiter Annum, vel 1112, vel 1178, inventum creditur. Nicolaus Henelius in Silesiographia, quam, Anno M. DC. XIII, edidit, Cap. I: cum dixisset, Silesios Polonis conjunctos, generali Nomine Polonos fuisse nuncupatos: *Neque enim Vocabulum aliud reperire est, quo hujus Regionis Incolæ ante inventum SILESIÆ Nomen vocati. Quod quidem recentius esse, & vix à quingentis Annis aut paulò amplius usurpari cœptum, neminem in Historiarum Lectione vel leviter versatum potest fugere.* Bohuslaus Balbinus in Miscellaneis Bohemicis, Anno M. DC. LXXIX, editis, Decade I. Lib. III. Cap. VI. §. II: *SILESIÆ Nomen Annos quingentos non superat.*

IX. At enim SILESIORUM Nomen invenimus jam Sæculo X, Anno 938, Legibus additum, quas Imperator Henricus I. Auceps, Ludis Equestribus posuit: [Melchior Goldastus Tomo I. Constitutionum Imperialium inseruit:] ubi ducentis, & quod excurrit, Proceribus, inter Principes Imperii seorsum vocatos, annumerati leguntur: *Uratislaus Dux SILESIORUM: Nestrico Dux SILESIÆ.*

X. Succurrit quidem, cur plena Fides non haberi debeat iisdem Literis: quas Anno 938 Cæsar Henricus I. publicare non potuit. Hunc enim, Anno 935, Lambertus Schafnaburgensis Monachus: Anno 936, Ditmarus Martisburgensis Episcopus, Hermannus Contractus, Marianus Scotus, Otto Frisingensis Episcopus, Gothofredus Viterbiensis Presbyter, Reginonis Prumiensis Monachi Continuator: Anno 937, Sigebertus Gemblacensis Monachus, in Chronicis tradunt exstinctum.

XI. Accedit, quod iisdem Ludis [quos Matthæus Parisiensis, Anno 1259 mortuus, in Historiis Anglicis ad Annum 1252, & Hastiludia & Torneamenta nominat: peculiaribus Operibus, Germanico quidem Georgius Rixnerus, Latino autem Franciscus Modius, descripserunt] etsi per se non commentitiis, tamen in majus provehendis, quædam supra Verum adjecta videantur. De quibus, præter alios, agunt Henricus Meibomius in Notis

tis ad Hermanni Lerbecii Comitum Schauenburgensium Chronicon: Andreas Brunnerus in Annalibus Boicis, Lib. VIII. ad Annum 934: Iohannes Cunradus Dietericus in Cæsaris Henrici I Aucupis Historia, §. XII.

XII. Quicquid autem de Ludorum Equestrium Scriptoribus statueris: tamen non erit, cur dubites, SILESIORUM Nomen jam Sæculo X, si non antecedentibus Annum 965, quô Christianis Sacris initiati sunt, certè proximis Temporibus adhibitum. Nam, ut alia Silentio prætereamus: Ditmarus, Martisburgensis Episcopus, Anno 976 natus: Anno 1005, Cæsaris Henrici II. adversus Boleslaum I. Polonorum Ducem armati Comes, Silesiam ingressus, eam â Polonia, quam POLENIAM vocat, distinguens, ad usitatum antiquis Romanis loquendi Morem, Pagum, id est, Regionem SILENSEM nominat in Chronico, quod Anno 1017 scripsit, Libro VIII. Videantur ea, quibus Silesiorum Nominis quartam Originem declaravimus, Cap. V.

XIII. Sæculo XI, post Boleslaum II, Audacem, Polonorum Ducem, qui Stanislaum Episcopum Cracoviensem ad Aram satis audax trucidaverat, ê Polonia digressum Exsulem, priusquam Vladislaus I, Hermannus, Successor eligeretur, Anno 1082, Imperium Polonicum, in quot dividebatur Provincias, tot recipiebat Præfectos: quorum â cæteris quemque Cognomentum â Provincia, cui præerat, desumptum distinguebat. Inter hos Magnum Comitem reperimus, non Silesiorum, sed Vratislauiensium dictum esse Capitaneum, quoniam in Urbe Silesiorum jam tum primaria, Vratislavia, Sedem habebat. At verò, quia multô ante, sicut ostendimus, ortum Silesiorum Nomen, tum peregrinis etiam notum, Polonis non ignotum esse poterat: non est, ut statuatur, illum Magnum Comitem, quia non invenimus dictum, ideo vel non esse dictum, vel non dici potuisse Capitaneum SILESIORUM. De quô plura dicemus in Libro de Silesiorum cum Polonis conjunctorum Rebus.

XIV. Præterea Sæculo XII, Temporibus Annum 1139 præcedentibus, quô Silesia fuit â cæteris Imperii Polonici Partibus, intra Hæreditariam Provinciarum Divisionem, separata, procul Dubio, jam SILESIORUM exstitit Nomen. Numquid enim dividi Provinciæ potuerunt citra Nomen singulis adscriptum? Nullum verò in Scriptoribus, eam Divisionem indicantibus, reperimus Provinciæ nostræ datum, præterquam SILESIÆ Nomen. Nam, Anno 1140, peragebatur Poloniæ, id est, omnium Provinciarum Polonicarum Divisio: quam Boleslaus III, Cognomento Crivoustus, Polonorum Princeps, Filiis suis, jam jam moriturus, præceperat. Tum Silesia, non tantum â Sarmaticis, sed etiam â Germanicis

Polo-

Polonorum Terris Nomine singulari, quod etiamnum tenet, separabatur. Ioannes Dlugossus in Historia Polonica, Tomo I. Lib. IV. ad Annum 1139: *Ne inter Filios pro Regno, se absumtô, Bella, Odia, aut Contentiones contingant, Poloniæ Regnum, cujus ipse in eam unus fuit Princeps & Monarcha, inter Filios dividit. Et Primogenito quidem Wladislao ex Rutena suscepto, Cracoviensem, Siradiensem, Lancitiensem, SILESIAMque & Pomeraniam Terras legat.* Ibidem post quædam: *Boleslao verò Crispo Masoviensem, Dobrzinensem, Cujaviensem, &* [in Borussia] *Culmensem: Miecislao Seni Gnesnensem, Posnaniensem, & Calissensem: Henrico Primo Sandomiriensem & Lublinensem Terras, Districtus & Regiones pro Sortibus consignat.* Martinus Cromerus de Polonorum Rebus Lib. VI, ad Annum 1140: *Partitione Regni secundum Descriptionem Patris facta, Uuladislao quidem natu maximo Cracoviensis, Siradiensis & Lenciciensis Tractus, itemque SILESIA obtigere: Boleslao, qui Crispus appellatus est, Masovia & Cujavia, Culmensisque ac Dobrinensis Tractus: Miecislao Gnesnensis, Posnaniensis, Calissiensis & Pomerania: Henrico Sendomiriensis.* Eadem Salomo Neugebauerus in Historia Polonica refert Lib. III, ad Annum 1140.

XV. Post hæc SILESIÆ Nomen usurpavit Sæculo XIII, Anno 1240, Henricus II. Pius, Silesiorum Dux, in Literis Episcopatum Vratislaviensem dotantibus, Vratislaviæ scriptis: quas Iacobus Schickfusius in Silesiæ Chronico, Lib. III. Cap. I. integras edidit: *Nos Henricus Dux SILESIÆ, Cracoviæ & Sendomiriæ.* Anno 1271, Ottocarus, Bohemorum Rex, in Literis, Leges Fœderis cum Stephano Hungarorum Rege continentibus, Pragæ scriptis: quas Bohuslaus Balbinus in Bohemiæ Miscellaneis, Decade I, Libro VIII, Volumine I, Parte I, Epistolam XVIII. constituit: ubi Ottocarus Fœderatis adjungit *Dominum Wolezlaum, Ducem SILESIÆ, & suum Ducem Henricum, ac alios Filios suos, Dominum Chunradum Ducem SILESIÆ cum Pueris suis.* Anno 1288, Henricus IV, Henrici II. Pii Nepos, Silesiorum Dux, in Literis Ecclesiam Collegiatam S. Crucis Vratislauiensem constituentibus, Vratislaviæ scriptis: quas Iacobus Schikfusius in Silesiæ Chronico, Lib. III. Cap. I. repræsentat: *Henricus IV. Dei Gratia, Dux SILESIÆ & Dominus Vratislaviæ.* Anno 1290, Thomas, Episcopus Vratislaviensis, in Decretis, intra Synodum Vratislaviensem factis: quæ Martinus, Episcopus Vratislaviensis, antiquis Ecclesiæ Cathedralis Vratislaviensis Statutis Synodalibus, Anno M. D. LXXXV, editis adjunxit: *Domino Conrado, Duce SILESIÆ & Domino de Sagano, Præposito nostro.* Eodem Anno 1290, Imperator Rudolphus I. in Literis Ducatum Vratislaviensem Wenceslao Bohemorum Regi hæreditarium conceden-

cedentibus, Erphordiæ ſcriptis: quas Bohuslaus Balbinus in Bohemiæ Miſcellaneis, Decade I. Lib. VIII. Vol. I. Parte III, Epiſtolam III conſtituit: *Innotescat, quod nos Ordinationem de Terra & Principatu Wratislaviæ & SILESIÆ, quæ à Nobis & Imperio habentur in Feudum, quam Illuſtris quondam Henricus Dux Wratislaviæ, noſter Princeps, cum Illuſtriſſimo & Præclaro Wenceslao, Rege Boemiæ, Filio & Principe noſtro chariſſimo, videlicet: quod idem Rex Boemiæ in Terra & Principatu Wratislaviæ & SILESIÆ, ſi ipſum Henricum Ducem præmori contigerit, ſibi deberet ſuccedere, iniiſſe dignoſcitur & feciſſe, habemus gratam & ratam.*

XVI. Sæculo XIV, Anno 1329, Conradus Glogovienſium, Iohannes Steinavienſium, Henricus Saganenſium: Anno 1331, Boleslaus, Wenceslaus, Ludovicus, Lignicenſium Duces: cum â Polonis ad Bohemos transgreſſuri, Terras ſuas hæreditarias, quas ſponte ſuâ Iohanni Bohemorum Regi ſubjecerant, ab eo, ſub novâ Iuris Feudalis Formâ reciperent, in Antapochis, quas Forum Recognitiones appellat: Sicut eas Iacobus Schickfuſius, non tantum in Conſuetudinibus Feudalibus Cap. II, quod de Perſonis & Rebus Feudalibus agit, §. XV. XVI. XVII. XVIII. MStas, ſed etiam in Sileſiæ Chronico, Lib. II. Cap. I. editas nobis exhibet: utuntur SILESIÆ Vocabulo. Laudatos Sileſiæ Duces imitatus Anno 1355 Imperator Carolus IV. in Literis, Sileſiam & Luſatiam Bohemico Regno annectentibus: quas Melchior Goldaſtus Tomo I. Imperialium Conſtitutionum indidit, & Operi ſuo de Bohemico Regno ſubjunctas, in Appendice Documentum XLIII eſſe voluit, parem in Modum ſæpius SILESIÆ Duces vocat. Anno 1342, Preceslaus, Epiſcopus Vratislavienſis, Fidem â Sileſiæ Ducibus Iohanni Bohemorum Regi promiſſam, Eccleſiaſtica Cenſura corroborandam ſpondentibus, prope Vratislaviam ſcriptis: quas Bohuslaus Balbinus in Bohemiæ Miſcellaneis, Decade I. Lib. VIII. Vol. I. Parte III, Epiſtolam VI conſtituit: *Donationibus & Libertatibus datis & conceſſis, per quondam Principes SILESIÆ, eidem noſtræ Eccleſiæ non intendimus aliquod Præjudicium.* Eodem Anno 1342, Iohannes Bohemorum Rex, in Literis, Res ad Epiſcopatum Vratislavienſem ſpectantes continentibus, quas Pariſiis conſignavit:] [Iacobus Schickfuſius in Sileſiæ Chronicon, Librum III, Caput V, retulit: nominat *Henricum I. Henricum II. Henricum III. Henricum V. ſextum & ultimum, tum Duces SILESIÆ & Dominos Vratislavienſes.*

XVII. Præterea Sæculo XV, Anno 1475, Matthias, Hungarorum & Bohemorum Rex, in Literis, Epiſcopatui Vratislavienſi Privilegia confirmantibus, Ratiboriæ ſcriptis: quas Eccleſiæ Cathedralis Vratislavienſis Statuta Synodalia continent: *Capitaneis noſtris, tam in Inferiori, quam Superiori*

riori SILESIA. Anno 1490, Uladislaus, Hungarorum & Bohemorum Rex, in Literis, Decretum Primum, quod majus vocari solet, facientibus, Budæ scriptis: quas Caspar Rathius in Decretis Hungaricis apud Viennenses, Anno M. DC. XXVIII, editis, Tomo II inseruit: *Nos Uladislaus, Dei Gratia, Vngariæ, Boemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramæ, Serviæ, Gallitiæ, Lodomeriæ, Comaniæ, Bulgariæque Rex, nec non* SILESIÆ *&* *Lucemburgensis Dux.*

XVIII. Iam & XVI. & XVII. Sæculi Testimoniis, quorum major Numerus invenitur, SILESIORUM Nomen in Usu crebro fuisse, confirmatum dare supersedemus. Hæc enim, quæ protulimus, satis ostendunt, magno Sæculorum plurium Consensu, non Germanis tantum, verum Exteris quoque, citra Sermonis alieni, seu Germanici, seu Slavici Characterem assumtum, SILESIORUM Nomen incorruptum esse conservatum: quanquam omnibus etiam Sæculis, præsertim Poëtarum Licentiâ, peregrinam in Figuram detortum; quemadmodum Exempla testantur, quæ produximus Cap. I.

XIX. Sed fortassis erit, cur toties allatum SILESIORUM Nomen in Codicibus aliter olim MStis, aliter jam editis reperiri credatur: maximè, quia non nunquam id uno eodemque, non Libro aut Capite solum, sed Paragrapho etiam, seu Calamus, seu Typus Instrumentum Consignationis fuerit, Conditione Literarum dissimili formatum reperitur. Parum vero est huic Conjecturæ tribuendum. Nam SILESIAS in MStis Codicibus optimis, eô, quem repræsentavimus, Literarum Habitu exstitisse, dubitantibus adimere Suspicionem potest, & summa Virorum Diligentia, quibus allegatos Libros debemus publicatos: & plurimorum MStorum, in quibus frequens Silesiorum Mentio fit, adhuc in Bibliothecis tam publicis, quam privatis latentium Aspectus. Quò pertinent veteres, passim obviæ, cum alibi, tum in Silesiorum Templis, potissimum sepulcrales Inscriptiones: in quibus evidenter, mox SILESIÆ, mox SILESIORUM Nomen expressum Oculis patet.

XX. Hæc prudentioribus Antiquitatum Æstimatoribus, arbitramur, Fidem aut facient, aut firmabunt, si Originem considerent, multô vetustius, &, si Formam inspiciant, multô purius esse, quam vulgo censetur, quanquam ipsis serò demum Silesiis, prius Armorum Agrorumque, non Literarum Historiarumque Studio deditis, tamen & his, & aliis Latinâ Linguâ instructis, Resque nostras commemorantibus Populis usitatum Nomen SILESIORUM.

IN-

INDEX I, CAPITUM.

INDEX II, VIRORUM.

NUMERUS Romanus Caput, Barbarus Paragraphum denotat.

Phi-

Sta-

Iaco-

INDEX III, RERUM.

NUMERUS Romanus Caput, Barbarus Paragraphum denotat.

ON

ADDENDA & EMENDANDA.

Pag. 12. *Cap.II.* §. 13. *Lin.7: pro*, §. VI. *fac*, §. IX.

Pag. 18. *Cap. III.* §. I *Lin.2: pro*, existimant, *fac*, existimatur.

Pag. 23. *Cap. V.* §. 10. *Lin. 8: post*, Cap. II. *adde*, & V.

Pag. 24. *Cap. V* §. 13 *Lin. 5, pro*, quanto, *fac*, tanto. *Ibidem : pro*, tanto, *fac*, quanto.

Pag. 27. *Cap. V.* §. 27. *Lin. 10: post*, Plinius, *adde*, Lib.

Pag. 31. *Cap. V.* §. 41. *Lin 3 pro*, Statius, *fac*, Stratius.

Pag. 33: *Cap V.* §. 49. *Lin. 6: pro*, quidem, *fac*, quidam. *Ibidem Lin. 14: pro*, unquam, *fac*, nunquam.

Pag. 37. *Cap. V.* §. 59. *Lin. 8: pro*, Iachus, *fac*, Iacchus.

Pag. 41. *Cap. V.* §. 64. *Lin. 36 post*, Statueris : *adde*: Sed Veritati magis respondet, Silesios recens Christ anos, incertum, â quibus, Rem sacram in ludicram convertentibus, primum Asini devorati Reos habitos ob Silenum, quem, ut Bacchi, Plantarum omnium Autoris, perpetuum Comitem, antea coluerant, penitus rejectum, itaque simul ejus Asinum exstinctum, velut mactatum & devoratum.

Pag. 44. *Cap. V.* §. 81. *Lin. 6: pro*, Vechnerus, *fac*, Fechnerus.

Pag. 47. *Cap. VI* §. 8. *Lin. I: post*, Hanc, *adde*, vero.

Pag. 48. Cap. VI. §. 9. Linea postrema: post, Nomen, adde: Ergo *Silesii* sub communi *Polonorum* Nomine latuerunt: quô Temporibus antiquis omnes Sarmatis Slavis Lechitis, quos Ætas nostra Polonos nuncupat, subjecti Populi denotabantur ? Igitur *Polonis Germanis*, hoc est, *Silesiis*, propter *Convenas* in eorum Provincia conspicuos, *Slezacorum* Nomen imposuerunt *Sarmatici Poloni* demum circiter aut 1109, aut 1158 Annum?

Pag. 49 *Cap. VI.* §. 15. *Lin. 2: pro*, Anno 1001, *fac*, Anno 1000. *Ibidem*, *Lin 13: post*, consecutum, *adde*, Lib. VII.

Pag. 52. *Cap. VIII.* §. 2. *Lin. 10: post*, Bibliotheca, *adde*, MStum.

Pag. 54. *Cap. VIII.* §. 7. *Lin. 6: pro*, quamum, *fac*, quamun.

Pag. 55. *Cap. VIII* §. 8. *Lin. 13: pro*, XXII, *fac*, XXVII.

Pag. 56. *Cap. VIII.* §. 13. *Lin. 8: post*, Germanis, *dele*, sunt.

Pag. 57. *Cap. VIII.* §. 22. *Lin 4: pro*, Partem maximam, *fac*, Partes alias. *Ibidem*, *Lin. 13: pro*, ZLESIOS, *fac*, ZLEZIOS.

Pag. 61. *Cap. X.* §. 4. *Lin. 2: pro*, Nomen, *fac*, Nomine suo, quod. *Ibidem*, *Lin. 4: pro*, transportatum, *fac*, transportaverint.

Pag. 64. *Cap. X.* §. 13. *Lin. 9: post*, ibidem, *dele*, Lib. II.

Pag. 65. *Cap. X.* §. 16. *Lin. 3: pro*, ERLTSER, *fac*, ELTSER.

Pag. 68. *Cap. XI.* §. 1. *Lin. 10: post*, annumerandam, *adde*, ostendet.

Pag. 74. *Cap. XI.* §. 19. *Lin. 6: pro*, SILESIAS, *fac*, SILESIOS.

3. Acta der Breßl. Religions-Executions-Comission. de A. 1709 die)
4. Gryphii Glogauische Privilegia. (bey Böhme in Leipzig gedruckt worden.)
5. Die Beschreibung der Urnen des Töpfelberges von H. Hermann, Pfarrern zu Massel. Maslographia
26. Leonhard Hermanns, Pfarrers zu Massel Praxis Heraldo-Mystica, worinn er von der Oelsnischen adel. Geschlechtern handelt.
27. Buckischs Schles. Kirchen-Historie.
28. Matthaei Hanski memoriae Pastorum Evangelicorum Vratislaviens. vrat. Imp. Bauchii.
29. M. Adam Hantke Past. Kleinkirch. Lebensbeschreib. der Breßl. Kirche zu
31. Elisabeth Evangel. Pastorum. Breßl. 1714. bey Günthern. Ostermeß Catalog.
30. Item. der Pfarrkirche zu Maria Magdalena in Breßl. Breßl. ap. eund. ibid.
31. Memoriae Rerum Silesiacarum. Lips. ap. Klosium. Oster Meß Catalog.
32. Stransky de Rep. Bojema.
33. M. Hantke Evangel. Praepositi der Kirche zum H. Geist in Breßl. bey Günthern.
34. Pohlii Hemerologion Silesiae.
35. Christ. Gryphii Trauer Reden.
36. Andr. Gryphii Trauer Reden.
37. Neumanns Reden.
38. Neukirchs also eines Schlesiers Schriften.
39. Schlesische fliegende Bibliothec.
40. Der Schlesische Helicon.
41. Die [illegible] Collection Schlesischer Abdanckungen.
42. Hoffmannswaldauische Gedichte 6. Theile.
43. Hoffmanns von Waldau, Lohensteins, Abschatzes, Gryphiorum, Opitzens, Neukirchs, Mühlpforts Gedichte
44. Lohensteins Arminius.
45. In denen 6. Theilen der Reden Vornehmer Herren sind auch unterschiedene Schlesische Sachen inserirt.

46. Der Staat von Schlesien.

47. Diss. D. Rhodii Francofurt. de Scopelismo, ubi quaedam ad Historia Vratislaviens. inspersa

48. Diss: Praes. D. Beckmann Francofurt. Matthiasch: de Iure Personam Ducat. Oppoliensis et Ratiboriensis. 1700.

49. Diss. Viteb. D. Leibneri: de terris Iuris Saxonici.